

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

*Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση
και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ:

Πώς το ξέπλυμα μαύρου χρήματος (money laundering) λειτουργεί ως γεωπολιτικός παράγων ανακατανομής ισχύος στους Πυλώνες Οικονομίας και Πολιτικής ξεχωριστά για καθεμία από τις περιοχές που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα στο γεωγραφικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής για τα έτη 2000 - 2019.

Επόπτες:

Ιωάννης Θ. Μάζης, κύριος επιβλέπων, Ομότιμος Καθηγητής,
Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Άγισ-Γεώργιος Δήγκας, Δρ Γεωπολιτικής,
Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Ιωάννης Π. Σωτηρόπουλος, Δρ Διεθνών Σχέσεων, Διδάσκων ΠΜΣ Τμήματος
Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Ονοματεπώνυμο: Παναγοπούλου Έλλη

Αθήνα, 2023

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ ολόψυχα την οικογένεια μου για τη συνεχή στήριξη και καθοδήγησή τους σε αυτό το δύσκολο ταξίδι καθώς και τους καθηγητές μου για τις πολύτιμες συμβουλές και τις γνώσεις που μου μετέφεραν, ώστε να καταστεί δυνατή η συγγραφή και η εκπόνηση μιας τόσο καθοριστικής και σπουδαίας για μένα έρευνας. Σε αυτό το σημείο να σημειώσω και τη μεγάλη ευγνωμοσύνη που νιώθω απέναντι στο σύντροφό μου, ο οποίος με βοήθησε να εμπνευστώ το θέμα και το περιεχόμενο αυτής.

Πίνακας περιεχομένων

Λίστα ακρωνυμίων	5
Περίληψη	6
Εισαγωγή	7
1. Επισκόπηση βιβλιογραφίας	9
1.1 Ξέπλυμα μαύρου χρήματος (Money Laundering)	9
1.2 Επιστημονική βιβλιογραφία για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος	10
1.3 Πώς ξεπλένεται το μαύρο χρήμα - Αμερικανικό μοντέλο τριών φάσεων	14
1.4 Η καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος (“AML”)	16
1.5 Αμερικανικό νομικό πλαίσιο κατά του ξεπλύματος μαύρου χρήματος	17
1.6 Μεξικάνικο νομικό πλαίσιο κατά του ξεπλύματος μαύρου χρήματος	19
2. Μεθοδολογία	21
2.1 Περιγραφή της εφαρμοσθείσας μεθοδολογίας	21
2.2 Επιστημολογία	22
2.3 Ανάλυση του θέματος με βάση την ορολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης	27
2.4 Περιγραφή φάσεων της έρευνας	39
2.5 Επεξεργασία των γεωπολιτικών δεικτών	40
2.6 Ερευνητικοί περιορισμοί	45
3. Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση	47
3.1 Εφαρμογή Θεωρίας αντικατάστασης με τον «διάμεσο των γειτονικών τιμών»	50
3.2 Αριθμοδείκτες Ισχύος (γεωπολιτικοί δείκτες)	53
3.3 Υπολογισμός Τάσης Ανακατανομής Ισχύος Πυλώνα (Θεωρία-Δυνατότητες επιλογών μαθηματικών εργαλείων)	55
3.4 Κανονικοποίηση	57
3.5 Εφαρμογή κανονικοποίησης στη μελέτη περιπτώσεως	59
3.5.1 Εφαρμογή κανονικοποίησης στους γεωπολιτικούς δείκτες του Πυλώνα της Οικονομίας	59
3.5.2 Εφαρμογή κανονικοποίησης στους γεωπολιτικούς δείκτες του Πυλώνα της Πολιτικής	69
3.6 Υπολογισμός Επιδόσεως Ισχύος ενός Πυλώνα	79
3.6.1 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως - Υπολογισμός Επιδόσεως Ισχύος του Πυλώνα της Οικονομίας	80
3.6.2 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως - Υπολογισμός Επιδόσεως Ισχύος του Πυλώνα της Πολιτικής	88

3.7 Υπολογισμός Συνολικής Επιδόσεως Ισχύος Υποσυστήματος υπό την επίδραση του δοθέντος γεωπολιτικού παράγοντος	96
3.7.1 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως: εύρεση Συνολικής Επιδόσεως Ισχύος των τεσσάρων Πυλώνων για το Υποσύστημα 1	97
3.7.2 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως: εύρεση Συνολικής Επιδόσεως Ισχύος των τεσσάρων Πυλώνων για το Υποσύστημα 2	101
3.8 Πρόβλεψη Ανακατανομής Ισχύος στο Σύστημα	103
3.8.1 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως: πρόβλεψη για το Υποσύστημα 1	105
3.8.2 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως: πρόβλεψη για το Υποσύστημα 2	108
4. Γεωπολιτικό υπόδειγμα	111
4.1 Ανάλυση Τάσεων Ανακατανομής Ισχύος για το Υποσύστημα 1	111
4.2 Ανάλυση Τάσεων Ανακατανομής Ισχύος για το Υποσύστημα 2	113
4.3 Ανάλυση Πρόβλεψης	115
5. Συμπεράσματα - Γεωστρατηγική σύνθεση	116
5.1 Σχετικά με το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ	116
5.2 Σχετικά με το Υποσύστημα 2: Μεξικό	121
Επίλογος	126
Βιβλιογραφία	127
Ελληνική βιβλιογραφία	127
Ξένα βιβλιογραφία	128

Λίστα ακρωνυμίων

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΔΝΤ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΗΕ: Ηνωμένα Έθνη

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΜΔΕ: Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΠΤ: Παγκόσμια Τράπεζα

ΣΑ: Συμβούλιο Ασφαλείας

ΣΓΑ: Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση

AML: Anti Money Laundering

BSA: Bank Secrecy Act

CBP: United States Bureau of Customs and Border Protection

DTOs: Drug Trafficking Organizations

FATF: Financial Task Force

FIU: Financial Intelligence Unit

FERA: Fraud Enforcement and Recovery Act of 2009

G-7: Group of Seven OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development

IRTPA: The Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004

NAFTA: North American Free Trade Agreement

PAN: Partido de Acción Nacional

PRD: Partido de la Revolución Democrática

PRI: Partido Revolucionario Institucional

USA Patriot Act: Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001

Περίληψη

Η παρούσα επιστημονική εργασία στοχεύει στην περαιτέρω μελέτη του γεωπολιτικού παράγοντα «ξέπλυμα μαύρου χρήματος (money laundering)» στο γεωγραφικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής. Πρόκειται για εφαρμογή της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης και διεπιστημονικής προσέγγισης αυτής στο ανωτέρω γεωπολιτικό Σύμπλοκο την περίοδο 2000-2019. Η ανάλυση των γεωπολιτικών προεκτάσεων του ζητήματος και των προβληματισμών σχετικά με την ανακατανομή ισχύος ξεχωριστά για τις περιοχές της Βόρειας Αμερικής, που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα, επικεντρώνεται στους γεωπολιτικούς Πυλώνες της Οικονομίας και Πολιτικής.

Εισαγωγή

Το παρόν πόνημα αποτελεί μελέτη της επιρροής του γεωπολιτικού παράγοντα ανακατανομής ισχύος “ξέπλυμα μαύρου χρήματος” στο γεωπολιτικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής για καθεμία από τις περιοχές που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα την περίοδο 2000 - 2019. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική υπόθεση που τίθεται από την αναλύτρια είναι, αν ο γεωπολιτικός παράγων επιδρά ουδέτερα ή αρνητικά ξεχωριστά στον Οικονομικό και Πολιτικό Πυλώνα του κάθε Υποσυστήματος.

Η έρευνα αυτή επικεντρώνεται στη μελέτη δύο Υποσυστημάτων, των ΗΠΑ, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την ερευνήτρια ως περιοχές χαμηλού ρίσκου, και του Μεξικού, χαρακτηριζόμενη ως περιοχή υψηλού ρίσκου. Ο γνώμονας προσδιορισμού των Υποσυστημάτων στηρίχθηκε στην επίδοση του δείκτη καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος (Anti Money Laundering, εφεξής ως “AML”) για τις χώρες, που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα στο γεωγραφικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής. Εξού και οι περιοχές, που εμφάνισαν υψηλή επίδοση στον ανωτέρω δείκτη, χαρακτηρίζονται ως υψηλού ρίσκου, και αντίστοιχα αυτές, που εμφάνισαν χαμηλή επίδοση, ως χαμηλού ρίσκου.

Για να πραγματοποιηθεί η παρακάτω μελέτη και να αναλυθεί ένα τόσο ιδιαίτερο και πολυδιάστατο ζήτημα, απαιτούνται γνώσεις από διάφορα επιστημονικά πεδία, γεγονός που συχνά επιβάλλει την διεπιστημονική αντιμετώπισή τους.

Στην παρούσα έρευνα η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι η ΣΓΑ, η οποία περιγράφεται εκτενώς στα κεφάλαια 2 και 3, χαρίζοντας σε μεγάλο βαθμό διεπιστημονικό και αντικειμενικό χαρακτήρα σε αυτήν. Για την εφαρμογή της ανάλυσης, η ερευνήτρια έκρινε σκόπιμο να διερευνηθούν τρεις οικονομικοί και τρεις πολιτικοί δείκτες για κάθε ένα ξεχωριστά από τα δύο Υποσυστήματα με σκοπό την εξαγωγή όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστων συμπερασμάτων· γεγονός αξιοσημείωτο για το χαρακτήρα της παρούσας έρευνας δεδομένου του υπαρκτού περιορισμού στον αριθμό των λέξεων. Αποτέλεσμα της ανάλυσης είναι η δημιουργία ενός γεωπολιτικού υποδείγματος, το οποίο προσφέρει δεδομένα για την συνολική επίδοση ισχύος για καθένα από τα υπό μελέτη Υποσυστήματα και αναδεικνύει την Τάση Ανακατανομής Ισχύος στο Σύστημα της Βόρειας Αμερικής.

Τέλος, με τη μέθοδο των Σταθμισμένων Κινούμενων Μέσων πραγματοποιείται και μια πρόβλεψη ανακατανομής ισχύος για το έτος 2020, η οποία περιγράφεται με περισσότερη λεπτομέρεια στο κεφάλαιο 3.8.

Χρειάζεται να σημειωθεί ότι όπου δεν αναφέρεται μεταφραστής, η μετάφραση των παραθεμάτων και πηγών έχει γίνει από την συγγραφέα της παρούσης ΜΔΕ. Ακόμη, σχετικά με το προτεινόμενο όριο λέξεων ανά κεφάλαιο η αναλύτρια χρειάστηκε να προχωρήσει σε αναπροσαρμογές σύμφωνα με τις ανάγκες της παρούσας εργασίας. Αναλυτικότερα, δόθηκε περισσότερη έμφαση σε ορισμένα κεφάλαια, όπως στη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση, καθώς η επιλογή των γεωπολιτικών δεικτών ήταν ευρεία, τηρώντας σε κάθε περίπτωση το συνολικό όριο λέξεων, που έχει προβλεφθεί.

1. Επισκόπηση βιβλιογραφίας

1.1 Ξέπλυμα μαύρου χρήματος (Money Laundering)

“Ξέπλυμα μαύρου χρήματος” ονομάζεται η διαδικασία νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (“μαύρο χρήμα”, “dirty money”), η μετατροπή δηλαδή των εσόδων προερχόμενων από το έγκλημα και τη διαφθορά σε αδικαιολόγητα νόμιμα περιουσιακά στοιχεία (“καθαρό χρήμα”, “clean money”)¹. Χαρακτηρίζεται, επίσης, ως οικονομικό έγκλημα, καθώς αποκρύπτεται η πηγή της παράνομης προέλευσής τους με σκοπό να αποκομίσει κέρδος το άτομο ή η ομάδα που πραγματοποιεί την παράνομη πράξη. Η διαδικασία αυτή είναι ιδιαίτερα κρίσιμη, αφού επιτρέπει στον εγκληματία να απολαμβάνει τα ανωτέρω κέρδη χωρίς να διακυβεύεται η πηγή τους μειώνοντας με τον τρόπο αυτό τις πιθανότητες εντοπισμού και διακοπής της παράνομης δραστηριότητας². Φορείς του ξεπλύματος μαύρου χρήματος μπορεί να είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα (ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου), καθώς και κυβερνήσεις χωρών.

Πλήθος εγκληματικών δραστηριοτήτων τροφοδοτεί το ξέπλυμα μαύρου χρήματος και παράλληλα αποτελεί την αχίλλειο πτέρνα αυτών, ως αναπόσπαστο κομμάτι τους. Ξεκινώντας από το παράνομο εμπόριο όπλων, το λαθρεμπόριο και το οργανωμένο έγκλημα, όπως το εμπόριο λευκής σαρκός, η πορνεία και το εμπόριο ναρκωτικών, μέσα στις πηγές αυτού περιλαμβάνονται και οι δωροδοκίες, το ηλεκτρονικό έγκλημα, η εμπορία εμπιστευτικών πληροφοριών και τα σχέδια υπεξαίρεσης. Οι πράξεις αυτές αποφέρουν τεράστια κέρδη στους εμπλεκόμενους δημιουργώντας ισχυρό κίνητρο για νομιμοποίηση αυτών μέσω του ξεπλύματος χρήματος³.

---

¹ FATF, ‘Money Laundering’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/> (ημερ. πρόσβασης 20/10/20) και,

Fincen, ‘History of Anti-Money Laundering Laws’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.fincen.gov/history-anti-money-laundering-laws> (ημερ. πρόσβασης 20/10/20) και,

European Commission, ‘Money laundering’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/money-laundering_en (ημερ. πρόσβασης 20/10/20) και,

Natech Financial Software, *Poseidon AML*, Youtube, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZuDRVlpsXl0> (ημερ. πρόσβασης 20/10/20).

² FATF, ‘Money Laundering’, ό.π.

³ FATF, ‘Money Laundering’, ό.π. και,

Natech Financial Software, *Poseidon AML*, ό.π. και,

1.2 Επιστημονική βιβλιογραφία για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος

Πληθώρα επιστημονικών ερευνών έχει πραγματοποιηθεί σχετικά με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος στις περιοχές της Αμερικής και του Μεξικού. Η επιστημονική μέθοδος, που ακολουθεί ο κάθε αναλυτής, ποικίλει με αποτέλεσμα το περιεχόμενο των επιστημονικών αναλύσεων να είναι διευρυμένο, περιλαμβάνοντας νομικές, οικονομικές, ποινικού περιεχομένου αναλύσεις. Μερικές από αυτές παρουσιάζονται παρακάτω με χρονολογική σειρά.

Αρχικά, η συγγραφέας Nicole M. Healy αναφέρει διεξοδικά το 2002 στο άρθρο της⁴ τις βελτιώσεις, που έχουν σημειωθεί από τις ΗΠΑ σε νομικό επίπεδο, στη στρατηγική εφαρμογής και υιοθέτησης “AML” μετά την τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001. Στο πλαίσιο αυτό καταγράφονται πιθανά κενά στη νομοθεσία καταπολέμησης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και αναλύεται η αμερικανική στρατηγική μέσα από το έγγραφο “The 2001 U.S. National Money Laundering Strategy”. Επιπλέον, η συγγραφέας αναφέρει διεξοδικά την προσπάθεια της ΕΕ, του Ηνωμένου Βασιλείου, του Καναδά και ορισμένων κρατών της Καραϊβικής να ενισχύσουν το καθεστώς καταπολέμησης “AML” και τη διαδικασία επιβολής του μέσω της παρακολούθησης διασυνοριακών επιχειρηματικών δράσεων και συναλλαγών⁵.

Στο επόμενο άρθρο⁶ ο συγγραφέας Kevin L. Shepherd το 2004 μελετά τον τρόπο με τον οποίο οι διατάξεις του “USA Patriot Act” κατά της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ενδέχεται να επηρεάσουν τον κλάδο αγοραπωλησίας ακινήτων. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται μια ιστορική αναδρομή του νομικού πλαισίου “AML” και η αντίστοιχη επιρροή που αυτό είχε κάθε φορά στον τομέα αγοραπωλησίας ακινήτων συμπεριλαμβανομένων και των ατόμων, που εμπλέκονται σε διαδικασίες

European Commission, ‘Money laundering’, ό.π.

⁴ Τίτλος άρθρου: “The Impact of September 11th on Anti-Money Laundering Efforts, and the European Union and Commonwealth Gatekeeper Initiatives”

⁵ Healy N. M., “The Impact of September 11th on Anti-Money Laundering Efforts, and the European Union and Commonwealth Gatekeeper Initiatives”, *The International Lawyer* 36:2 (2002), pp. 733–749

⁶ Τίτλος άρθρου: “The USA PATRIOT Act: The Complexities of Imposing Anti-Money Laundering Obligations on the Real Estate Industry”

διαγωνισμών και συμβολαίων. Τέλος, προτείνεται από τον συγγραφέα ένα σύνολο θετικών πρακτικών για τις εταιρείες αγοραπωλησίας ακινήτων ως εναλλακτική επιλογή απέναντι στις απαιτήσεις, που θέτει ο ανωτέρω νόμος⁷.

Επιπλέον, ο συγγραφέας Mikhail Reider-Gordon πραγματοποιεί μια νομικού περιεχομένου ανάλυση⁸ το 2011. Αναλυτικότερα, παρουσιάζει το αμερικανικό νομοθετικό πλαίσιο ενίσχυσης “AML” από το 2010 και έπειτα. Μέσα σε αυτά περιλαμβάνονται οι νέοι νόμοι, τροποποιήσεις και συμφωνίες, που έχουν υπογραφεί, και επτά υποθέσεις δίωξης και επιβολής του νόμου. Στο πλαίσιο αυτό ο συγγραφέας αναλύει και την προσπάθεια συμμόρφωσης διαφόρων χωρών και φορέων σε διεθνές επίπεδο⁹.

Ακόμη, οι συγγραφείς Marco Arnone και Leonardo Borlini παρουσιάζουν το 2011 στην ανάλυσή τους¹⁰ πληροφορίες για διεθνή προγράμματα “AML” εστιάζοντας στην Ποινική Δικονομία. Πιο συγκεκριμένα, αξιολογούν και περιγράφουν προβλήματα του Ποινικού Κώδικα, που σχετίζονται με τα προγράμματα αυτά. Αφού αναφερθούν στις σοβαρές οικονομικές συνέπειες του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και στις μέχρι στιγμής προσπάθειες για την αποτροπή του, τονίζεται ότι μόνο με ενισχυμένες κανονιστικές και εκτελεστικές δραστηριότητες αυτή θα επιτευχθεί¹¹. Παρόλα αυτά, η ανάγκη για ισχυρότερη επιβολή αυξάνει το κόστος και μειώνει το απόρρητο· στοιχεία τα οποία διαμορφώνουν μια αλλαγή στο κανονιστικό πλαίσιο συνθέτοντας μια ευαίσθητη κανονιστική ρύθμιση.

Αρχικά, ο συγγραφέας Tracey Anderson στο άρθρο του¹² το 2015 πραγματοποιεί μια ιστορική αναδρομή στη νομοθεσία σχετικά με το “AML”, η εκκίνηση της οποίας

---

⁷ Shepherd K. L., ‘The USA PATRIOT Act: The Complexities of Imposing Anti-Money Laundering Obligations on the Real Estate Industry’, *Real Property, Probate and Trust Journal* 39:2 (2004), pp. 403–438

⁸ Τίτλος άρθρου: “U.S. and International Anti-Money Laundering Developments”

⁹ Reider-Gordon M., ‘U.S. and International Anti-Money Laundering Developments’, *The International Lawyer* 45:1 (2011), pp. 365–379

¹⁰ Τίτλος ανάλυσης: “International Anti-Money Laundering Programs-Empirical Assessment and Issues in Criminal Regulation”

¹¹ Reider-Gordon M., ‘U.S. and International Anti-Money Laundering Developments’, *The International Lawyer* 45:1 (2011), pp. 365–379

¹² Τίτλος άρθρου: “Anti-Money Laundering: History and Current Developments”

σηματοδοτείται το 1970 με ρητή αναφορά στις προσπάθειες καταπολέμησης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος σε εθνικό και διεθνές επίπεδο¹³.

Επιπλέον, οι Willy Zapata Sagastume, Juan Carlos Moreno-Brid και Stefanie Garry εξετάζουν το 2016 στο άρθρο τους¹⁴ την τρέχουσα κατάσταση με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική τονίζοντας την ανάγκη πρόληψης αυτών για οικονομική και νομισματική σταθερότητα. Εξετάζεται ακόμη, ο βαθμός συμμόρφωσης των προαναφερθέντων χωρών απέναντι στις Συστάσεις της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force, εφεξής ως “FATF”) και η επίδοσή τους απέναντι στον τρίτο γύρο εργασιών αμοιβαίας αξιολόγησης. Στη συγκεκριμένη έρευνα, το Μεξικό αποτελεί ξεχωριστή περίπτωση μελέτης, αφού οι μεταρρυθμίσεις και οι πολιτικές του παρουσιάζονται ως προσπάθειες συμμόρφωσης και καταπολέμησης των κινδύνων του χρηματοπιστωτικού τομέα¹⁵.

Η Cecilia Farfán-Méndez το Νοέμβριο του 2019 παρουσίασε μια συστηματική ανάλυση¹⁶ για τον τρόπο με τον οποίο οι εγκληματικές οργανώσεις ξεπλένουν μαύρο χρήμα και για τα μέσα και τις πρακτικές, που χρησιμοποιούν για να το επιτύχουν. Η συγγραφέας συνδέοντας τις δομές οργάνωσης διακίνησης ναρκωτικών (Drug Trafficking Organizations, εφεξής ως “DTOs”) με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, προχωρά σε μια υπόθεση εργασίας χρησιμοποιώντας Μεξικάνικες “DTOs”¹⁷ ως πηγές δεδομένων. Πιο

---

¹³ Anderson M. J. & Anderson T. A., ‘Anti-Money Laundering: History and Current Developments’, *Journal of International Banking Law and Regulation* 10 (2015), pp. 521-531

¹⁴ Τίτλος άρθρου: “Money Laundering and Financial Risk Management in Latin America, with Special Reference to Mexico”

¹⁵ Sagastume W. Z. & Moreno-Brid J. C. & Garry S., *Money Laundering and Financial Risk Management in Latin America, with Special Reference to Mexico*, Universidad Autónoma Metropolitana, Economía Teoría y Práctica, n. 44, 01-06/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://economiatyp.uam.mx/index.php/ETYP/article/view/238> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

¹⁶ Τίτλος ανάλυσης: “The Structure of Drug Trafficking Organizations and Money Laundering Practices: A Risk Appetite Hypothesis”

¹⁷ Όπως Arellano Félix, Sinaloa, La Familia Michoacana και Zetas

συγκεκριμένα, ερευνά το πως οι “DTOs” επιλέγουν να ξεπλύνουν χρήματα ανάλογα με τα επίπεδα έκθεσης σε κίνδυνο των ανώτερων στελεχών της οργάνωσης τους¹⁸.

Επιπλέον, ο Ronald Pol πραγματοποιεί μια ιδιαίτερη οικονομική ανάλυση το 2020¹⁹ χρησιμοποιώντας το ξέπλυμα χρήματος ως περίπτωση μελέτης για να εξηγήσει τα οφέλη της διεπιστημονικής εμπλοκής, όταν οι φορείς διαμόρφωσης πολιτικής λειτουργούν ξεχωριστά από τις αρχές σχεδιασμού δημόσιας πολιτικής. Με τη βοήθεια οικονομικών δεδομένων καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το “AML” έχει πολύ μικρό αντίκτυπο στα οικονομικά των εγκληματιών, το κόστος συμμόρφωσης υπερβαίνει κατά πολύ τα ανακτηθέντα εγκληματικά κεφάλαια και τελικά οι τράπεζες, οι φορολογούμενοι, και οι απλοί πολίτες τιμωρούνται περισσότερο από τις εγκληματικές επιχειρήσεις²⁰.

Είναι γεγονός ότι τα ζητήματα γεωπολιτικής φύσεως είναι πολύπλοκα και η ανάλυσή τους απαιτεί τη συμβολή και τις γνώσεις από διάφορα επιστημονικά πεδία. Για αυτό το λόγο, η ερευνήτρια επιλέγει ως μέθοδο μελέτης τη ΣΓΑ. Με γνώμονα τη **διεπιστημονικότητα** και την **ποσοτική ανάλυση**, η μέθοδος αυτή ξεπερνά το ανωτέρω εμπόδιο και προσφέρει σε μεγάλο βαθμό επιστημονικά και αντικειμενικά αποτελέσματα. Η υπόθεση εργασίας βασίστηκε σε **ανοιχτά, μετρήσιμα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα** παρέχοντας **αξιόπιστα συμπεράσματα, προβλέψεις και απαντήσεις** στα διερευνητικά ερωτήματα, που έχουν τεθεί από την ερευνήτρια, τα οποία δεν βασίζονται σε εικασίες αλλά σε **νούμερα**.

---

¹⁸ Farfán-Méndez C., ‘The Structure of Drug Tracking Organizations and Money Laundering Practices: A Risk Appetite Hypothesis’, *Journal of Illicit Economies and Development* 1:3 (2019), pp. 294–311

¹⁹ Τίτλος ανάλυσης: “Anti-money laundering: The world's least effective policy experiment? Together, we can fix it”

²⁰ Ronald P. F., ‘Anti-money laundering: The world's least effective policy experiment? Together, we can fix it’, *Policy Design and Practice* 3:1 (2020), pp. 1-22

1.3 Πώς ξεπλένεται το μαύρο χρήμα - Αμερικανικό μοντέλο τριών φάσεων

Τα τελευταία χρόνια το φαινόμενο του ξεπλύματος μαύρου χρήματος έχει μετατραπεί σε ολόένα και αυξανόμενο πρόβλημα διεθνούς κλίμακας με κύριο χαρακτηριστικό τη μυστικότητα. Στην προσπάθεια των αμερικανικών αρχών να το αντιμετωπίσουν και να το αποτρέψουν θεωρήθηκε απαραίτητη η συστηματική μελέτη των βημάτων και τεχνικών, που ακολουθείται από τους εμπλεκόμενους στις εγκληματικές διαδικασίες. Η προσεκτική μελέτη και παρατήρηση των πράξεων και ενεργειών επέτρεψε τη μοντελοποίηση του φαινομένου με στόχο τη βαθύτερη θεωρητική κατανόηση και συστηματική ανάλυσή του. Καταληκτικά, η συστηματοποίηση των μεθόδων της ανωτέρω διαδικασίας οδήγησε στη δημιουργία του αμερικανικού μοντέλου των τριών φάσεων, το οποίο είναι αποδεκτό και από τους μελετητές του φαινομένου στην Ευρωπαϊκή ήπειρο (εκτός από την αμερικανική).

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος (dirty money) δεν είναι μια μεμονωμένη πράξη αλλά μια διαδικασία, που στοχεύει στη νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και επιτυγχάνεται συνήθως σε τρία στάδια: **την τοποθέτηση, τη διαστρωμάτωση - συσσώρευση και την ενσωμάτωση**.²¹ Τα ανωτέρω στάδια μπορούν να

---

²¹ FATF, 'Money Laundering', ό.π. και,

Fincen, 'History of Anti-Money Laundering Laws', ό.π. και,

<https://www.wilsoncenter.org/publication/its-all-about-the-money-advancing-anti-money-laundering-efforts-the-us-and-mexico-to>, p. 5

Papanicolaou G., 'Stages of money laundering', Compliance Alert, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://calert.info/details.php?id=1239> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20) και,

ICAS Practice Support, 'AML Awareness: Three stages of money laundering', ICAS, 9/11/19, διαθέσιμο στην

ιστοσελίδα: <https://www.icas.com/professional-resources/anti-money-laundering-resources/latest-developments/aml-awareness-three-stages-of-money-laundering> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20) και,

Unger B., Siegel M., Ferwerda J., De Kruijf W., Busuioic M., Wokke K., Rawlings G., *The Ammonuts and the Effects of Money Laundering, Report for the Ministry of Finance*, Utrecht University School of Economics (U.S.E.), 16/02/2006, σ. 23, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www2.econ.uu.nl/users/unger/Ferwerda/Amounts%20and%20Effects%20ML.pdf> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20) και,

Office on Drugs and Crime, 'Money Laundering', UN, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/overview.html> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Quarterly Bulletin, *Countering money laundering*, Bank of England, 11/1992, σ. 3, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/quarterly-bulletin/1992/countering-money-laundering.pdf>

(ημερ. πρόσβασης 20/10/20)

πραγματοποιηθούν είτε ταυτόχρονα κατά τη διάρκεια μιας συναλλαγής, είτε μεμονωμένα λαμβάνοντας διαφορετικές μορφές σε κάθε μια από αυτές. Αναλυτικότερα:

- Στο αρχικό αυτό στάδιο **της τοποθέτησης**²² το άτομο, που συμμετέχει σε εγκληματική δραστηριότητα, προσπαθεί να εισάγει τα παράνομα κέρδη στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα.
- Το δεύτερο στάδιο της διαδικασίας ξεπλύματος μαύρου χρήματος είναι αυτό της **διαστρωμάτωσης - συσσώρευσης**²³, όπου επιχειρείται “ο διαχωρισμός των εσόδων της εγκληματικής δραστηριότητας από την προέλευσή τους μέσω της χρήσης πολλών διαφορετικών τεχνικών για τη συγκέντρωση των χρημάτων”²⁴.
- Το τελικό στάδιο της διαδικασίας είναι αυτό **της ενσωμάτωσης**²⁵, “το οποίο επιτυγχάνεται με την ολοκλήρωση της ενσωμάτωσης των χρημάτων στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό και οικονομικό σύστημα εμφανιζόμενων πλέον ως νόμιμα επιχειρηματικά κεφάλαια”²⁶.

---

²² Η Αγγλική ορολογία είναι “placement stage”

²³ Η Αγγλική ορολογία είναι “layering stage”

²⁴ Papanicolaou G., ‘Stages of money laundering’, ό.π. [μετάφραση της συγγραφέως]

²⁵ Η Αγγλική ορολογία είναι “integration stage”

²⁶ Quarterly Bulletin, *Countering money laundering*, ό.π., σ. 3 [μετάφραση της συγγραφέως] και, FATF, ‘Money Laundering’, ό.π. και, Papanicolaou G., ‘Stages of money laundering’, ό.π.

1.4 Η καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος (“AML”)

Η στρατηγική πρόληψης και αντιμετώπισης του ανωτέρου ζητήματος συναντάται με τη χρήση του όρου “**AML**”. Αυτή αναφέρεται “στους νόμους, τους κανονισμούς και τις διαδικασίες, που αποσκοπούν στο να εμποδίσουν τους εγκληματίες να συγκαλύψουν τα παράνομα ληφθέντα κεφάλαια ως νόμιμα έσοδα”.

Το 1989 συστάθηκε στο Παρίσι Σύνοδος Κορυφής των G-7 με συνέπεια τη δημιουργία του “**FATF**”, μιας συντονισμένης προσπάθειας αντίδρασης σε διεθνές επίπεδο²⁷. Η ομάδα αυτή χαρακτηρίζεται και ως φορέας επίβλεψης απέναντι στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, καθώς έχει αναπτύξει ένα σχέδιο με σαράντα συστάσεις²⁸, που έχουν δεσμευτεί να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν περισσότερες από εκατόν ενενήντα χώρες. Μεταξύ άλλων, το “FATF” στοχεύει και στην πρόληψη του οργανωμένου εγκλήματος, της διαφθοράς, της παράνομης εμπορίας ναρκωτικών και ανθρώπων και της διακοπής χρήσης όπλων μαζικής καταστροφής²⁹.

Γενικότερα, οι εγκληματίες τείνουν να αναζητούν χώρες ή οικονομίες με ανύπαρκτα ή αναποτελεσματικά μέτρα προστασίας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μειώνοντας με τον τρόπο αυτό τον κίνδυνο εντοπισμού τους. Ακόμη, παρατηρείται συχνά στο στάδιο της ενσωμάτωσης τα χρήματα, που έχουν ξεπλυθεί, να επενδύονται σε ασταθείς οικονομίες ή επιχειρήσεις και εταιρείες, που προσφέρουν περιορισμένες επενδυτικές ευκαιρίες, για να μην προσελκύσουν την προσοχή των εποπτικών αρχών³⁰.

---

²⁷ FATF, ‘Money Laundering’, ό.π. και, Arnone M. & Borlini L. S., ‘International Anti-Money Laundering Programs-Empirical Assessment and Issues in Criminal Regulation’, *Journal of Money Laundering Control* 13:3 (2010), σ. 239

²⁸ Λεγόμενα “Recommendations”

²⁹ FATF, ‘Who we are’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.fatf-gafi.org/about/> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20) και,

FATF, ‘Money Laundering’, ό.π.

³⁰ FATF, ‘Money Laundering’, ό.π.

1.5 Αμερικανικό νομικό πλαίσιο κατά του ξεπλύματος μαύρου χρήματος

Ένα οργανωμένο και διαρκώς εξελισσόμενο νομοθετικό πλαίσιο έχει υιοθετηθεί από τις ΗΠΑ για την πρόληψη και αντιμετώπιση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος συμπεριλαμβανομένης και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων. Ο νόμος **“BSA”** εφαρμόστηκε το 1970 και αποτελεί την αφετηρία του νομοθετικού ρυθμιστικού πλαισίου για την καταπολέμηση του. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω καθιέρωσης συγκεκριμένου συστήματος αναφοράς και τήρησης αρχών και προτύπων από τους ιδιώτες, τις τράπεζες και οποιοδήποτε άλλο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα με στόχο τον εντοπισμό της τοποθεσίας, της πηγής, των μέσων και του κεφαλαίου, που σχετίζεται με την παράνομη δραστηριότητα. Επίσης, ο αμερικανικός νόμος **“Money Laundering Control Act”** στιγματίσει το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, αφού για πρώτη φορά αυτό χαρακτηρίστηκε ως ομοσπονδιακό έγκλημα. Διέταξε, ακόμα, τις τράπεζες και άλλα οικονομικά ιδρύματα να υιοθετήσουν νέες διατάξεις για την αποτροπή του και αναφέρθηκε σε αστική και ποινική κατάσχεση για τους παραβάτες αυτών. Επιπλέον, ο νόμος **“Anti-Drug Abuse Act of 1988”** ενίσχυσε σημαντικά τη συλλογική προσπάθεια αντιμετώπισης της εγκληματικής δραστηριότητας με την καθιέρωση συχνών ελέγχων σε συναλλαγές μεγάλων ποσών. Με τη συμβολή, ακόμη, του νόμου **“Annunzio-Wylie Anti-Money Laundering Act”** και του νόμου **“Money Laundering Suppression Act”** ισχυροποιείται το σύστημα ελέγχου για τις τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μέσω της ενίσχυσης των κυρώσεων και των συστάσεων για υιοθέτηση ομοιόμορφων νόμων και μέτρων από κάθε πολιτεία. Ιδιαίτερα καθοριστική ήταν η δημιουργία από το Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ της **Ειδικής Ομάδας Δράσης “High Intensity Money Laundering and Related Financial Crime Area Task Forces”** με το νόμο **“Money Laundering and Financial Crimes Strategy Act of 1998”** για την εφαρμογή και επιβολή του νόμου σε ομοσπονδιακό, πολιτειακό και τοπικό επίπεδο. Η κίνηση αυτή αποτελεί αφετηρία για τη δημιουργία εθνικής στρατηγικής “AML”, καθώς χωρίζει γεωγραφικά τις περιοχές σε ζώνες για την ομαλότερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση και πρόληψη του. Επιπρόσθετα, **το κεφάλαιο 3 του “USA Patriot Act”** σε συνδυασμό με το νόμο **“IRTPA of 2004”** αποτελούν το πιο πρόσφατο και εξειδικευμένο νομοθετικό πλαίσιο με πλήθος αυστηρών μέτρων ελέγχου

και λεπτομερειών για τον εντοπισμό και την πρόληψη διάπραξης εγκληματικών πράξεων³¹.

Αξιοσημείωτη είναι και η συμβολή και δραστηριότητα δύο σημαντικών οικονομικών φορέων μέσα στο ρυθμιστικό αυτό πλαίσιο. Ο πρώτος αφορά **το Δίκτυο Καταπολέμησης Οικονομικού Εγκλήματος των ΗΠΑ, “Financial Criminal Enforcement Network”**, που λειτουργεί ως προστάτης και θεματοφύλακας διαφύλαξης της ακεραιότητας και αξιοπιστίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, όπως ορίστηκε από το νόμο “BSA”³², ο οποίος αναλύθηκε ανωτέρω. Το δίκτυο αυτό υπάγεται στην εποπτεία του αμερικανικού Υπουργείου Οικονομικών και συνεργάζεται με κρατικές και ομοσπονδιακές τράπεζες για την επιβολή του νόμου³³. **Το Γραφείο Ελέγχου Αλλοδαπών Περιουσιακών Στοιχείων, “Office of Foreign Assets Control”** αποτελεί το δεύτερο σημαντικό δρώντα³⁴, ο οποίος στοχεύει μέσω της επιβολής οικονομικών και εμπορικών κυρώσεων στην αποτροπή διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων, όπως ξέπλυμα χρήματος, τρομοκρατία, εμπόριο ναρκωτικών και παράνομων όπλων³⁵.

---

³¹ Fincen, ‘History of Anti-Money Laundering Laws’, ό.π. και, Comply Advantage, ‘AML Regulations in the United States: Compliance and Noncompliance with AML’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://complyadvantage.com/knowledgebase/aml-regulations-united-states/> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20) και,

Anderson M. J. & Anderson T. A., ‘Anti-Money Laundering: History and Current Developments’, ό.π., σ. 522-525

³² Fincen, ‘History of Anti-Money Laundering Laws’, ό.π.

³³ Comply Advantage, ‘AML Regulations in the United States: Compliance and Noncompliance with AML’, ό.π.

³⁴ υπαγόμενος και αυτός στο αμερικανικό Υπουργείο Οικονομικών

³⁵ Ό.π.

1.6 Μεξικάνικο νομικό πλαίσιο κατά του ξεπλύματος μαύρου χρήματος

Το Μεξικό από την άλλη πλευρά δεν έχει αναπτύξει στον ίδιο βαθμό με τις ΗΠΑ το νομοθετικό του πλαίσιο για την αντιμετώπιση και πρόληψη του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Σύμφωνα με το “FATF” ανήκει στη λίστα των χωρών με ελλιπή στρατηγική “AML”. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποίησε το “FATF” το 2017, το Μεξικό συμμορφώθηκε πλήρως μόνο σε πέντε και μερικώς σε δέκα εννέα εκ των σαράντα συστάσεων, που αυτό έχει θέσει³⁶. Ακόμη, ιδιαίτερη σημαντική είναι η σχετική αναφορά του “US Department of State Money Laundering assessment”: “το Μεξικό εντάσσεται από το αμερικανικό Υπουργείο Εξωτερικών στις χώρες πρωταρχικού ενδιαφέροντος και ανησυχίας απέναντι στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος και άλλων οικονομικών εγκλημάτων”³⁷.

Παρόλα αυτά, έχει σημειωθεί σημαντική προσπάθεια από το Μεξικό για την πρόληψη εγκληματικών δραστηριοτήτων και προστασία της εθνικής οικονομίας με τη σταδιακή υιοθέτηση νόμων και τη λειτουργία διαφόρων δρώντων, που είναι συμβατοί με τις συστάσεις και τα πρότυπα του “FATF” και της ΕΕ. Αφετηρία αυτού αποτελεί ο νόμος “**Ley Federal para la Prevención e Identificación de Operaciones con Recursos de Procedencia Ilícita**”³⁸ του 2013, ο οποίος αποτελεί και την πρώτη επίσημη αναφορά στον όρο “AML”. Ακόμη, η **Επιτροπή “Comisión Nacional Bancaria y de Valores” του Μεξικού** αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους ανεξάρτητους δρώντες, που είναι υπεύθυνοι για την εποπτεία και συμμόρφωση των τραπεζών, χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, οργανισμών και φυσικών προσώπων σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα

---

³⁶ Know Your Country, ‘Mexico’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.knowyourcountry.com/mexico1111> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

³⁷ ‘Ο.π. [μετάφραση της συγγραφέως]

Πλήθος οικονομικών εγκλημάτων όπως διαφθορά, λαθρεμπόριο μετρητών, απαγωγή, εκβιασμός, κλοπή καυσίμων, παραβιάσεις των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, απάτη, λαθρεμπόριο ανθρώπων και εμπορία ανθρώπων και πυροβόλων όπλων.

³⁸ Ramirez Chimal M., ‘Mexico passes anti-money laundering law Combating drug gangs but also tackling fraud’, Association of Certified Fraud Examiners (ACFE), 3-4/2014, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.acfe.com/article.aspx?id=4294981898> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

διατήρησης της σταθερότητας του οικονομικού συστήματος³⁹. Ένας επιπλέον σημαντικός παίκτης του ρυθμιστικού αυτού πλαισίου είναι το Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα του Μεξικού, **“Procuraduría General de la República”**, το οποίο έχει την αρμοδιότητα να διεξάγει έρευνα και να διώκει τους εγκληματίες σχετικά με παράνομα έσοδα, που προέρχονται από το ξέπλυμα μαύρου χρήματος ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁴⁰. Επίσης, η Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών του Μεξικού, **“Unidad de Inteligencia Financiera”** λειτουργεί ως ένα σημαντικότερο εργαλείο για τον εντοπισμό ύποπτων ή παράνομων συναλλαγών και την πρόληψη νέων εγκλημάτων, καθώς συλλέγει και ελέγχει πλήθος πληροφοριών και αναφορών κινδύνου⁴¹. Καταληκτικά, η συνεργασία των τριών φορέων **“Secretaría de Hacienda y Crédito Público”**, **“Unidad de Banca, Valores y Ahorro”** και **“Unidad de Banca de Desarrollo”** δημιουργούν ένα συντονισμένο πλαίσιο ελέγχου, εποπτείας και συμμόρφωσης μέσω ανάπτυξης πολιτικών μέτρων και κανονισμών για τη διαφύλαξη της ακεραιότητας του εθνικού οικονομικού συστήματος και την πάταξη της παράνομης δραστηριότητας⁴².

---

³⁹ Sanction Scanner, ‘Anti-Money Laundering (AML) in Mexico’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3Z7zMyt> και Secretaría de Hacienda y Crédito Público & Comisión Nacional Bancaria y de Valores, *Overview of the Mexican Financial System and its AML/CFT regulation and supervision*, SHCP, σ. 4-5, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://www.gob.mx/cms/uploads/attachment/file/196042/SFM_230217.pdf (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

⁴⁰ Sanction Scanner, ‘Anti-Money Laundering (AML) in Mexico’, ό.π. και, Secretaría de Hacienda y Crédito Público & Comisión Nacional Bancaria y de Valores, *Overview of the Mexican Financial System and its AML/CFT regulation and supervision*, ό.π., σ. 10

⁴¹ Secretaría de Hacienda y Crédito Público & Comisión Nacional Bancaria y de Valores, *Overview of the Mexican Financial System and its AML/CFT regulation and supervision*, ό.π., σ. 11 και, Sanction Scanner, ‘Anti-Money Laundering (AML) in Mexico’, ό.π.

⁴² Secretaría de Hacienda y Crédito Público & Comisión Nacional Bancaria y de Valores, *Overview of the Mexican Financial System and its AML/CFT regulation and supervision*, ό.π., σ. 12-14

2. Μεθοδολογία

2.1 Περιγραφή της εφαρμοσθείσας μεθοδολογίας

Η επιστημονική μεθοδολογία, που επιλέχθηκε, στην παρούσα μελέτη είναι η **ΣΓΑ**. Μέσω αυτής διεξάγεται έρευνα για το πώς το ξέπλυμα μαύρου χρήματος λειτουργεί ως γεωπολιτικός παράγων ανακατανομής ισχύος ξεχωριστά για τις περιοχές, που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα στο γεωγραφικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής. Η δημιουργία του γεωπολιτικού υποδείγματος ανακατανομής ισχύος πραγματοποιείται στους Πυλώνες Οικονομίας και Πολιτικής για τα έτη 2000-2019 με τη βοήθεια των κατάλληλων Δεικτών συμβάλλοντας στη διεξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων, προβλέψεων και απαντήσεων στα διερευνητικά ερωτήματα, που έχουν τεθεί από την ερευνήτρια. Αυτά δύναται να απαντηθούν από την παρούσα έρευνα μέσω της ΣΓΑ και είναι τα ακόλουθα:

1. Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος **επηρεάζει αρνητικά ή δεν επηρεάζει** τους Πυλώνες Οικονομίας και Πολιτικής **των περιοχών χαμηλού ρίσκου, δηλαδή των ΗΠΑ**, που συναποτελούν το αφορών Υποσύστημα στο γεωγραφικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής;
2. Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος **επηρεάζει αρνητικά ή δεν επηρεάζει** τους Πυλώνες Οικονομίας και Πολιτικής **των περιοχών υψηλού ρίσκου, δηλαδή του Μεξικού**, που συναποτελούν το αφορών Υποσύστημα στο γεωγραφικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής;
3. Ποια είναι η προβλεπόμενη επίδραση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος στους Πυλώνες Οικονομίας και Πολιτικής **για καθεμία από τις περιοχές χαμηλού και υψηλού ρίσκου για το έτος 2020;**

Η ανάλυση του θέματος με βάση την ορολογία της ΣΓΑ ακολουθεί στο κεφάλαιο 2.3.

2.2 Επιστημολογία

Στο πλαίσιο του διευρυμένου νεοθετικισμού εντοπίζεται το περιεχόμενο των τριών πρώτων⁴³ Μεγάλων Αντιπαραθέσεων. Μέσα σε αυτό συμπεριλαμβάνονται οι διεθνολογικές αφηγήσεις της **Παραδοσιακής Σχολής** εναντίον των **Συμπεριφοριστών** (Επιστημονιστών)⁴⁴. Η αντιπαραθέση αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι οι παραδοσιακές προσεγγίσεις έδιναν έμφαση στη κατανόηση των διεθνών φαινομένων, ενώ οι συμπεριφοριστικές προσεγγίσεις στην ερμηνεία αυτών. Όπως αναφέρει και ο καθηγητής Ι. Θ. Μάζης: “Ο Συμπεριφορισμός δεν ήταν τίποτε περισσότερο παρά μια προσπάθεια της ερευνητικής πορείας της αναλύσεως των διεθνών σχέσεων, να προσεγγίσουν μεθοδολογικώς τις Θετικές Επιστήμες. Είχε ένα σταθερό προσανατολισμό προς τη δημιουργία ενός επιστημονικού κλάδου των Διεθνών Σχέσεων βασιζόμενου επί των Θετικών Επιστημών. Κατά τη συμπεριφοριστική προσέγγιση, οι αναλύσεις των διεθνών φαινομένων θα έπρεπε να έχουν το χαρακτηριστικό της **συστηματικότητας** και να διαρθρώνονται επί της **εμπειρικής παρατηρήσεως**. Η επανάσταση αυτή των συμπεριφοριστών, μια μεθοδολογική και όχι “θεωρητική επανάσταση”, εμφάνιζε με κάθε σαφήνεια και με πλήρη συνείδηση των εισηγητών της, την οριστική ρήξη με την “ιστορικιστική παράδοση” και συνεπώς διατηρούσε και πρότεινε μια εν πολλοίς, **ανιστορική στάση**”⁴⁵. Μελετώντας, βέβαια, τον Morton Kaplan αποδεικνύεται ότι το ιστορικό στοιχείο λαμβάνεται σοβαρά υπόψη παράλληλα, όμως, με την “προσπάθεια ποσοτικοποίησης και ποσοτικής μελέτης των δεδομένων του ιστορικού αυτού στοιχείου”⁴⁶.

Η ΣΓΑ στηρίζεται στις θεμελιώδεις παραδοχές του συμπεριφορισμού, για αυτό και είναι αξιοσημείωτη η κριτική του δημιουργού της στο πλαίσιο της διευρυμένης νεοθετικιστικής προσεγγίσεως. Ο Ι. Θ. Μάζης αποδέχεται ότι “πρυτανεύει η χρήση της μεθοδολογίας του σύγχρονου **“εκλεπτυσμένου συμπεριφορισμού”**, ο οποίος όμως δεν υιοθετεί την αρχή

---

⁴³ εκ των τεσσάρων συνολικά

⁴⁴ Μάζης Ι. Θ. *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής: Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2012, σ. 55

⁴⁵ ‘Ο.π., σ. 56-57

⁴⁶ ‘Ο.π., σ. 57

ότι η θεωρία και η παρατήρηση είναι ανεξάρτητες”⁴⁷. Αποδέχεται όμως, τον παράγωγο τρόπο σκέψης, ότι “οι διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις μπορούν να οδηγήσουν σε διαφορετικές περιγραφές της “πραγματικότητας”, ότι δηλαδή μπορούν να παράγουν διαφορετικές “παρατηρήσεις”⁴⁸. Επιμένουν, ωστόσο, στον συστηματικό εμπειρικό έλεγχο μιας θεωρίας, αφού αυτή ενδέχεται να διαψευσθεί, να τροποποιηθεί ή να βελτιωθεί⁴⁹. “Για τους συμπεριφοριστές, λοιπόν, μια κοινωνική “θεωρία” χωρίς ξεκάθαρα εμπειρικά σημεία αναφοράς δεν είναι τίποτε άλλο παρά απλή εικασία”⁵⁰. Στο πλαίσιο αυτό, η αναφορά στις μετα-συμπεριφοριστικές απόψεις καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική⁵¹.

Ο **διεθνολογικός νεοθετικισμός** ως απότοκος του συμπεριφορισμού αποτελεί ένα έγκυρο σύστημα έρευνας και παραγωγής γνώσης βασισμένο σε τρεις θεμελιώδης παραδοχές. Πιο συγκεκριμένα, υιοθετεί τη σύγχρονη μεθοδολογία του εκλεπτυσμένου συμπεριφορισμού αλλά με μεγαλύτερη εκλέπτυνση στη χρήση των μεθόδων του. Αρχικά, “θεωρεί ότι υπάρχουν κάποιες, υψηλού βαθμού στατιστικής επαναληψιμότητας, μήτρες συμπεριφοράς, των οποίων η στατιστική κανονικότητα στην **επανάληψη** δύναται να εξηγήσει το κοινωνικό, πολιτικό και διεθνοπολιτικό γίνεσθαι. Θεωρεί, ακόμη, ότι το μόνο που χρειάζεται για τον εντοπισμό και τη χρήση τους είναι η **κατάλληλη μεθοδολογία**. Επίσης, βασίζεται στη θεμελιώδη παραδοχή ότι όλες οι επιστήμες είναι ενιαίες, συμπεριλαμβανομένων και των Κοινωνικών Επιστημών”⁵², και “ότι η **εμπειρία** και η **παρατήρηση** συνιστούν θεμελιώδη μέσα αξιολόγησης της επιστημονικής υποστάσεως των διαφόρων προσεγγίσεων οι οποίες διεκδικούν τον τίτλο της “Θεωρίας”⁵³.

---

⁴⁷ Μάζης Ι. Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, ό.π., σ. 66

⁴⁸ ‘Ο.π., σ. 67

⁴⁹ ‘Ο.π.

⁵⁰ ‘Ο.π.

⁵¹ Αυτοί υποστηρίζουν ότι “όποιες παρατηρήσεις και αν προκύπτουν από μια θεωρία, αν αυτή θέλει να θεωρείται πραγματική εξηγησιακή θεωρία (explanatory theory), θα πρέπει να παράγει διαψεύσιμες προβλέψεις οι οποίες να μην έρχονται σε αντίφαση με τις διαθέσιμες εμπειρικές αποδείξεις. Κάθε θεωρία πρέπει να αξιολογείται βάσει των δικών της παρατηρησιακών όρων (observational terms). Εάν όμως, μια θεωρία δεν μπορεί να αξιολογηθεί, δηλαδή να ελεγχθεί εμπειρικά βάσει των δικών της παρατηρησιακών όρων, οι μετα-συμπεριφοριστές δεν μπορούν να την χαρακτηρίσουν ως εξ αρχής εξηγησιακή θεωρία”

‘Ο.π., σ. 71

⁵² ‘Ο.π., σ. 77-78

⁵³ ‘Ο.π., σ. 78

Παρόλα αυτά, όπως απέδειξαν και τρεις επιφανείς, “κριτικοί” του θετικισμού, επιστημολόγοι, **Popper, Kuhn, Lakatos**, εμφανίζονται σημαντικές αδυναμίες, αφού γίνεται αποδεκτό ότι δεν δύναται να υπάρξει επιστημονική μέθοδος χωρίς αυτή να διαθέτει προβλεπτική ικανότητα και χωρίς να τίθεται σε συνεχή διαδικασία διαψεύσεως. Παρακάτω στον πίνακα 1 παρουσιάζονται αναλυτικότερα οι θέσεις του κάθε επιστήμονα, ο καθένας από τους οποίους προσπαθεί να θέσει τα θεμέλια αυτής. Πιο συγκεκριμένα, “επιστήμη” καλείται η ερευνητική μέθοδος μέσω της οποίας ανακαλύπτεται αξιόπιστη γνώση (reliable knowledge) σχετικά με τη Φύση⁵⁴. Είναι, διαφορετικά “η ηλεγμένη γνώση, γνώση την οποία μπορούμε να ελέγξουμε και να επαληθεύσουμε”⁵⁵. Ως “αξιόπιστη γνώση καλείται η γνώση η οποία διακρίνεται από μεγάλη πιθανότητα να είναι ορθή, διότι η αλήθεια της έχει διαγνωσθεί μέσω μιας αξιόπιστης μεθόδου. “Αξιόπιστη γνώση” καλείται, επίσης, συχνά και η “επαληθευμένη ορθή πεποίθηση”, ώστε να γίνεται διαχωρισμός μεταξύ “αξιόπιστης γνώσης” και “πεποίθησης”, η οποία είναι είτε “λανθασμένη και ανεπαλήθευτη”, είτε “ορθή”, αλλά πάντως “ανεπαλήθευτη”. Επίσης, η “ακολουθούμενη μέθοδος μέσω της οποίας επιτυγχάνεται ένας “αξιόπιστος έλεγχος και η επαλήθευση” της γνώσης καλείται “επιστημονική μέθοδος”⁵⁶.

Μέχρι στιγμής πλήθος προκλήσεων αδυνατούν να αναδείξουν μια Γενική Θεωρία Διεθνών Σχέσεων ή τουλάχιστον ένα υπό εξέταση Παράδειγμα, που θα είναι κοινώς αποδεκτό από την επιστημονική κοινότητα στο σύνολό της⁵⁷. Όπως αναφέρει και ο Κάλφας στην παρατήρηση του Kuhn το 1994: “Η επιστήμη για τον Kuhn με την εμφάνιση του πρώτου Παραδείγματος...Μέχρι τότε δεν υπάρχει Επιστήμη, αλλά μια πλειάδα αντιμαχόμενων σχολών και απόψεων”⁵⁸. “Είναι ακριβώς η περίπτωση των αντιμαχόμενων σχολών και απόψεων του κλάδου των “Διεθνών Σχέσεων”, όπως έχουν γίνει επισήμως γνωστές και προαναφέρθηκαν ως Μεγάλες Συζητήσεις”⁵⁹.

---

⁵⁴ Μάζης Ι. Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, ό.π., σ. 86

⁵⁵ ‘Ο.π.

⁵⁶ ‘Ο.π.

⁵⁷ ‘Ο.π., σ. 120

⁵⁸ Κάλφας Β., “Εισαγωγή του Επιμελητή”, στο Kuhn T. S., *Δομή των Επιστημονικών Επαναστάσεων*, Σύγχρονα Θέματα-Επιστημολογία, Αθήνα, 2004, σ. 28 στο Μάζης Ι. Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, ό.π., σ. 91

⁵⁹ ‘Ο.π.

Πίνακας 1: Συνοπτική παρουσίαση των θέσεων των Kuhn, Popper και Lakatos⁶⁰

Επιστήμων	Συνοπτική Παρουσίαση Θέσης
Thomas Kuhn	<p>Η θεωρία είναι ένα αξιωματικό σύστημα στο πλαίσιο του οποίου διατυπώνονται και ερμηνεύονται υποθέσεις και νομιμοποιούνται από τα εμπειρικά τους αποτελέσματα. Η επιστήμη αρχίζει με την εμφάνιση του πρώτου <i>Παραδείγματος (paradigme)</i>. Η ορθολογική πλευρά του Παραδείγματος είναι το Υπόδειγμα (exemplar/κλαδική μήτρα). Έως το πρώτο Παράδειγμα δεν υπάρχει επιστήμη αλλά η φάση της προεπιστημονικότητας. Οι υποθέσεις θα εισέλθουν στην επιστημονική τους περίοδο όταν επικρατήσει ένα καθολικά αποδεκτό Παράδειγμα. Κοινώς αποδεκτό είναι το Παράδειγμα που γίνεται, λοιπόν, αποδεκτό από το σύνολο της ακαδημαϊκής κοινότητας⁶¹, διαφορετικά δεν δικαιούται να ονομάζεται έτσι. Μέχρι τότε γίνεται λόγος μόνο για πλειάδα αντιμαχόμενων σχολών και απόψεων, όπως οι τρεις μεγάλες συζητήσεις στον κλάδο των διεθνών σχέσεων⁶².</p>
Karl Popper	<p>Η επιστημονική γνώση είναι μια κατά προσέγγιση αλήθεια για τον εξωτερικό μας κόσμο. Υποστηρίζει τη διεύρυνση του πεδίου αλήθειας ενός πραγματικού κόσμου με την ανακάλυψη δομικών καθολικών νόμων. Η επιστήμη προσπαθεί να συλλάβει μια πραγματικότητα που βρίσκεται πέρα από τα εμπειρικά δεδομένα. Οι υποθέσεις, υπόκεινται στον έλεγχο των παρατηρήσεων και των πειραμάτων. Τα τελευταία είναι μέσο διάψευσης και όχι μέσο επικύρωσης μιας θεωρίας. Η <i>διαψευσιμότητα</i> μιας θεωρίας συνιστά προϋπόθεση ενισχύσεως της, ενώ η επαληθευσιμότητά της, την καθιστά επιστημονική αλήθεια. Αν δεν μπορεί μια θεωρία να αποδειχθεί ως οριστικά ορθή, πρέπει να διαψευσθεί μέσα από την <i>αυστηρή κριτική</i>, και αν αντέξει την κριτική, τότε ανταποκρίνεται στην εμπειρική πραγματικότητα και είναι προσωρινά ορθή. Κάθε θεωρία επαρκώς ακριβής είναι επιστημονική από την στιγμή που είναι ικανή να υποστεί την <i>διαδικασία διαψεύσεώς της</i>⁶³.</p>

⁶⁰ Μάζης Ι. Θ., 'Εισαγωγή στη θεωρία: η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση', Παρουσίαση από Τμήμα Τουρκικών Σπουδών & Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ανακτήθηκε στις 26/11/2017 και για περισσότερες πληροφορίες βλ. Μάζης Ι. Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, ό.π., σ. 85-200

⁶¹ Μάζης Ι. Θ. *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, ό.π., σ. 120

⁶² 'Ο.π., σ. 91, 92

⁶³ 'Ο.π., σ. 92, 93

<p>Imre Lakatos</p>	<p>Ο Lakatos, προεκτείνει την αντίληψη του εκλεπτυσμένου ποπεριανού στοχασμού μεταφέροντας το αντικείμενο αξιολόγησης από τις επιμέρους θεωρητικές προσεγγίσεις σε δέσμες ανταγωνιζόμενων μεταξύ των, θεωρητικών προσεγγίσεων. Η περίπτωση του χρησιμοποιείται “ως οριοθέσιο μεταξύ διευρυμένου νεοθετικισμού και του μεταθεωρητισμού”⁶⁴.</p> <p>Η λακατιανή άποψη υποστηρίζεται πως, α) τα εμπειρικά δεδομένα θα πρέπει να αποτελούν το τελικό μέτρο αξιολόγησης μεταξύ ανταγωνιστικών θεωριών, β) τα γεγονότα, που χρησιμοποιούνται για μια θεωρία, δεν θα πρέπει να είναι τα μόνα για την επαλήθευσή της και τέλος, γ) οι ισχυρές θεωρίες θα πρέπει να είναι σε θέση να ερμηνεύσουν γεγονότα εκτός του αρχικού πεδίου εφαρμογής της θεωρίας. Για αυτόν, η προβλεπτική ικανότητά της επιστήμης είναι η ειδοποιός διαφορά με την ψευδοεπιστήμη⁶⁵.</p> <p>Η βασική μονάδα αξιολόγησης, λοιπόν, είναι “τα ερευνητικά προγράμματα παρά οι επιμέρους θεωρίες”⁶⁶. Ερευνητικό πρόγραμμα ορίζεται η ακολουθία θεωριών με αξιοσημείωτη συνέχεια (συνδεδεμένων με ένα κοινό πυρήνα) αποτελούμενη από μεθοδολογικούς κανόνες, οι οποίοι οδηγούν τον ερευνητή σε δρόμους που πρέπει να ακολουθήσει (θετική ευρετική) ή να αποφύγει (αρνητική ευρετική)⁶⁷. “<i>Προοδευτικό</i>, λοιπόν, κατά τον Lakatos, είναι ένα πρόγραμμα, εφόσον η θεωρητική του πρόοδος προηγείται της εμπειρικής, εφόσον δηλαδή συνεχίζει να προβλέπει με κάποια επιτυχία νέα-καινοφανή γεγονότα. <i>Εκφυλιζόμενο είναι</i>, εάν η θεωρητική του πρόοδος υστερεί έναντι της εμπειρικής, εφόσον, δηλαδή, δίνει post hoc εξηγήσεις σε τυχαίες ανακαλύψεις ή σε γεγονότα, τα οποία έχουν προβλεφθεί και ανακαλυφθεί από αντίπαλα προγράμματα, που δεν προβλέπουν καινοφανή γεγονότα και δεν παρουσιάζουν νέο εμπειρικό περιεχόμενο”⁶⁸. Το θέσφατο του Lakatos είναι η επιμονή σε ένα ερευνητικό πρόγραμμα όσο αυτό παράγει νέα εμπειρικά δεδομένα.</p> <p>Η μεθοδολογική προσέγγιση του Lakatos παρέχει ένα ορθολογικό σύνολο αξιολογικών κριτηρίων για την εκτίμηση της επιστημονικής έρευνας.</p>
----------------------------	---

⁶⁴ Μάζης Ι. Θ. *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, ό.π., σ. 151

⁶⁵ Ό.π., σ. 94

⁶⁶ Ό.π., σ. 152

⁶⁷ Ό.π.

⁶⁸ Ό.π., σ. 97

2.3 Ανάλυση του θέματος με βάση την ορολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης

Για την εφαρμογή της μεθοδολογίας της ΣΓΑ στην παρούσα εργασία είναι απαραίτητο να οριστούν τα απαραίτητα μεθοδολογικά εργαλεία αυτής. Η βάση της ΣΓΑ και το πρωταρχικό επιστημονικό και μεθοδολογικό καθήκον του γεωπολιτικού μελετητή είναι ο καθορισμός του προς μελέτη γεωγραφικού Συμπλόκου/plexus géographique⁶⁹ και του γεωπολιτικού παράγων. Στην περίπτωση μας το **Σύμπλοκο** είναι η **Βόρεια Αμερική** και ο **γεωπολιτικός παράγων “το ξέπλυμα μαύρου χρήματος”**.

Κατόπιν αυτών, είναι απαραίτητος ο προσδιορισμός των ορίων των Γεωπολιτικών Συστημάτων εντός των οποίων σημειώνεται η δράση του γεωπολιτικού παράγοντα. Αυτά χωρίζονται σε τρεις κλίμακες⁷⁰:

1. **Τα Υποσυστήματα**, τα οποία στη συγκεκριμένη έρευνα είναι τα ακόλουθα:
  - a. **Υποσύστημα 1**: Περιοχές της Βόρειας Αμερικής που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα και **εμφανίζουν υψηλή επίδοση στο δείκτη “AML”, άρα είναι χαμηλού ρίσκου**. Η χώρα, που μπορεί να ενταχθεί σε αυτό, είναι οι **ΗΠΑ**⁷¹.
  - b. **Υποσύστημα 2**: Περιοχές της Βόρειας Αμερικής που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα και **εμφανίζουν χαμηλή επίδοση στο δείκτη “AML”, άρα είναι υψηλού ρίσκου**. Η χώρα, που μπορεί να ενταχθεί σε αυτό, είναι το **Μεξικό**⁷².

---

⁶⁹ Μάζης Ι. Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, ό.π., σ. 398

⁷⁰ Ό.π., σ. 369

⁷¹ CountryRisk.io, AML Risk Scores, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://countryrisk.io/app/dashboard/risk-scores/aml/> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

⁷² Ό.π.

2. Το **Σύστημα**, το οποίο στην περίπτωση μας είναι **το ίδιο με το γεωγραφικό Σύμπλοκο**, δηλαδή η **Βόρεια Αμερική**⁷³. Συνεπώς, στην παρούσα έρευνα το **Σύστημα/Σύμπλοκο απομειούται σε δύο Υποσυστήματα, ΗΠΑ και Μεξικό**.
3. Το **Υπερσύστημα**, το οποίο στην παρούσα μελέτη είναι το **“FATF”**⁷⁴.

Ο προσδιορισμός του εύρους των γεωγραφικών χώρων των προαναφερθέντων Συστημάτων πραγματοποιήθηκε με τη συνδρομή - “με την ύπαρξη του, τις μορφές του, τη δράση του και των βαθμό επιρροών του” - ενός ποιοτικού χαρακτηριστικού⁷⁵. Εξού και ο διαχωρισμός των Υποσυστημάτων στηρίχθηκε στην επίδοση του **δείκτη “AML”** για τις χώρες που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα στο γεωγραφικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής. Αυτό αναφέρεται στους νόμους, τους κανονισμούς και τις διαδικασίες, που αποσκοπούν στο να εμποδίσουν τους εγκληματίες να συγκαλύψουν τα παράνομα ληφθέντα κεφάλαια ως νόμιμα έσοδα. Πιο συγκεκριμένα, σχετικοί κανονισμοί απαιτούν από τράπεζες και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, που εκδίδουν πίστωση ή δέχονται καταθέσεις πελατών, να ακολουθούν σειρά μέτρων ασφαλείας, που διασφαλίζουν τη μη εμπλοκή τους σε παράνομες δραστηριότητες.

Η αντίστοιχη επιλογή του **“FATF”** ως Υπερσυστημικού δρώντα στηρίχθηκε στη σημαντικότητα της δραστηριότητάς του. Ο διακυβερνητικός αυτός οργανισμός αποτελεί μια ευρεία και συντονισμένη προσπάθεια εποπτείας απέναντι στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος, τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και την εξάπλωσή της⁷⁶. Λειτουργώντας ως βασικός φορέας χάραξης πολιτικής το “FATF” θέτει διεθνή πρότυπα, που στοχεύουν στην αποτροπή σειράς παράνομων δραστηριοτήτων και κατ’ επέκταση τρομερών οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών συνεπειών για κάθε χώρα⁷⁷. Πιο συγκεκριμένα, το “FATF”:

---

⁷³ Βλ. στο κεφάλαιο 2.6 τους υπ’ αριθμ.: 3, 4, 5, 8, 10 ερευνητικούς περιορισμούς

⁷⁴ Περισσότερες πληροφορίες για τον FATF αναφέρονται στο κεφάλαιο 1.3

⁷⁵ Μάζης Ι. Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, ό.π., σ. 369

⁷⁶ Financial Action Task Force (ed.), Remarks by the FATF President Bjørn S. Aamo on the importance of the global network in suppressing the financing of terrorism at the United Nations Special meeting of the Counter-Terrorism Committee with Member States and relevant international and regional organizations on preventing and suppressing terrorist financing, 20/11/2012, σ. 1, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.un.org/sc/ctc/wp-content/uploads/2016/10/president-fatf-session1.pdf> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

⁷⁷ FATF, ‘Who we are’, ό.π.

1. Έχει αναπτύξει ένα **σύστημα με σαράντα Συστάσεις/Πρότυπα**, τις οποίες έχουν δεσμευτεί να υιοθετήσουν περισσότερες από εκατόν ενενήντα χώρες. Πρόκειται, δηλαδή, για μια οργανωμένη πρωτοβουλία και απάντηση παγκόσμιας εμβέλειας απέναντι στην πρόληψη του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος, του εμπορίου λευκής σαρκός, του παράνομου εμπορίου όπλων και των όπλων μαζικής καταστροφής⁷⁸.
2. Βελτιώνει και ενημερώνει τη **διαδικασία κατανόησης των κινδύνων ξεπλύματος μαύρου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας** ανάλογα πάντα με τις συνθήκες, που επικρατούν στο κάθε περιβάλλον. Η διαδικασία αυτή αποτελεί σημείο τομής για την πρόληψη εγκληματικών ενεργειών, αφού γίνονται κατανοητές οι συνέπειες που αυτές προκαλούν σε κάθε επίπεδο και ως εκ τούτου διατίθενται πόροι για την ανίχνευση ή τη διακοπή αυτών⁷⁹.
3. Εξασφαλίζει την **παροχή πλαισίου εντοπισμού και διακοπής του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας** για τις χώρες, που δεσμεύτηκαν να εφαρμόσουν τα Πρότυπα και τις Συστάσεις του. Πιο συγκεκριμένα, στις πρόσφατες αναθεωρήσεις συμπεριλαμβάνεται και η ανάγκη ποινικοποίησης της χρηματοδότησης ταξιδιών, που στοχεύουν στη διάπραξη, τη συμμετοχή, το σχεδιασμό ή την προετοιμασία μιας τρομοκρατικής πράξης⁸⁰. Σε συνδυασμό με τα ανωτέρω, στέλνονται και αναφορές από το “FATF” σε τράπεζες ή άλλες επιχειρήσεις σχετικά με ύποπτες συναλλαγές, που μπορεί να συνδέονται με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και το

---

⁷⁸ FATF, ‘Money Laundering’, ό.π.

⁷⁹ FATF, ‘Terrorist Financing, FATF’s global efforts on combating terrorist financing’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/terroristfinancing.html#:~:text=The%20FATF%20plays%20a%20central,terrorism%2C%20and%20evaluating%20countries%27%20ability> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

⁸⁰ Ό.π. και,

Financial Action Task Force (ed.), Remarks by the FATF President Bjørn S. Aamo on the importance of the global network in suppressing the financing of terrorism at the United Nations Special meeting of the Counter-Terrorism Committee with Member States and relevant international and regional organizations on preventing and suppressing terrorist financing, ό.π., σ. 2

οικονομικό έγκλημα. Η συνεργασία αυτή τροφοδοτεί την περαιτέρω έρευνα καθιστώντας πιο εύκολο τον εντοπισμό και την πρόληψη των εγκλημάτων αυτών⁸¹.

4. Εξασφαλίζει την **ποιοτική και αποτελεσματική εφαρμογή των Προτύπων**, που έχει θέσει, **για την πρόληψη οικονομικών εγκλημάτων**⁸². Για να επιτευχθεί αυτό, το “FATF” προσφέρει συνεχή καθοδήγηση τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα διευκολύνοντας κρατικούς μηχανισμούς και ιδιωτικές εταιρείες ή ιδρύματα να ισχυροποιήσουν τους αμυντικούς τους μηχανισμούς⁸³. Πρέπει να αναφερθεί ότι από το 2003 το “FATF” μαζί με την ΠΤ και το ΔΝΤ χρησιμοποιούν *κοινό μεθοδολογικό σύστημα για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης της κάθε χώρας* βασισμένο στα Πρότυπα και τις Συστάσεις του “FATF”⁸⁴. Η στενή συνεργασία του, επίσης, με τα ΗΕ καθιστά τη μέτρηση του επιπέδου συμμόρφωσης σύμφωνη πλέον με τις διεθνείς απαιτήσεις και όχι με τις απαιτήσεις ενός απλού περιφερειακού οργανισμού. Πιο συγκεκριμένα, η μη συμμόρφωση με τη Σύμβαση των ΗΕ κατά της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και τις απαιτήσεις του Ψηφίσματος 1373 του ΣΑ θεωρείται για τη χώρα στρατηγική έλλειψη⁸⁵. Ο στιγματισμός της καθεμίας από αυτές αποτελεί ισχυρό κίνητρο από μόνο του για τη βελτίωση των συστημάτων καταπολέμησης οικονομικών εγκλημάτων και ως εκ τούτου διασφάλισης εφαρμογής των συστάσεων, που προτάθηκαν από το “FATF”. Τέλος, η προσπάθεια αυτού υποβοηθάται με τη λειτουργία των περιφερειακών φορέων του⁸⁶ και τη δημοσίευση ερμηνευτικών σημειώσεων⁸⁷, εγγράφων⁸⁸ και

---

⁸¹ FATF, ‘Terrorist Financing, FATF’s global efforts on combating terrorist financing’, ό.π. και Financial Action Task Force (ed.), Remarks by the FATF President Bjørn S. Aamo on the importance of the global network in suppressing the financing of terrorism at the United Nations Special meeting of the Counter-Terrorism Committee with Member States and relevant international and regional organizations on preventing and suppressing terrorist financing, ό.π., σ. 2

⁸² FATF, ‘Terrorist Financing, FATF’s global efforts on combating terrorist financing’, ό.π.

⁸³ ‘Ο.π. και,

FATF, ‘Who we are’, ό.π.

⁸⁴ Financial Action Task Force (ed.), ό.π., σ. 3

⁸⁵ ‘Ο.π.

⁸⁶ FATF-style regional bodies

⁸⁷ Interpretative Notes

⁸⁸ Best Practice Papers, Guidance Papers

αναφορών⁸⁹ ενθαρρύνοντας, έτσι, την απόκτηση ικανότητας εντοπισμού, διερεύνησης, δίωξης και διακοπής του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

5. Προσδιορίζει και λαμβάνει **κατάλληλα μέτρα για τις χώρες, που έχουν εντοπιστεί, με στρατηγικές ελλείψεις** στοχεύοντας στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που δεν θα φιλοξενεί και δεν θα τροφοδοτεί παράνομες δραστηριότητες και θα μπορεί να τις ανιχνεύει εγκαίρως⁹⁰.
6. Προωθεί την **αυξανόμενη και αποτελεσματικότερη προσπάθεια συνεργασίας και συντονισμού για την καταπολέμηση των ανωτέρω εγκληματικών ενεργειών**. Όπως ανέφερε και ο Πρόεδρος του “FATF”, Bjørn S. Aamo, το Νοέμβριο 2012 στη Νέα Υόρκη⁹¹, η συνεργασία των δύο αυτών φορέων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη, καθώς ο σχεδιασμός των Προτύπων/Συστάσεων του οργανισμού συνάδει με τις οδηγίες που θέτει ο ΟΗΕ στα κράτη μέλη του⁹².

Η ολοένα και αυξανόμενη απειλή του ξεπλύματος μαύρου χρήματος απέναντι στην ομαλή λειτουργία του κοινωνικού και οικονομικού βίου κάθε κράτους εστιάζει μεθολογικώς τη

---

⁸⁹ Financial Action Task Force (ed.), Remarks by the FATF President Bjørn S. Aamo on the importance of the global network in suppressing the financing of terrorism at the United Nations Special meeting of the Counter-Terrorism Committee with Member States and relevant international and regional organizations on preventing and suppressing terrorist financing, ό.π., σ. 3

⁹⁰ Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν στην ανάπτυξη και ισχυροποίηση των στρατηγικών AML για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας
βλ. Lewis D., ‘Speech on the importance of the FATF Global Network’, FATF Executive Secretary, 12/04/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/moneyval-speech-importance-of-fatf-global-network.html> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/2020) και, FATF, ‘Terrorist Financing, FATF’s global efforts on combating terrorist financing’, ό.π.

⁹¹ Financial Action Task Force (ed.), ό.π., σ. 1

⁹² Συγκεκριμένα αναφέρει: “Μερικές από τις Συστάσεις μας έχουν ειδικά σχεδιαστεί για να βοηθήσουν (τα κράτη μέλη) στην υιοθέτηση οδηγιών του ΟΗΕ. [...] Για την απόκτηση ιδιότητας μέλους στο FATF είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι οι Συστάσεις ενθαρρύνουν τις χώρες μέλη να εφαρμόσουν τις οδηγίες του ΟΗΕ και τις συμπληρώνουν. [...] δεν υπάρχουν αντιφάσεις και επικρατεί μια ευρεία συναίνεση και συντονισμός μεταξύ του FATF και του ΟΗΕ. Με αυτό τον τρόπο, όπως προανέφερα, μπορείτε ως ΟΗΕ να θεωρήσετε τον FATF ως ένα πρακτικό μέσο για την επίτευξη των στόχων σας στον οικονομικό τομέα και στην πρόληψη της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Επιτρέψτε μου να σημειώσω ότι όλα τα μέλη μας είναι μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Στηρίζουμε τη δουλειά μας στη βάση λειτουργίας του ΟΗΕ και διατηρούμε πολύ στενή σχέση συνεργασίας με το προσωπικό του οργανισμού, αφού αυτό παρευρίσκεται στις συναντήσεις μας και δίνει χρήσιμες συμβουλές για την επίτευξη κοινών στόχων.

βλ. Financial Action Task Force (ed.), ό.π., σ. 2 [μετάφραση της συγγραφέως]

μελέτη **στους Πυλώνες Οικονομίας και Πολιτικής** για τα δύο Υποσυστήματα του γεωπολιτικού Συμπλόκου/Συστήματος της Βόρειας Αμερικής, όπως αυτά αναφέρονται λεπτομερώς ανωτέρω. Η φάση της επιλογής των Πυλώνων είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς “προσδιορίζονται σε κάθε έναν από αυτούς οι γεωπολιτικές τάσεις/δυναμικές για έκαστο των εξετασθέντων Υποσυστημάτων. Οι τάσεις αυτές προσδιορίζονται μόνο και αποκλειστικώς με όρους “ισχύος”⁹³.

Η επιλογή, λοιπόν, των κατάλληλων Πυλώνων απαντά σε δύο ερωτήματα⁹⁴:

1. “Σε ποιους Πυλώνες κατισχύει ο γεωπολιτικός παράγων που εξετάζουμε και, συνεπώς, καθορίζει ήδη ή δύναται να καθορίσει την συμπεριφορά τους στο πλαίσιο του εκάστοτε Υποσυστήματος. Αυτή η μορφή του συμπεράσματος ορίζεται ως “θετική υποσυστημική συνιστώσα ισχύος” του “γεωπολιτικού παράγοντος” στο “Εσωτερικό του Συστήματος”.
2. Σε ποιους Πυλώνες απορροφάται η επιρροή του “γεωπολιτικού παράγοντος” και, ως εκ τούτου, δεν επηρεάζει την συνολική συμπεριφορά του Υποσυστήματος. Αυτή η μορφή του συμπεράσματος ορίζεται ως “μηδενική υποσυστημική συνιστώσα τάση ισχύος” του “γεωπολιτικού παράγοντος” στο “Εσωτερικό του Συστήματος”.

Η ανωτέρω διαδικασία επιλογής των κατάλληλων Πυλώνων και δεικτών στον καθένα από αυτούς επιτρέπει στη γεωπολιτική ανάλυση “να ερευνά, να εντοπίζει, να περιγράφει και να μελετά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τη δομή και τη λειτουργία”⁹⁵ τους. Αναλυτικότερα, ο γεωπολιτικός Πυλώνας της **Οικονομίας** “περιλαμβάνει το σύνολο των γεωπολιτικών δεικτών οικονομικής φύσεως που χρησιμοποιούνται στη γεωπολιτική ανάλυση”⁹⁶. Στην παρούσα εργασία επιλέχθηκαν οι ακόλουθοι δείκτες: **κρατικά έσοδα από φόρους, καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων και παραγωγικότητα**. Αντίστοιχα, ο γεωπολιτικός Πυλώνας της **Πολιτικής** “περιλαμβάνει το σύνολο των γεωπολιτικών δεικτών πολιτικής φύσεως”⁹⁷. Για τον Πυλώνα αυτό έχουν επιλεγεί οι εξής: **κανόνας δικαίου, πολιτική σταθερότητα - απουσία βίας και διάπραξης τρομοκρατικών**

⁹³ Μάζης Ι. Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, ό.π., σ. 371

⁹⁴ Ο.π.

⁹⁵ Ο.π., σ. 398

⁹⁶ Ο.π.

⁹⁷ Ο.π.

ενεργειών και διαφθορά. Οι κατάλληλοι, λοιπόν, γεωπολιτικοί Πυλώνες και δείκτες “συνθέτουν και καθορίζουν την ισχύ και την κατανομή της στο ενδοσυστημικό πλαίσιο του γεωγραφικού συμπλόκου, αλλά και τις επιρροές και μεταλλαγές⁹⁸, που αυτοί οι Πυλώνες υφίστανται από το εξωσυστημικό περιβάλλον του συμπλόκου αυτού”⁹⁹.

Για να γίνει πιο κατανοητή η επιλογή των ανωτέρω γεωπολιτικών δεικτών απαραίτητη προϋπόθεση είναι και η περαιτέρω ερμηνεία τους.

Οικονομικοί δείκτες:

- 1) **Κρατικά έσοδα από φόρους**¹⁰⁰ ορίζονται τα έσοδα, που εισπράττονται από φόρους εισοδήματος και κερδών, εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, φόρους που επιβάλλονται σε αγαθά και υπηρεσίες, φόρους μισθοδοσίας, ιδιοκτησίας και μεταβίβασης περιουσίας και λοιπούς φόρους. Τα συνολικά φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ υποδεικνύουν το μερίδιο της παραγωγής μιας χώρας, που εισπράττεται από την κυβέρνηση μέσω φόρων. Μπορεί δηλαδή να θεωρηθεί ως ένα μέτρο με το οποίο η κυβέρνηση ελέγχει τους πόρους της οικονομίας. Η φορολογική επιβάρυνση ερμηνεύεται αλλιώς και ως τα συνολικά φορολογικά έσοδα, που λαμβάνονται από το κράτος ως ποσοστό του ΑΕΠ. Αυτός ο δείκτης αφορά την κυβέρνηση στο σύνολό της (σε όλα τα επίπεδα) και μετράται σε εκατομμύρια αμερικανικά δολάρια και ως ποσοστό του ΑΕΠ¹⁰¹. Με αυτό τον τρόπο, θα ερευνηθεί αν το ζέπλυμα μαύρου χρήματος μειώνει τα φορολογικά έσοδα του κράτους και συνεπώς βλάπτει έμμεσα τους έντιμους φορολογούμενους, αφού η απώλεια εσόδων προκαλεί γενικότερα υψηλότερη φορολογία¹⁰².

---

⁹⁸ mutations

⁹⁹ Μάζης Ι. Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, ό.π., σ. 398

¹⁰⁰ Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από: OECD, ‘Tax revenue’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://data.oecd.org/tax/tax-revenue.htm> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

¹⁰¹ Ό.π.

¹⁰² Woodfolk B., ‘Money laundering and its effects on the American economy’, *Finance* 101, 14/09/2019, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.finance101.com/money-laundering-effects-american-economy/> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20) και,

Clark D., ‘What are the Effects of Money Laundering?’, *Engage in Learning*, 01/08/2019, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://engageinlearning.com/fag/compliance/anti-money-laundering/what-are-the-effects-of-money-laundering/> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20) και,

- 2) **Καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων**¹⁰³ ως δεύτερος γεωπολιτικός δείκτης “αντανακλούν την πρόθεση μιας οικονομικής οντότητας, κατοίκου μιας οικονομίας (άμεσος επενδυτής) να αποκτήσει διαρκές συμφέρον σε επιχείρηση, κάτοικο μιας άλλης οικονομίας (επιχείρηση άμεσης επένδυσης)”¹⁰⁴. Αυτό ερμηνεύεται και ως σχέση εμπιστοσύνης και αμοιβαίου κέρδους. Η καλή φήμη της χώρας είναι αυτή που προσελκύει νέους επενδυτές και συνεισφέρει στη βιώσιμη ανάπτυξή της. Παρόλα αυτά, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος θεωρείται ότι τη θέτει σε σοβαρό κίνδυνο προσελκύοντας διεθνείς εγκληματικές οργανώσεις με ανεπιθύμητες φήμες και βραχυπρόθεσμους στόχους μειώνοντας, έτσι, τις νόμιμες παγκόσμιες ευκαιρίες για οικονομική ανάπτυξη¹⁰⁵. Σε επόμενο κεφάλαιο, λοιπόν, θα διερευνηθεί αν το ξέπλυμα μαύρου χρήματος επηρεάζει αρνητικά τη φήμη μιας χώρας και κατ’ επέκταση τις καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό της. Ο δείκτης αυτός μελετάει τις καθαρές εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων σε αμερικανικό έδαφος και εκφράζεται σε αμερικάνικα δολάρια.
- 3) Η **παραγωγικότητα**¹⁰⁶ ως τρίτος γεωπολιτικός δείκτης ονομάζεται ο λόγος των εκροών σε μια οικονομία, δηλαδή των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων, σε σχέση με τις εισροές, δηλαδή, των πόρων ή μέσων που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξη αυτών. Με άλλα λόγια, η παραγωγικότητα μετρά πόσο αποτελεσματικά οι παραγωγικοί συντελεστές, εργασία και κεφάλαιο, χρησιμοποιούνται σε μια οικονομία για την επίτευξη ενός δεδομένου επιπέδου

FIU, ‘Consequences of Money Laundering’, Republic of Mauritius, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.fiumauritius.org/English/Pages/Consequences-of-Money-Laundering.aspx> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20) και,

Sanction Scanner, ‘Negative Effects of Money Laundering on the Economy’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://sanctionscanner.com/blog/negative-effects-of-money-laundering-on-the-economy-132> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

¹⁰³ Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από την ιστοσελίδα: World Bank, ‘Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) - Mexico, United States’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?locations=MX-US> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

¹⁰⁴ Τράπεζα της Ελλάδος, ‘Άμεσες Ξένες Επενδύσεις’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikos-tomeas/ameses-ependyseis> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

¹⁰⁵ Clark D., ‘What are the Effects of Money Laundering?’, ό.π. και,

FIU, ‘Consequences of Money Laundering’, ό.π.

¹⁰⁶ Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από: OECD, ‘OECD Data, GDP per hour worked’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://data.oecd.org/lprdtv/gdp-per-hour-worked.htm> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

παραγωγής. Πρόκειται δηλαδή, για βασική πηγή μέτρησης της παραγωγικής ικανότητας, οικονομικής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας¹⁰⁷. Στην παρούσα εργασία μελετάται εκτενέστερα η **παραγωγικότητα της εργασίας**, δηλαδή ο αριθμός των μονάδων, που παράχθηκαν, διαιρεμένος με τις ώρες εργασίας που χρειάστηκαν. Συνδυάζει, δηλαδή, την αποδοτικότητα με την αποτελεσματικότητα. Η παραγωγικότητα της εργασίας αντικατοπτρίζει μερικώς το ποσοστό της παραγωγικότητας, αφού περιλαμβάνει τις προσωπικές ικανότητες των εργαζομένων, που σημειώθηκαν, ή την ένταση των προσπαθειών τους. Υπάρχουν, βέβαια και σημαντικοί επιπλέον παραγωγικοί συντελεστές, όπως το κεφάλαιο, που επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό το ποσοστό παραγωγικότητας. Ο δείκτης αυτός εκφράζεται σε αμερικανικά δολάρια και αντικατοπτρίζει τη συνεισφορά της παραγωγικότητας ανά ώρα εργασίας σε σχέση με το συνολικό ΑΕΠ της χώρας¹⁰⁸.

Σύμφωνα με επίσημες πηγές η παραγωγικότητα θεωρείται ότι σχετίζεται και επηρεάζεται άμεσα από το ξέπλυμα μαύρου χρήματος¹⁰⁹, αφού αυτό κλονίζει την οικονομία και θέτει σε κίνδυνο την ύπαρξη και λειτουργία των νόμιμων επιχειρήσεων, οι οποίες δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τις παράνομες¹¹⁰. Ως εκ τούτου στο κεφάλαιο της ανάλυσης, που ακολουθεί, θα ερευνηθεί, αν πράγματι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος οδηγεί σε χαμηλή παραγωγικότητα για το υπό μελέτη οικονομικό σύστημα.

Πολιτικοί δείκτες:

- 1) Ο **κανόνας δικαίου (rule of law)**¹¹¹ έχει επιλεγεί ως ο πρώτος και ένας από τους καταλληλότερους γεωπολιτικούς δείκτης για τον Πυλώνα της Πολιτικής. Αποτυπώνει αντιλήψεις σχετικά με το βαθμό που *οι δρώντες ενός συστήματος*

---

¹⁰⁷ Krugman P., 'Defining and Measuring Productivity', OECD, 1994, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.oecd.org/sdd/productivity-stats/40526851.pdf> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

¹⁰⁸ OECD, 'OECD Data, GDP per hour worked', ό.π.

¹⁰⁹ Clark D., 'What are the Effects of Money Laundering?', ό.π.

¹¹⁰ 'Ο.π.

¹¹¹ Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από: World Bank, 'Worldwide Governance Indicators, Interactive Data Access', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

έχουν εμπιστοσύνη και συμμορφώνονται με τους κανόνες που έχει θεσπίσει η κοινωνία. Αυτοί αφορούν την αποδοτικότητα της αστυνομίας και του δικαστικού τομέα, την πιθανότητα διάπραξης εγκλήματος και χρήσης βίας και την ποιότητα εφαρμογής των συμβάσεων, όπως είναι τα δικαιώματα ιδιοκτησίας¹¹². Ο δείκτης αυτός εκφράζεται σε κλίμακα μηδέν-εκατό (0-100), όπου το μηδέν (0) αποτελεί τη χαμηλότερη βαθμολογία για μια χώρα/περιοχή και το εκατό (100) την υψηλότερη.

- 2) Ο δεύτερος γεωπολιτικός δείκτης, που έχει επιλεγεί, είναι η **πολιτική σταθερότητα και η απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (political stability and absence of violence/terrorism)**¹¹³. Όπως αναφέρει και ο ίδιος ο όρος μετράται η σταθερότητα του εκάστοτε συστήματος σε πολιτικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται τα πολιτικά κίνητρα, οι κοινωνικές αναταραχές, οι βίαιες διαδηλώσεις και οι εθνικές, θρησκευτικές ή περιφερειακές εντάσεις. Είναι σημαντικό, ακόμα, να αναφερθεί ότι οι επιδόσεις του δείκτη αυτού επηρεάζονται από την απουσία εσωτερικών και εξωτερικών (ένοπλων) συγκρούσεων, εμφυλίου πολέμου και τρομοκρατικών απειλών και ενεργειών¹¹⁴.
- 3) Η **διαφθορά (corruption perception index)**¹¹⁵ έχει επιλεγεί ως ο τρίτος καταλληλότερος γεωπολιτικός δείκτης για τον Πυλώνα της Πολιτικής και είναι ο ευρύτερα χρησιμοποιούμενος δείκτης διαφθοράς παγκοσμίως. Αυτός βαθμολογεί και κατατάσσει τις χώρες/περιοχές ανάλογα με το πόσο διεφθαρμένος είναι ο δημόσιος τομέας σε καθεμία από αυτές. Πιο συγκεκριμένα, η βαθμολογία της κάθε χώρας/περιοχής υποδεικνύει το αντιληπτό επίπεδο διαφθοράς του δημόσιου τομέα σε κλίμακα μηδέν-εκατό (0-100), όπου το μηδέν

---

¹¹² World Bank, 'Worldwide Governance Indicators, Documentation', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Documents>, πεδίο 'Rule of Law' (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

¹¹³ Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από: World Bank, 'Worldwide Governance Indicators, Interactive Data Access', ό.π.

¹¹⁴ World Bank, 'Worldwide Governance Indicators, Documentation', ό.π., πεδίο 'Political Stability and Absence of Violence/Terrorism'

¹¹⁵ Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από: Transparency International, 'Corruption Perceptions Index', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

(0) σημαίνει ότι μια χώρα θεωρείται πολύ διεφθαρμένη και το εκατό (100) καθόλου διεφθαρμένη¹¹⁶.

Η διαφθορά γενικότερα αναφέρεται σε παράνομες δραστηριότητες, οι οποίες είναι σκόπιμα κρυμμένες και εμφανίζονται μόνο με σκάνδαλα, έρευνες ή διώξεις. Ενώ ερευνητές από την ακαδημαϊκή κοινότητα, την κοινωνία των πολιτών και τις κυβερνήσεις έχουν σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την αντικειμενική μέτρηση της διαφθοράς σε συγκεκριμένους τομείς, μέχρι σήμερα δεν υπάρχει δείκτης που να μετρά αντικειμενικά το βαθμό αυτής σε εθνικό επίπεδο άμεσα και εξακριβωμένα. Πρόκειται, λοιπόν, για αντιλήψεις των εμπειρογνομόνων και στελεχών επιχειρήσεων σχετικά με το πόσο διεφθαρμένος είναι ο δημόσιος τομέας. Στο πλαίσιο αυτό, ο οργανισμός *Transparency International* κατάφερε να διαμορφώσει ένα σύνθετο δείκτη συνδυάζοντας δεδομένα δεκατριών ερευνών και αξιολογήσεων περί διαφθοράς από ποικιλία αξιόπιστων ιδρυμάτων¹¹⁷.

Ο δείκτης **διαφθοράς (corruption perception index)** περιορίζεται στη μέτρηση αυτής αποκλειστικά σε επίπεδο δημόσιου τομέα καταγράφοντας και περιλαμβάνοντας διάφορες πτυχές του. Πιο συγκεκριμένα, η συλλογή δεδομένων βασίζεται στα ακόλουθα περιστατικά και γεγονότα¹¹⁸:

- Δωροδοκία,
- Διανομή δημόσιων πόρων,
- Επικράτηση υπαλλήλων που χρησιμοποιούν το δημόσιο αξίωμα για ιδιωτικό κέρδος χωρίς να αντιμετωπίζουν συνέπειες,

---

¹¹⁶ Transparency International, 'Corruption Perceptions Index 2020: Frequently Asked Questions', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://images.transparencycdn.org/images/2020_CPI_FAQs_ENv2.pdf (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

¹¹⁷ Transparency International, 'Corruption Perceptions Index 2020: Full Source Description', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://images.transparencycdn.org/images/CPI_20_SourceDescription_EN.pdf (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

¹¹⁸ Τα δεδομένα του δείκτη διαφθοράς δεν καταγράφουν τις ακόλουθες πτυχές:

Οι αντιλήψεις των πολιτών ή η εμπειρία τους σχετικά με τη διαφθορά, Φορολογική απάτη, Παράνομες χρηματοοικονομικές ροές, Υποκινητές διαφθοράς (δικηγόροι, λογιστές, χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι κ.λπ.), Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, Διαφθορά ιδιωτικού τομέα, Άτυπες/παράνομες οικονομίες και αγορές.

Βλ. Transparency International, 'Corruption Perceptions Index 2020: Frequently Asked Questions', ό.π.

- Ικανότητα των κυβερνήσεων να περιορίζουν τη διαφθορά και να επιβάλλουν αποτελεσματική ακεραιότητα των μηχανισμών δημοσίου τομέα,
- Υπερβολική γραφειοκρατία μπορεί να αυξήσει τις ευκαιρίες για διαφθορά,
- Αξιοκρατικοί ή διεφθαρμένοι διορισμοί στη δημόσια διοίκηση,
- Αποτελεσματική ποινική δίωξη για διεφθαρμένους αξιωματούχους,
- Επαρκείς νόμοι σχετικά με την οικονομική αποκάλυψη και την πρόληψη σύγκρουσης συμφερόντων δημοσίων υπαλλήλων,
- Νομική προστασία από καταγγελίες για δημοσιογράφους και ερευνητές βασισμένες σε περιπτώσεις δωροδοκίας και διαφθοράς,
- Κρατική σύλληψη από ιδιωτικά συμφέροντα,
- Πρόσβαση της κοινωνίας των πολιτών σε πληροφορίες για δημόσιες υποθέσεις.

Συμπερασματικά, ύστερα από συλλογή επίσημων δεδομένων¹¹⁹ το ξέπλυμα μαύρου χρήματος φαίνεται να λειτουργεί ως αποσταθεροποιητικός παράγων για το εκάστοτε πολιτικό σύστημα επικροτώντας το έγκλημα και τη διαφθορά. Όπως αναφέρει και η ΠΤ ο **κανόνας δικαίου (rule of law)**, η **πολιτική σταθερότητα και η απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (political stability and absence of violence/terrorism) και η διαφθορά (corruption)** αποτελούν τις τρεις από τις έξι βασικές διαστάσεις¹²⁰ του Παγκόσμιου Δείκτη Διακυβέρνησης¹²¹. Η ερευνήτρια αποφάσισε, λοιπόν, να μελετήσει αν ο γεωπολιτικός παράγων επηρεάζει αρνητικά ή όχι τον Πυλώνα της Πολιτικής εστιάζοντας στις ρίζες του συστήματος διακυβέρνησης για όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστα αποτελέσματα.

---

¹¹⁹ FATF, 'Money Laundering', ό.π. και, Sanction Scanner, 'Negative Effects of Money Laundering on the Economy', ό.π. και, Clark D., 'What are the Effects of Money Laundering?', ό.π. και, Woodfolk B., 'Money laundering and its effects on the American economy', ό.π. και, FIU, 'Consequences of Money Laundering', ό.π.

¹²⁰ Οι υπόλοιπες τέσσερις είναι οι ακόλουθες: φωνή και λογοδοσία, αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης και ποιότητα των κανονισμών.

¹²¹ World Bank, 'Worldwide Governance Indicators, Documentation', ό.π.

2.4 Περιγραφή φάσεων της έρευνας

1. Επισκόπηση βιβλιογραφίας σχετικά με το ζήτημα του “ξεπλύματος μαύρου χρήματος”. Στο κεφάλαιο αυτό πραγματοποιείται γενική παρουσίαση του προβλήματος με στόχο την πλήρη κατανόηση αυτού, καθώς και των παραγόντων και συνθηκών ανάπτυξής του.
2. Επιλογή των κατάλληλων γεωπολιτικών Πυλώνων για τη μελέτη της ανακατανομής ισχύος στο γεωπολιτικό Σύμπλοκο/Σύστημα της Βόρειας Αμερικής. Εξού και η επιλογή των Πυλώνων Οικονομίας και Πολιτικής.
3. Διαχωρισμός των Υποσυστημάτων σύμφωνα με την επίδοση του δείκτη “AML” για τις χώρες, που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα στο γεωγραφικό Σύμπλοκο/Σύστημα της Βόρειας Αμερικής.
4. Δημιουργία δύο Υποσυστημάτων σύμφωνα με τον ανωτέρω παράγοντα.
5. Έρευνα και διαθεσιμότητα δεδομένων για την επιλογή των κατάλληλων γεωπολιτικών δεικτών για τους Πυλώνες Οικονομίας και Πολιτικής.
6. Συλλογή, επεξεργασία των γεωπολιτικών δεικτών και κατασκευή των γεωπολιτικών υποδειγμάτων. Στο στάδιο αυτό γίνεται η εφαρμογή της ΣΓΑ.
7. Σύνθεση του γεωπολιτικού υποδείγματος για κάθε ένα από τα δύο Υποσυστήματα με σκοπό την εμφάνιση της τελικής συνισταμένης γεωπολιτικής ισχύος, η οποία καθορίζει το είδος της ισορροπίας ή ανισορροπίας ισχύος στο γεωπολιτικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής.
8. Επαλήθευση ή μη της υποθέσεως της διατριβής: συμπέρασμα εκ του αποτελέσματος της συνθέσεως του γεωπολιτικού υποδείγματος.

2.5 Επεξεργασία των γεωπολιτικών δεικτών

Η συλλογή των απαραίτητων δεδομένων για τους επιλεγμένους Πυλώνες πραγματοποιήθηκε από επίσημες, αξιόπιστες και ανοιχτές πηγές δεδομένων, οι οποίες επιτρέπουν την ελεύθερη άντληση πληροφοριών. Πιο συγκεκριμένα, οι πληροφορίες συλλέχθηκαν από το Knowyourcountry¹²², και από ορισμένες ιστοσελίδες διεθνών φορέων, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα¹²³, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης¹²⁴ (Organisation for Economic Co-operation and Development εφεξής ως “OECD”) και το Transparency International¹²⁵.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σημαντική η αναφορά στους λόγους επιλογής και καταλληλότητας των ανωτέρω γεωπολιτικών δεικτών για την περαιτέρω μελέτη του ξέπλυματος μαύρου χρήματος, ως φαινόμενο υπονόμησης της οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας της κάθε χώρας.

Τα **κρατικά έσοδα από φόρους** έχουν επιλεγεί ως ο πρώτος καταλληλότερος γεωπολιτικός οικονομικός δείκτης. Η επιλογή αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος θεωρείται ότι σχετίζεται άμεσα με την απώλεια κρατικών εσόδων¹²⁶. Σύμφωνα με επίσημες πηγές αυτό μετατρέπει τις επιχειρήσεις σε λιγότερο παραγωγικές μονάδες οδηγώντας σε μειωμένη ρευστότητα και μειωμένα φορολογικά έσοδα για τη χώρα¹²⁷. Οι επιχειρήσεις δηλαδή, που αρχικά ήταν παραγωγικές και νόμιμες, μετατρέπονται σε αποστειρωμένες και παράνομες με στόχο το ξέπλυμα μαύρου χρήματος¹²⁸. Δεδομένου ότι μεγάλο μέρος των νομιμοποιημένων αυτών χρημάτων μεταφέρεται υπογειώς, η κυβέρνηση δεν δύναται να τα εντοπίσει και να τα φορολογήσει,

---

¹²² KnowYourCountry, ‘Country Reports’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.knowyourcountry.com/copy-of-country-reports> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

¹²³ World Bank, ‘Worldwide Governance Indicators, Interactive Data Access’, ό.π. και, World Bank, ‘Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) - Mexico, United States’, ό.π.

¹²⁴ OECD, ‘Tax revenue’, ό.π. και, OECD, ‘OECD Data, GDP per hour worked’, ό.π.

¹²⁵ Transparency International, ‘Corruption Perceptions Index 2020: Frequently Asked Questions’, ό.π.

¹²⁶ FIU, ‘Consequences of Money Laundering’, ό.π. και,

Anderson M. J. & Anderson T. A., ‘Anti-Money Laundering: History and Current Developments’, ό.π., σ. 521

¹²⁷ Clark D., ‘What are the Effects of Money Laundering?’, ό.π. και, Sanction Scanner, ‘Negative Effects of Money Laundering on the Economy’, ό.π.

¹²⁸ FIU, ‘Consequences of Money Laundering’, ό.π.

ούτε να εισπράξει έσοδα από τις σχετικές συναλλαγές. Το έλλειμμα αυτό στα κρατικά φορολογικά έσοδα προσπαθεί, λοιπόν, να καλυφθεί μέσα από την εφαρμογή αυξημένης φορολογίας σε όλους τους υπόλοιπους πολίτες¹²⁹ και τη μείωση λειτουργίας προγραμμάτων χρηματοοικονομικής βοήθειας¹³⁰. Στην παρούσα έρευνα, η ερευνήτρια θα μελετήσει αν πράγματι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος επηρεάζει αρνητικά την είσπραξη κρατικών εσόδων από φόρους.

Οι **καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων** έχουν επιλεγεί ως δεύτερος καταλληλότερος οικονομικός δείκτης. Αυτές ισοδυναμούν με οικονομική ανάπτυξη για τη χώρα που τις προσελκύει, αφού επένδυση σημαίνει και εισροή χρήματος σε αυτή. Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας το ξέπλυμα μαύρου χρήματος θεωρείται γενικότερα σημαντικό εμπόδιο για την οικονομική και βιώσιμη ανάπτυξη ενός οικονομικού συστήματος, καθώς θέτει σε κίνδυνο την οικονομική φήμη της κάθε χώρας¹³¹. Πιο συγκεκριμένα, αυτό δημιουργεί αρνητική φήμη στο εκάστοτε οικονομικό σύστημα, αφού επιβάλλονται σε οργανισμούς και επιχειρήσεις κυρώσεις και ποινές, όπως τεράστια ποσά προστίμων και φυλακίσεις, δημιουργώντας ένα κλίμα αμφιβολίας στους επενδυτές¹³². Συνέπεια αυτού είναι η απώλεια εμπιστοσύνης και καλής θέλησης¹³³ και κατ' επέκταση απώλεια πελατών¹³⁴ για τις νόμιμες επιχειρήσεις και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αυτό με τη σειρά του επιφέρει το κλείσιμο των ανωτέρω, απώλειες σε θέσεις εργασίας και μείωση της παραγωγικότητας¹³⁵. Η καταστροφή της οικονομικής φήμης μιας χώρας είναι, λοιπόν, δύσκολη περίπτωση και ακόμη δυσκολότερη η αναβίωσή της, καθώς απαιτούνται τεράστια κεφάλαια κυβερνητικών πόρων για τη διόρθωση του προβλήματος, την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και τη μελλοντική πρόληψη του. Αν πράγματι μέσα από την παρούσα έρευνα αποδειχθεί ότι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος τη θέτει σε κίνδυνο,

---

¹²⁹ Woodfolk B., 'Money laundering and its effects on the American economy', ό.π.

¹³⁰ Ό.π.

¹³¹ FIU, 'Consequences of Money Laundering', ό.π. και, Clark D., 'What are the Effects of Money Laundering?', ό.π.

¹³² Ό.π.

¹³³ Ό.π.

¹³⁴ Οι περισσότεροι νομοταγείς πολίτες δεν επιθυμούν να συνεργαστούν με οργανισμούς που εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες.

Woodfolk B., 'Money laundering and its effects on the American economy', ό.π.

¹³⁵ Ό.π.

αυτό θα συνεπάγεται υπονόμηση της σταθερότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών¹³⁶ και μείωση των νόμιμων παγκόσμιων ευκαιριών και εισροής εσόδων για τη χώρα υποδοχής, αφού δεν θα πραγματοποιούνται επενδύσεις.

Η **παραγωγικότητα** έχει επιλεγεί ως ο τρίτος καταλληλότερος οικονομικός δείκτης. Αυτή μετράται διαιρώντας τη συνολική πραγματική αξία της παραγωγής (προϊόντα και υπηρεσίες) με τη συνολική πραγματική αξία όλων των συντελεστών που χρησιμοποιήθηκαν (εργασία, υλικά, κεφάλαια, ενέργεια) εκφραζόμενα σε ώρες και δολάρια. Συνδυάζει, δηλαδή, όπως έχει αναφερθεί ανωτέρω, την αποδοτικότητα με την αποτελεσματικότητα. Όταν ένα οικονομικό σύστημα είναι αποδοτικό σημαίνει ότι έχει καταφέρει να παράξει το μέγιστο (σε προϊόντα, υπηρεσίες) με μια καθορισμένη ποσότητα στοιχείων, και αποτελεσματικό όταν έχει σημειώσει το επιθυμητό αποτέλεσμα ανεξαρτήτως της ποσότητας και κατανάλωσης των στοιχείων, που απαιτήθηκαν για την επίτευξή του.

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος θεωρείται γενικότερα τροχοπέδη για την αυξημένη παραγωγική ικανότητα μιας οικονομίας και την οικονομική ανάπτυξή της. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται αυτή η δραστηριότητα φθείρει σε σημαντικό βαθμό την ποιότητα των υπηρεσιών, που προσφέρονται στους πελάτες¹³⁷. Αυτό οδηγεί αυτομάτως σε μείωση της παραγωγικότητας, αφού ούτε οι ιδιώτες, ούτε οι νόμιμες επιχειρήσεις δύναται να πλέον εμπιστευτούν τους οργανισμούς του συστήματος¹³⁸. Επιπλέον, οι παράνομες επιχειρήσεις θεωρείται ότι έχουν ένα βασικό πλεονέκτημα συγκριτικά με τις νόμιμες. Πουλάνε τα προϊόντα τους πολύ φθηνότερα από εκείνες, καθώς ο βασικός τους στόχος είναι το ξέπλυμα και η μετατροπή των παράνομων χρημάτων σε νόμιμα¹³⁹. Αυτό σταδιακά προκαλεί απώλεια πελατών για τις νόμιμες επιχειρήσεις¹⁴⁰, αφού χαμηλότερη τιμή ισούται με αυξημένη ζήτηση. Η αδυναμία των νόμιμων επιχειρήσεων να ανταγωνιστούν τις παράνομες οδηγεί στο κλείσιμο των πρώτων και στην απόλυση ή μη πρόσληψη προσωπικού. Αυτό με τη σειρά του προκαλεί μείωση της παραγωγής και

---

¹³⁶ FIU, 'Consequences of Money Laundering', ό.π.

¹³⁷ Clark D., 'What are the Effects of Money Laundering?', ό.π.

¹³⁸ Ό.π.

¹³⁹ Ό.π.

¹⁴⁰ Ό.π.

ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών και γενικότερα επιφέρει μειωμένη επίδοση στο δείκτη της παραγωγικότητας. Σε επόμενο κεφάλαιο θα διαπιστωθεί αν πράγματι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος επηρεάζει αρνητικά τον δείκτη της παραγωγικότητας.

Στον Πυλώνα της Πολιτικής έχουν επιλεγθεί τρεις γεωπολιτικοί δείκτες, **ο κανόνας δικαίου (rule of law), η πολιτική σταθερότητα και η απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (political stability and absence of violence/terrorism) και η διαφθορά (corruption)**. Η καταλληλότητα τους έγκειται στο γεγονός ότι αποτελούν, όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα 2.3, τους τρεις από τους έξι βασικούς δείκτες σύνθεσης του Παγκόσμιου Δείκτη Διακυβέρνησης¹⁴¹. Ερευνώντας, λοιπόν, τον πυρήνα της διαδικασίας αξιολόγησης διακυβέρνησης της εκάστοτε χώρας, η ερευνήτρια συλλέγει πολιτικά δεδομένα από τον πιο ευρέως αποδεκτό φορέα παγκοσμίως, την ΠΤ, άρα αποσκοπεί στην εξαγωγή συμπερασμάτων με όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστο τρόπο.

Πλήθος ερευνών και άρθρων συνδυάζουν το ξέπλυμα μαύρου χρήματος με σοβαρές επιπτώσεις στον πολιτικό και κοινωνικό τομέα¹⁴². Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θεωρείται ισοδύναμο της πολιτικής ανισορροπίας και αναταραχής. Η μεταφορά παράνομων χρημάτων υπογείως, χωρίς αυτά να δύνανται να εντοπιστούν, χρησιμοποιείται συνήθως για τη χρηματοδότηση υπαρχουσών και νέων παράνομων δραστηριοτήτων¹⁴³, όπως παράνομο εμπόριο όπλων, λαθρεμπόριο, οργανωμένο έγκλημα, εμπόριο λευκής σαρκός, πορνεία και εμπόριο ναρκωτικών. Μεγάλο μέρος αυτών χρηματοδοτεί και τρομοκρατικές ομάδες με καταστροφικές συνέπειες και στον πολιτικό και στον οικονομικό τομέα¹⁴⁴. Η τροφοδοσία και η εξάπλωση του εγκλήματος αυξάνει σημαντικά το ποσοστό διαφθοράς¹⁴⁵ σε κάθε χώρα και, όπως αναφέρει και το “FATF”, βλάπτει την ακεραιότητα ολόκληρης της κοινωνίας και υπονομεύει τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου¹⁴⁶. Σε ακραίες περιπτώσεις, το ξέπλυμα

---

¹⁴¹ World Bank, ‘Worldwide Governance Indicators, Documentation’, ό.π.

¹⁴² Sanction Scanner, ‘Negative Effects of Money Laundering on the Economy’, ό.π. και, FIU, ‘Consequences of Money Laundering’, ό.π.

¹⁴³ FATF, ‘Money Laundering’, ό.π. και, Sanction Scanner, ‘Negative Effects of Money Laundering on the Economy’, ό.π. και, FIU, ‘Consequences of Money Laundering’, ό.π.

¹⁴⁴ Woodfolk B., ‘Money laundering and its effects on the American economy’, ό.π.

¹⁴⁵ Clark D., ‘What are the Effects of Money Laundering?’, ό.π.

¹⁴⁶ FATF, ‘Money Laundering’, ό.π.

μαύρου χρήματος μπορεί να οδηγήσει σε εικονική ανάληψη της νόμιμης κυβέρνησης και σε μεταφορά της οικονομικής εξουσίας από την αγορά, την κυβέρνηση και τους νομοταγείς πολίτες στους εγκληματίες αποκρύπτοντας, έτσι, τις παράνομες πράξεις τους¹⁴⁷. Συμπερασματικά, μέλλει να διερευνηθεί αν πράγματι πλήττεται η πολιτική σταθερότητα των υπό μελέτη Υποσυστημάτων από τη δράση του υπό μελέτη γεωπολιτικού παράγοντα.

Το στάδιο της επεξεργασίας των γεωπολιτικών δεικτών είναι το επόμενο στάδιο για την εφαρμογή της ΣΓΑ και τίθεται σε πρακτική εφαρμογή στο κεφάλαιο 3. Για να καταστεί αυτό δυνατό, απαιτείται η δημιουργία ξεχωριστού αλγορίθμου για την επεξεργασία των γεωπολιτικών δεικτών του Πυλώνα της Οικονομίας και της Πολιτικής.

Η δημιουργία του αλγορίθμου αυτού επιτυγχάνεται με τον προσδιορισμό συντελεστών βαρύτητας, που ονομάζονται σταθμοδείκτες, για τον κάθε δείκτη ξεχωριστά στο μαθηματικό διάστημα από 0 έως 1 (0,1-0,2-0,3-...0,9-1). “Σταθμοδείκτης είναι ποσοτικό μέγεθος, που ορίζει το όριο, άνω και κάτω του οποίου σημειώνεται ριζική μεταβολή της συμπεριφοράς του γεωγραφικού Συμπλόκου/Συστήματος. Ο γεωπολιτικός δείκτης είναι αυτός, ο οποίος ορίζει την τιμή του μετρούμενου ενδοσυστημικού μεγέθους κατά τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή”.¹⁴⁸ Με αυτό τον τρόπο, δύναται να υπολογιστεί η ισχύς του κάθε γεωπολιτικού Πυλώνα και η συνολική επίδοση ισχύος του κάθε Υποσυστήματος.

Το γεωπολιτικό υπόδειγμα βασίζεται **στην ανάλυση του είδους της προκυπτούσης ισορροπίας ισχύος μεταξύ των δύο υπό μελέτη Υποσυστημάτων και στην πρόβλεψη της επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα για το έτος 2020**, τα οποία περιγράφονται εκτενώς στα κεφάλαια 3 & 4.

---

¹⁴⁷ Sanction Scanner, ‘Negative Effects of Money Laundering on the Economy’, ό.π. και, FIU, ‘Consequences of Money Laundering’, ό.π.

¹⁴⁸ Μάζης Ι. Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, ό.π., σ. 400

2.6 Ερευνητικοί περιορισμοί

1. Στην παρούσα μελέτη εξετάζονται οι Πυλώνες **Οικονομίας και Πολιτικής** χωρίς αυτό να μειώνει τη σημασία των γεωπολιτικών Πυλώνων Άμυνας/Ασφάλειας και Πολιτισμού/Πληροφορίας, οι οποίοι αποτελούν αντικείμενο άλλης έρευνας. Οι ανωτέρω δύο Πυλώνες επιλέχθηκαν ως οι πιο κατάλληλοι για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων στην περίπτωση μας.
2. Ο γεωπολιτικός παράγων, “το ξέπλυμα μαύρου χρήματος”, λαμβάνεται ως δεδομένο, που επηρεάζει το οικονομικό και πολιτικό σύστημα της κάθε χώρας, κατόπιν διεξαγωγής πολυάριθμων έγκυρων ερευνών, που επιβεβαιώνουν το φαινόμενο. Η έρευνα επικεντρώνεται αποκλειστικά στη μελέτη ανακατανομής της ισχύος και στις συνέπειες, που αυτή προκαλεί, στις σχέσεις των χωρών με διασυνοριακά προβλήματα στο γεωγραφικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής.
3. Στην παρούσα μελέτη στο **γεωπολιτικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής** ανήκουν τα ανεξάρτητα κράτη της ηπείρου, συμπεριλαμβανομένων και των ΗΠΑ και του Μεξικού, που αφορούν άμεσα την έρευνα¹⁴⁹. Σε αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται τα εξαρτημένα εδάφη-αποικίες, όπως η Γροιλανδία, Βερμούδες και Σαιν Πιερ και Μικελόν κ.ά.¹⁵⁰.
4. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα **μόνα δύο κράτη** που πλήττονται από **διασυνοριακά προβλήματα** στο γεωγραφικό Σύμπλοκο/Σύστημα της Βόρειας Αμερικής είναι οι **ΗΠΑ** και το **Μεξικό**.
5. Στην παρούσα ανάλυση **δεν περιλαμβάνεται ο Καναδάς**, καθώς η μελέτη επικεντρώνεται μόνο στις περιοχές της Βόρειας Αμερικής που **πλήττονται από**

---

¹⁴⁹ Nation Online, Political Map of North America, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: [Political Map of North America \(1200 px\)](#) (ημερομ. πρόσβασης 01/02/21) και, World Atlas, North America, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: [North America Map / Map of North America - Facts, Geography, History of North America - Worldatlas.com](#) (ημερομ. πρόσβασης 01/02/21) και, Geographic Guide, Map of North America, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: [Map of North America geographicguide.com](#) (ημερομ. πρόσβασης 01/02/21) και, Geology.com, North America Map and Satellite Image, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://geology.com/world/north-america-satellite-image.shtml> (ημερομ. πρόσβασης 01/02/21)

¹⁵⁰ Ό.π.

διασυνοριακά προβλήματα. Αυτό αφορά **μόνο** τις γεωγραφικές περιοχές που αντιπροσωπεύουν τα κράτη **ΗΠΑ** και **Μεξικό**.

6. Κάθε φορά που αναφερόμαστε στο **Υποσύστημα 1**, το οποίο αφορά τις περιοχές της Βόρειας Αμερικής που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα και είναι χαμηλού ρίσκου, θα θεωρείται ως δεδομένο ότι ο δρων είναι οι **ΗΠΑ**.
7. Κάθε φορά που αναφερόμαστε στο **Υποσύστημα 2**, το οποίο αφορά τις περιοχές της Βόρειας Αμερικής που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα και είναι υψηλού ρίσκου, θα θεωρείται ως δεδομένο ότι ο δρων είναι το **Μεξικό**.
8. Στην παρούσα ανάλυση και σύμφωνα με τους ανωτέρω υπ. αριθμών 3, 4, 5, 6, 7 ερευνητικούς περιορισμούς το **γεωπολιτικό Σύμπλοκο/Σύστημα υπόκειται σε απομείωση δύο Υποσυστημάτων, των ΗΠΑ και του Μεξικού**.
9. Η γεωπολιτική ανάλυση περιορίζεται αποκλειστικά στα όρια του Συστήματος-Υπερσυστήματος-Υποσυστημάτων.
10. Η εφαρμογή της ΣΓΑ περιορίζεται μόνο στη μελέτη δύο εκ των τεσσάρων γεωπολιτικών Πυλώνων, πιο συγκεκριμένα στους Πυλώνες της Οικονομίας και της Πολιτικής λόγω επιτρεπόμενης έκτασης.
11. Η παρούσα έρευνα εξετάζει αποκλειστικά τις μεταβολές στις σχέσεις των χωρών που πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα **μόνο στο γεωγραφικό Σύμπλοκο της Βόρειας Αμερικής** υπό το πρίσμα του του γεωπολιτικού παράγοντα “ξέπλυμα μαύρου χρήματος”.
12. Τα στοιχεία, που συλλέγονται, έχουν αντληθεί από αξιόπιστες και ανοιχτές πηγές δεδομένων.
13. Η μελέτη του ξεπλύματος μαύρου χρήματος αποτελεί ένα σχετικά νεοεμφανιζόμενο ζήτημα απασχόλησης. Μόλις πριν λίγα χρόνια σημειώθηκε η εντατική και στοχευμένη ενασχόληση με αυτό, για αυτό και η βιβλιογραφία δεν είναι ιδιαίτερα ευρεία. Η συλλογή στοιχείων, όντας περιορισμένη λόγω των ανωτέρω, εστιάστηκε στην επιλογή όσο το δυνατόν νεότερων και αξιόπιστων δεδομένων.

3. Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση

Όπως έχει προαναφερθεί η Σύγχρονη ΣΓΑ αποτελεί σημαντικό μεθοδολογικό εργαλείο για την διερεύνηση διεθνών πολιτικών γεγονότων, διεθνών σχέσεων και τάσεων ανακατανομής ισχύος εντός των υπό μελέτη συστημάτων.

Ακολουθεί η ΣΓΑ για την περίοδο 2000-2019 σύμφωνα με την ανωτέρω επιλογή και επεξεργασία των καταλληλότερων γεωπολιτικών δεικτών.

Οι γεωπολιτικοί δείκτες (αριθμοδείκτες), που έχουν επιλεγεί από την αναλύτρια¹⁵¹, για να περιγράψουν:

- Τον Πυλώνα της Οικονομίας είναι:
  - κρατικά έσοδα από φόρους
  - καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων
  - παραγωγικότητα

- Τον Πυλώνα της Πολιτικής είναι:
  - κανόνας δικαίου
  - πολιτική σταθερότητα - απουσία βίας και διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών
  - διαφθορά

Για τους παραπάνω δείκτες των Πυλώνων της Οικονομίας και της Πολιτικής και για κάθε ένα από τα Υποσυστήματα, που όρισε ο αναλυτής, στους παρακάτω πίνακες 2 και 3 παρουσιάζονται οι επιδόσεις τους για τα έτη 2000-2019.

---

¹⁵¹ Παρατήρηση: Δύναται να επιλεγεί και μεγαλύτερος αριθμός δεικτών για την διενέργεια μιας ανάλυσης, αλλά στα πλαίσια της ταχύτητας υπολογισμού για την εξαγωγή πληροφορίας, χωρίς να υποβαθμίζεται ποιοτικά η ανάλυση, η επιλογή 6 αριθμοδεικτών κρίνεται επαρκής.

Πίνακας 2: Οικονομικοί Αριθμοδείκτες (2000 - 2019) για το Σύστημα Βόρεια Αμερική¹⁵²

Πυλώνας Οικονομίας						
Υποσύστημα	Περιοχές χαμηλού ρίσκου - ΗΠΑ (1)			Περιοχές χαμηλού ρίσκου - Μεξικό (2)		
Γεωπολιτικός δείκτης	Κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)	Καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων	Παραγωγικότητα (GDP per hour worked)	Κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)	Καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων	Παραγωγικότητα (GDP per hour worked)
2000	28.29	349,125,000,000.00	78.70	11.46	18,382,000,000.00	99.1
2001	27.26	172,496,000,000.00	80.50	12.19	30,060,000,000.00	99.8
2002	24.99	111,055,000,000.00	82.70	12.61	24,055,000,000.00	95.2
2003	24.48	117,106,000,000.00	85.30	12.67	18,224,000,000.00	98.2
2004	24.77	213,641,000,000.00	87.50	11.56	24,916,000,000.00	99.6
2005	26.10	142,344,000,000.00	89.30	11.36	26,018,000,000.00	98.2
2006	26.78	298,463,000,000.00	90.20	11.59	22,140,000,000.00	101.4
2007	26.77	346,613,000,000.00	91.40	12.01	31,109,000,000.00	102.8
2008	25.74	341,092,000,000.00	92.30	12.60	29,783,000,000.00	99.4
2009	22.96	161,083,000,000.00	95.30	12.47	19,656,000,000.00	99.4
2010	23.46	264,039,000,000.00	97.70	12.84	30,477,000,000.00	94.4
2011	23.85	263,497,000,000.00	97.80	12.77	23,835,000,000.00	97.1
2012	24.00	250,345,000,000.00	98.10	12.65	18,203,000,000.00	97.4
2013	25.57	288,131,000,000.00	98.50	13.30	50,791,000,000.00	97
2014	25.92	251,856,000,000.00	99.10	13.70	28,620,000,000.00	99.4
2015	26.18	511,434,000,000.00	100.00	15.92	35,738,000,000.00	100
2016	25.81	474,388,000,000.00	100.30	16.62	38,780,000,000.00	100.4
2017	26.74	366,995,000,000.00	101.40	16.10	33,017,000,000.00	100.9
2018	24.41	261,482,000,000.00	102.50	16.17	37,643,000,000.00	100.5
2019	24.47	351,631,000,000.00	103.90	16.47	29,375,000,000.00	98.6

¹⁵² Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από: OECD, 'Tax revenue', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://data.oecd.org/tax/tax-revenue.htm> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20) και World Bank, 'Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) - Mexico, United States', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?locations=MX-US> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20) και OECD, 'OECD Data, GDP per hour worked', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://data.oecd.org/lprdy/gdp-per-hour-worked.htm> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

Πίνακας 3: Πολιτικοί Αριθμοδείκτες (2000 - 2019) για το Σύστημα Βόρεια Αμερική¹⁵³

Πυλώνας Πολιτικής						
Υποσύστημα	Περιοχές χαμηλού ρίσκου - ΗΠΑ (1)			Περιοχές χαμηλού ρίσκου - Μεξικό (2)		
Γεωπολιτικός δείκτης	Κανόνας δικαίου (rule of law) Percentile Rank (0-100)	Πολιτική σταθερότητα & απουσία βίας /διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism)	Διαφθορά (Corruption Perception Index)	Κανόνας δικαίου (rule of law) Percentile Rank (0-100)	Πολιτική σταθερότητα & απουσία βίας /διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism)	Διαφθορά (Corruption Perception Index)
2000	93.069	82.54	78.00	40.100	39.15	33.00
2001	-	-	76.00	-	-	37.00
2002	92.574	54.50	77.00	44.060	45.50	36.00
2003	93.069	46.73	75.00	43.560	40.20	36.00
2004	90.909	37.38	75.00	40.670	38.35	36.00
2005	91.388	43.69	76.00	42.580	33.50	35.00
2006	92.823	60.87	73.00	41.630	26.57	33.00
2007	91.866	57.00	72.00	37.800	23.67	35.00
2008	92.308	66.83	73.00	29.810	19.23	36.00
2009	91.943	61.61	75.00	35.550	22.27	33.00
2010	92.417	60.66	71.00	35.550	23.22	31.00
2011	91.080	64.45	71.00	34.270	26.07	30.00
2012	91.549	66.35	73.00	37.090	24.64	34.00
2013	90.610	66.82	73.00	35.680	23.22	34.00
2014	89.904	65.71	74.00	37.980	17.62	35.00
2015	90.385	67.14	76.00	38.460	21.43	31.00
2016	91.346	59.52	74.00	31.730	23.81	30.00
2017	91.827	57.14	75.00	31.730	17.62	29.00
2018	89.904	60.38	71.00	28.850	23.11	28.00
2019	89.904	52.83	69.00	27.400	18.87	29.00

¹⁵³ Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από: World Bank, 'Worldwide Governance Indicators, Interactive Data Access', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20) και Transparency International, 'Corruption Perceptions Index', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

3.1 Εφαρμογή Θεωρίας αντικατάστασης με τον «διάμεσο των γειτονικών τιμών»

Μια από τις βασικές προκλήσεις και ένα συχνό πρόβλημα, που αντιμετωπίζει κάθε αναλυτής κατά την επιλογή δεικτών για την μαθηματική μοντελοποίηση και ανάλυση δεδομένων, είναι η έλλειψη δεδομένων για μια δεδομένη χρονική περίοδο σε κάποιον από τους επιμέρους δείκτες.

Στην παρούσα εργασία η αναλύτρια επέλεξε να εφαρμόσει την ευρέως διαδεδομένη διεθνώς μεθοδολογία της αντικατάστασης με τον «διάμεσο των γειτονικών τιμών» υποβοηθώντας στον περιορισμό του συγκεκριμένου φαινομένου, όπου παρατηρείται έλλειψη τιμών για ορισμένες χρονικές περιόδους¹⁵⁴. Πιο συγκεκριμένα, για τη χρήση της συγκεκριμένης μεθόδου, αρχικά βρίσκουμε τα χρονικά διαστήματα στα οποία παρατηρείται έλλειψη δεδομένων. Στην περίπτωση μας είναι το έτος 2001 και για τα δύο Υποσυστήματα. Για το έτος αυτό, λοιπόν, θα εργαστούμε στο διάστημα 2000-2002. Η παρακάτω ανάλυση εφαρμόζεται για κάθε ένα από τα Υποσυστήματα:

A) Για το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ

Γεωπολιτικός δείκτης	Κανόνας δικαίου (rule of law) Percentile Rank (0-100)	Πολιτική σταθερότητα & απουσία βίας /διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism)
2000	93.069	82.54
2001	-	-
2002	92.574	54.50

¹⁵⁴ OECD & European Commission, "Handbook on Constructing Composite Indicators", 2008, σ. 24. στο Μάζης Ι. Θ. & Δήγκας Α., "Ολοκληρωμένη μεθοδολογία κατασκευής σύνθετων δεικτών στην σύγχρονη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση", *Civitas Gentium* 7:1 (2019), 168-171.

- Για τον δείκτη **κανόνας δικαίου (rule of law)** προσθέτουμε την τιμή του έτους 2000 με την τιμή του έτους 2002 και θα τη διαιρέσουμε με τον αριθμό 2 για να βρούμε τον διάμεσο των δύο τιμών: $(93,069 + 92,574) / 2 = 92,822$
- Αντίστοιχα, για τον δείκτη **πολιτική σταθερότητα & απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (political stability and absence of violence/terrorism)** προκύπτουν τα ακόλουθα: $(82,54 + 54,50) / 2 = 68,52$

B) Για το Υποσύστημα 2: Μεξικό

Γεωπολιτικός δείκτης	Κανόνας δικαίου (rule of law) Percentile Rank (0-100)	Πολιτική σταθερότητα & απουσία βίας /διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism)
2000	40.100	39.15
2001	-	-
2002	44.060	45.50

- Για τον δείκτη **κανόνας δικαίου (rule of law)** προκύπτουν τα ακόλουθα: $(40,1 + 44,06) / 2 = 42,080$
- Αντίστοιχα, για τον δείκτη **πολιτική σταθερότητα & απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (political stability and absence of violence/terrorism)** προκύπτουν τα ακόλουθα: $(39,15 + 45,50) / 2 = 42,33$

Από τις ανωτέρω πράξεις παρατίθεται παρακάτω ο συγκεντρωτικός πίνακας επιδόσεων των επιλεγμένων δεικτών του Πυλώνα Πολιτικής για τα έτη 2000-2019 για κάθε ένα από τα δύο Υποσυστήματα:

Πίνακας 4: Συγκεντρωτικός πίνακας Πολιτικών Αριθμοδεικτών (2000 - 2019) για κάθε Υποσύστημα

Πυλώνας Πολιτικής						
Υποσύστημα	Περιοχές χαμηλού ρίσκου - ΗΠΑ (1)			Περιοχές χαμηλού ρίσκου - Μεξικό (2)		
Γεωπολιτικός δείκτης	Κανόνας δικαίου (rule of law) Percentile Rank (0-100)	Πολιτική σταθερότητα & απουσία βίας /διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism)	Διαφθορά (Corruption Perception Index)	Κανόνας δικαίου (rule of law) Percentile Rank (0-100)	Πολιτική σταθερότητα & απουσία βίας /διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism)	Διαφθορά (Corruption Perception Index)
2000	93.069	82.54	78.00	40.100	39.15	33.00
2001	92.822	68.52	76.00	42.080	42.33	37.00
2002	92.574	54.50	77.00	44.060	45.50	36.00
2003	93.069	46.73	75.00	43.560	40.20	36.00
2004	90.909	37.38	75.00	40.670	38.35	36.00
2005	91.388	43.69	76.00	42.580	33.50	35.00
2006	92.823	60.87	73.00	41.630	26.57	33.00
2007	91.866	57.00	72.00	37.800	23.67	35.00
2008	92.308	66.83	73.00	29.810	19.23	36.00
2009	91.943	61.61	75.00	35.550	22.27	33.00
2010	92.417	60.66	71.00	35.550	23.22	31.00
2011	91.080	64.45	71.00	34.270	26.07	30.00
2012	91.549	66.35	73.00	37.090	24.64	34.00
2013	90.610	66.82	73.00	35.680	23.22	34.00
2014	89.904	65.71	74.00	37.980	17.62	35.00
2015	90.385	67.14	76.00	38.460	21.43	31.00
2016	91.346	59.52	74.00	31.730	23.81	30.00
2017	91.827	57.14	75.00	31.730	17.62	29.00
2018	89.904	60.38	71.00	28.850	23.11	28.00
2019	89.904	52.83	69.00	27.400	18.87	29.00

3.2 Αριθμοδείκτες Ισχύος (γεωπολιτικοί δείκτες)¹⁵⁵

Ορισμός: Γεωπολιτικός δείκτης χαρακτηρίζεται αυτός ο οποίος ορίζει την τιμή του μετρουμένου ενδοσυστημικού μεγέθους κατά μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Ένα σύνολο αριθμοδεικτών με κοινά χαρακτηριστικά μπορεί να ομαδοποιηθεί σε κάθε έναν από τους τέσσερις Πυλώνες ασκήσεως επιρροής ισχύος (τον αμυντικό/ασφαλείας, τον οικονομικό, τον πολιτικό και τον πολιτισμικό/πληροφορίας). Υπενθυμίζουμε ότι, οι Πυλώνες Ισχύος, που καθορίζουν την ισχύ και την κατανομή της σε ένα Σύστημα, είναι οι¹⁵⁶:

- Άμυνα & Ασφάλεια
- Οικονομία
- Πολιτική
- Πολιτισμός & Πληροφορία

Όπως ήδη αναφέραμε, οι τέσσερις αυτοί Πυλώνες, με την σειρά τους, αποτελούν την οντολογική περιγραφή εκάστου εκ των Υποσυστημάτων που περιλαμβάνονται σε ένα Σύστημα και το συναποτελούν.

Αναλύοντας συνεπώς τις επιδόσεις των γεωπολιτικών δεικτών (αριθμοδεικτών) για κάθε έναν από τους Πυλώνες, που συναποτελούν ένα Υποσύστημα, μπορούμε να βγάλουμε ποσοτικά συμπεράσματα για το ίδιο το Σύστημα, νοούμενο στο σύνολο του.

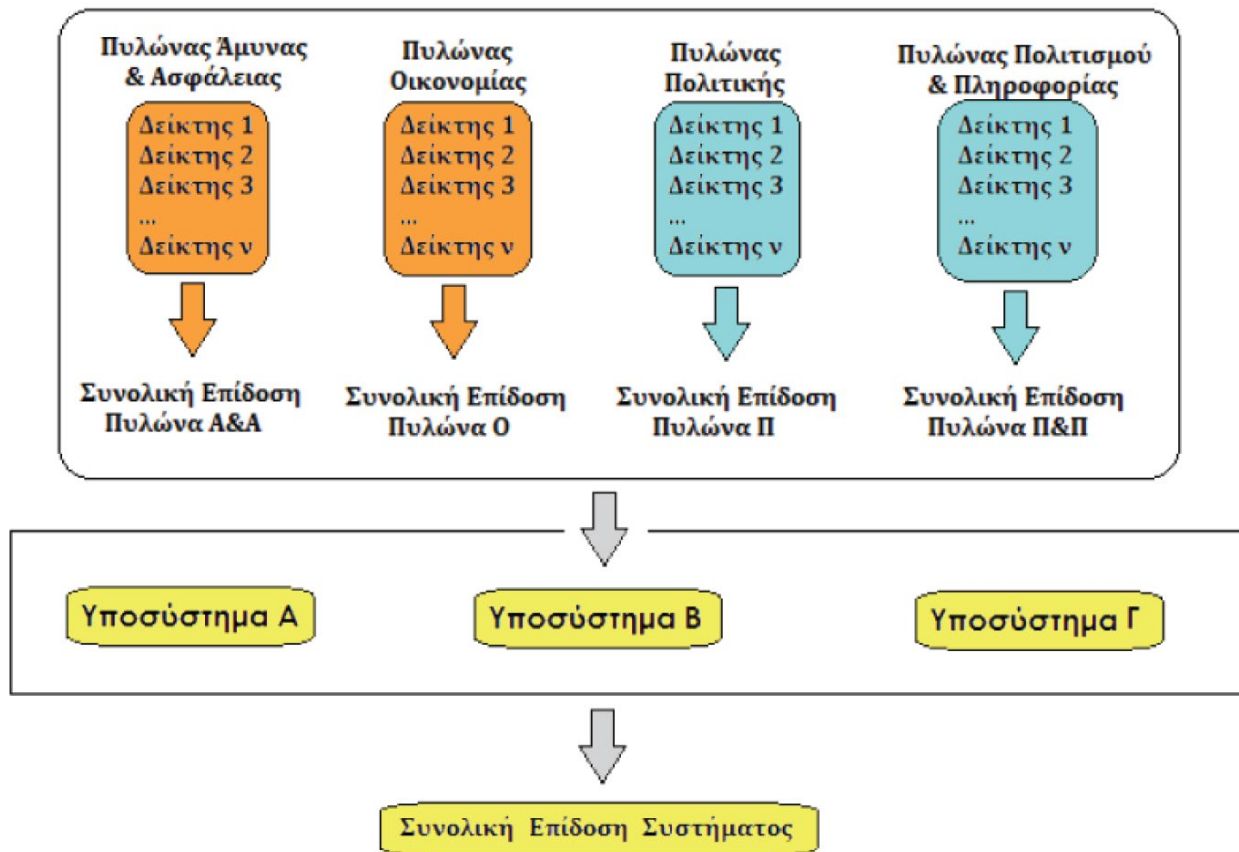
Για την καλύτερη κατανόηση των ανωτέρω, κατασκευάστηκε το διάγραμμα ροής στην εικόνα 1, που απεικονίζει τα στάδια που πρέπει να ακολουθηθούν, ώστε να υπολογιστεί η συνολική τάση ανακατανομή ισχύος ενός Συστήματος.

---

¹⁵⁵ Μάζης, Ι. Θ. et al, “Special Issue, Εφαρμογή Απλών και Σύνθετων Δεικτών των Τεσσάρων Γεωπολιτικών Πυλώνων στην Μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: Η Περίπτωση της Συρίας”, *Civitas Gentium* 5:2 (04/2017), σ. 41

¹⁵⁶ Μάζης, Ι. Θ. & Στογιάννος Α., Στοιχεία από τη διάλεξη «Περί Γεωπολιτικών Δεικτών» στο ΠΜΣ «Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας» του Τμήματος Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών στο Μάζης, Ι. Θ. et al, “Special Issue, Εφαρμογή Απλών και Σύνθετων Δεικτών των Τεσσάρων Γεωπολιτικών Πυλώνων στην Μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: Η Περίπτωση της Συρίας”, ό.π.

Εικόνα 1: Μοντελοποίηση της διαδικασίας υπολογισμού Συνολικής Επίδοσης Συστήματος

3.3 Υπολογισμός Τάσης Ανακατανομής Ισχύος Πυλώνα¹⁵⁷ (Θεωρία-Δυνατότητας επιλογών μαθηματικών εργαλείων)

Ο υπολογισμός Επιδόσεως Ισχύος για ένα Πυλώνα ενός Υποσυστήματος συνεπάγεται την συνόψιση **σε μία τελική τιμή ενός σύνθετου δείκτη** των τιμών των επιμέρους δεικτών, που χαρακτηρίζουν/περιγράφουν τον Πυλώνα, κατά τρόπο τέτοιο που να ενσωματώνει τα ιδιαίτερα ενδογενή χαρακτηριστικά του κάθε επιμέρους δείκτη, να αναδεικνύει τις σχέσεις μεταξύ των επιμέρους δεικτών, και εάν είναι δυνατόν να αποφεύγει την επικάλυψη πληροφορίας, καθώς πολλοί σύνθετοι δείκτες παρέχουν παραπλήσια ή παρεμφερή πληροφορία.

Προς αυτή την κατεύθυνση, ένα από τα βασικά προβλήματα, που ανακύπτουν και χρήζουν επίλυσης, είναι η αδυναμία συνοψίσεως των επιμέρους δεικτών λόγω του διαφορετικού τρόπου με τον οποίο ένας έκαστος εξ αυτών παρουσιάζει την πληροφορία.

Οι δείκτες δύνανται να ποσοτικοποιούν μεγέθη όπως: χρηματικές αξίες, πληθυσμό, μεγέθη επιφανείας και επιδόσεις βάσει μιας προσυμφωνημένης κλίμακας μέτρησης, έως και ποιοτικά χαρακτηριστικά εκπεφρασμένα με λεκτικές μεταβλητές (πχ καλό, κακό, μέτριο, κ.λπ).

Μπορούμε, λοιπόν, να παρατηρήσουμε δύο βασικές κατηγορίες δεικτών. Η μία κατηγορία περιλαμβάνει τους δείκτες που περιγράφονται από **αριθμητικές τιμές (αριθμοδείκτες)** και η άλλη, αυτούς που περιγράφονται **λεκτικώς**.

Για τον υπολογισμό ενός σύνθετου δείκτη από επιμέρους δείκτες, που περιγράφονται από αριθμητικές τιμές, είναι αναγκαίο όλα τα δεδομένα να εκφραστούν σε μια κοινή βάση, ώστε να καταστούν συγκρίσιμα. Αυτό απαιτείται πρωτίστως, διότι όπως αναφέραμε και ανωτέρω, ο κάθε αριθμοδείκτης παρουσιάζει την πληροφορία με διαφορετικό τρόπο (ευρώ, αριθμός ατόμων, χιλιόμετρα, κ.λπ). Επειδή η ανάλυση της παρούσας εργασίας αποτελείται από αριθμοδείκτες, για να καταστεί δυνατός ο υπολογισμός Τάσεως

---

¹⁵⁷ Μάζης, Ι. Θ. et al, "Special Issue, Εφαρμογή Απλών και Σύνθετων Δεικτών των Τεσσάρων Γεωπολιτικών Πυλώνων στην Μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: Η Περίπτωση της Συρίας", ό.π., σ. 42

Ανακατανομή Ισχύος ανά Πυλώνα η ερευνήτρια προχωράει στη διαδικασία της κανονικοποίησης.

3.4 Κανονικοποίηση¹⁵⁸

Η μέθοδος με την οποία φέρνουμε τα δεδομένα μας σε μια κοινή βάση καλείται «**κανονικοποίηση**» και είναι μια διαδικασία μετασχηματισμού δεδομένων κατά την οποία αριθμητικές τιμές αντικαθίστανται με άλλες, «καταλληλότερες», ώστε οι αριθμοδείκτες να καταστούν συγκρίσιμοι.

Η μέθοδος κανονικοποίησης, που επέλεξε η αναλύτρια για την συγκεκριμένη μελέτη περιπτώσεως, είναι η “**κανονικοποίηση Ελαχίστου-Μεγίστου**”. Με αυτήν τη μέθοδο κανονικοποίησης μετασχηματίζουμε τις αριθμητικές τιμές έτσι ώστε να κυμαίνονται εντός ενός συγκεκριμένου εύρους τιμών, της προτίμησής μας. Αν θεωρήσουμε ένα σύνολο τιμών ενός αριθμοδείκτη A, όπου η μεγαλύτερη τιμή του είναι η max_A και η μικρότερη τιμή του είναι η min_A , μπορούμε να μετασχηματίσουμε όλες τις τιμές εντός ενός νέου εύρους με κατώτερο όριο την new_min_A και ανώτερο όριο την new_max_A σύμφωνα με την κατωτέρω σχέση. Όπου x είναι η αριθμητική τιμή του δείκτη και όπου x' είναι η τιμή που λαμβάνουμε μετά τον μετασχηματισμό. Πιο συγκεκριμένα, η μεθοδολογία βασίζεται στον παρακάτω τύπο:

$$x' = \frac{x - min_A}{max_A - min_A} (new\_max_A - new\_min_A) + new\_min_A$$

Όπου:

- min_A : Η ελάχιστη τιμή από το σύνολο δεδομένων του συστήματος για έναν δείκτη
- max_A : Η μέγιστη τιμή από το σύνολο δεδομένων του συστήματος για έναν δείκτη
- new_min_A : Η νέα ελάχιστη τιμή στο διάστημα που αποφασίζει ο αναλυτής
- new_max_A : Η νέα μέγιστη τιμή στο διάστημα που αποφασίζει ο αναλυτής

Πλεονέκτημα της μεθόδου αυτής αποτελεί το γεγονός ότι ο αναλυτής μπορεί να προκαθορίσει το εύρος τιμών που θέλει να εργαστεί με τους αριθμοδείκτες (είθισται το διάστημα $[0, 1]$), καθώς και το γεγονός ότι τα μετασχηματισμένα δεδομένα διατηρούν την

---

¹⁵⁸ Μάζης, Ι. Θ. et al, “Special Issue, Εφαρμογή Απλών και Σύνθετων Δεικτών των Τεσσάρων Γεωπολιτικών Πυλώνων στην Μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: Η Περίπτωση της Συρίας”, ό.π., σ. 42-46

αναλογία μεταξύ των τιμών που υπήρχαν στα αρχικά.

Καθώς το ζητούμενο είναι να εξάγουμε συμπεράσματα για το Σύστημα στο σύνολο του, η μέγιστη και ελάχιστη τιμή για κάθε έναν δείκτη θα ληφθεί από το σύνολο των δεδομένων του Συστήματος. **Με αυτό τον τρόπο, εξετάζουμε το Σύστημα σφαιρικώς καθιστώντας όλα τα δεδομένα των Υποσυστημάτων συγκρίσιμα μεταξύ τους.**

Το εύρος τιμών, που επιλέγει να εργαστεί ο αναλυτής στην συγκεκριμένη περίπτωση, είναι το διάστημα $[0,1]$. Επομένως, γνωρίζουμε ότι:

- $\text{new\_min}_A = 0$
- $\text{new\_max}_A = 1$

Έτσι, ο τύπος της κανονικοποίησης Ελαχίστου-Μεγίστου απλοποιείται σημαντικά:

$$x' = \frac{x - \min_A}{\max_A - \min_A}$$

3.5 Εφαρμογή κανονικοποίησης στη μελέτη περιπτώσεως

3.5.1 Εφαρμογή κανονικοποίησης στους γεωπολιτικούς δείκτες του Πυλώνα της Οικονομίας

Α. Η ανάλυση ξεκινάει από το **Υποσύστημα 1: ΗΠΑ** και τον μετασχηματισμό των δεδομένων του.

Για το σύνολο των δεδομένων του Συστήματος και τον δείκτη **κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)**, έχουμε:

Max	28,29
Min	11,36

Από την επίλυση του απλοποιημένου τύπου έχουμε:

(Όπου x =η απόλυτη τιμή του εκάστοτε έτους)

$$2000: (28,29 - 11,36) / (28,29 - 11,36) = 1$$

$$2001: (27,26 - 11,36) / (28,29 - 11,36) = 0,93$$

$$2002: (24,99 - 11,36) / (28,29 - 11,36) = 0,80$$

$$2003: (24,48 - 11,36) / (28,29 - 11,36) = 0,77$$

$$2004: (24,77 - 11,36) / (28,29 - 11,36) = 0,79$$

$$2005: (26,10 - 11,36) / (28,29 - 11,36) = 0,87$$

$$2006: (26,78 - 11,36) / (28,29 - 11,36) = 0,91$$

Και ομοίως υπολογίζεται για τα υπόλοιπα έτη

Επομένως τα δεδομένα μας για τον δείκτη **κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)** διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 5: Μετασηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP) του Υποσυστήματος 1: ΗΠΑ

Έτος	Κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)
2000	1.000
2001	0.939
2002	0.805
2003	0.775
2004	0.792
2005	0.871
2006	0.911
2007	0.910
2008	0.849
2009	0.685
2010	0.715
2011	0.738
2012	0.747
2013	0.839
2014	0.860
2015	0.875
2016	0.854
2017	0.908
2018	0.771
2019	0.774

Ομοίως για τον δείκτη **καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων**, η μέγιστη και η ελάχιστη τιμή από το σύνολο των δεδομένων ολόκληρου του συστήματος είναι:

Max	511,434,000,000.00
Min	18,203,000,000.00

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, τα δεδομένα μας για τον δείκτη **καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων** διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 6: Μετασηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων του Υποσυστήματος 1: ΗΠΑ

Έτος	Καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων
2000	0.671
2001	0.313
2002	0.188
2003	0.201
2004	0.396
2005	0.252
2006	0.568
2007	0.666
2008	0.655
2009	0.290
2010	0.498
2011	0.497
2012	0.471
2013	0.547
2014	0.474
2015	1.000
2016	0.925
2017	0.707
2018	0.493
2019	0.676

Ομοίως για τον δείκτη **παραγωγικότητα (GDP per hour worked)**, η μέγιστη και η ελάχιστη τιμή από το σύνολο των δεδομένων ολόκληρου του συστήματος είναι:

Max	103,90
Min	78,70

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, τα δεδομένα μας για τον δείκτη **παραγωγικότητα (GDP per hour worked)** διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 7: Μετασχηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Παραγωγικότητα (GDP per hour worked) του Υποσυστήματος 1: ΗΠΑ

Έτος	Παραγωγικότητα (GDP per hour worked)
2000	0.000
2001	0.071
2002	0.159
2003	0.262
2004	0.349
2005	0.421
2006	0.456
2007	0.504
2008	0.540
2009	0.659
2010	0.754
2011	0.758
2012	0.770
2013	0.786
2014	0.810
2015	0.845
2016	0.857
2017	0.901
2018	0.944
2019	1.000

Έτσι, καταρτίζουμε τον παρακάτω συγκεντρωτικό πίνακα μετασχηματισμένων δεδομένων:

Πίνακας 8: Μετασχηματισμένα δεδομένα του Υποσύστημα 1: ΗΠΑ για τον Πυλώνα της Οικονομίας

Υποσύστημα 1: ΗΠΑ			
Έτος	Κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)	Καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων	Παραγωγικότητα (GDP per hour worked)
2000	1.000	0.671	0.000
2001	0.939	0.313	0.071
2002	0.805	0.188	0.159
2003	0.775	0.201	0.262
2004	0.792	0.396	0.349
2005	0.871	0.252	0.421
2006	0.911	0.568	0.456
2007	0.910	0.666	0.504
2008	0.849	0.655	0.540
2009	0.685	0.290	0.659
2010	0.715	0.498	0.754
2011	0.738	0.497	0.758
2012	0.747	0.471	0.770
2013	0.839	0.547	0.786
2014	0.860	0.474	0.810
2015	0.875	1.000	0.845
2016	0.854	0.925	0.857
2017	0.908	0.707	0.901
2018	0.771	0.493	0.944
2019	0.774	0.676	1.000

Β. Σε επόμενο στάδιο ακολουθεί η ανάλυση του **Υποσυστήματος 2: Μεξικό** και του μετασχηματισμού των δεδομένων του.

Για το σύνολο των δεδομένων του Συστήματος και τον δείκτη **κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)**, έχουμε:

Max	28,29
Min	11,36

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, τα δεδομένα μας για τον δείκτη **κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)** διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 9: Μετασχηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP) του Υποσυστήματος 2: Μεξικό

Έτος	Κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)
2000	0.006
2001	0.049
2002	0.074
2003	0.077
2004	0.012
2005	0.000
2006	0.014
2007	0.038
2008	0.073
2009	0.066
2010	0.087
2011	0.083
2012	0.076
2013	0.115
2014	0.138
2015	0.269
2016	0.311
2017	0.280
2018	0.284
2019	0.302

Ομοίως για τον δείκτη **καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων**, η μέγιστη και η ελάχιστη τιμή από το σύνολο των δεδομένων ολόκληρου του συστήματος είναι:

Max	511,434,000,000.00
Min	18,203,000,000.00

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, τα δεδομένα μας για τον δείκτη **καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων** διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 10: Μετασχηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων του Υποσυστήματος 2: Μεξικό

Έτος	Καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων
2000	0.000
2001	0.024
2002	0.012
2003	0.000
2004	0.014
2005	0.016
2006	0.008
2007	0.026
2008	0.023
2009	0.003
2010	0.025
2011	0.011
2012	0.000
2013	0.066
2014	0.021
2015	0.036
2016	0.042
2017	0.030
2018	0.039
2019	0.023

Ομοίως για τον δείκτη **παραγωγικότητα (GDP per hour worked)**, η μέγιστη και η ελάχιστη τιμή από το σύνολο των δεδομένων ολόκληρου του συστήματος είναι:

Max	103,90
Min	78,70

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, τα δεδομένα μας για τον δείκτη **παραγωγικότητα (GDP per hour worked)** διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 11: Μετασηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Παραγωγικότητα (GDP per hour worked) του Υποσυστήματος 2: Μεξικό

Έτος	Παραγωγικότητα (GDP per hour worked)
2000	0.810
2001	0.837
2002	0.655
2003	0.774
2004	0.829
2005	0.774
2006	0.901
2007	0.956
2008	0.821
2009	0.821
2010	0.623
2011	0.730
2012	0.742
2013	0.726
2014	0.821
2015	0.845
2016	0.861
2017	0.881
2018	0.865
2019	0.790

Έτσι, καταρτίζουμε τον παρακάτω συγκεντρωτικό πίνακα μετασχηματισμένων δεδομένων:

Πίνακας 12: Μετασχηματισμένα δεδομένα του Υποσύστημα 2: Μεξικό για τον Πυλώνα της Οικονομίας

Υποσύστημα 2: Μεξικό			
Έτος	Κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)	Καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων	Παραγωγικότητα (GDP per hour worked)
2000	0.006	0.000	0.810
2001	0.049	0.024	0.837
2002	0.074	0.012	0.655
2003	0.077	0.000	0.774
2004	0.012	0.014	0.829
2005	0.000	0.016	0.774
2006	0.014	0.008	0.901
2007	0.038	0.026	0.956
2008	0.073	0.023	0.821
2009	0.066	0.003	0.821
2010	0.087	0.025	0.623
2011	0.083	0.011	0.730
2012	0.076	0.000	0.742
2013	0.115	0.066	0.726
2014	0.138	0.021	0.821
2015	0.269	0.036	0.845
2016	0.311	0.042	0.861
2017	0.280	0.030	0.881
2018	0.284	0.039	0.865
2019	0.302	0.023	0.790

3.5.2 Εφαρμογή κανονικοποίησης στους γεωπολιτικούς δείκτες του Πυλώνα της Πολιτικής

Α. Η ανάλυση ξεκινάει από το **Υποσύστημα 1: ΗΠΑ** και τον μετασχηματισμό των δεδομένων του.

Για το σύνολο των δεδομένων του Συστήματος και τον δείκτη **κανόνας δικαίου (rule of law - %)**, έχουμε:

Max	93,069
Min	27,400

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, τα δεδομένα μας για τον δείκτη **κανόνας δικαίου (rule of law - %)** διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 13: Μετασηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Κανόνας δικαίου (rule of law - %) του Υποσυστήματος 1: ΗΠΑ

Έτος	Κανόνας δικαίου (rule of law) Percentile Rank (0-100)
2000	1.000
2001	0.996
2002	0.992
2003	1.000
2004	0.967
2005	0.974
2006	0.996
2007	0.982
2008	0.988
2009	0.983
2010	0.990
2011	0.970
2012	0.977
2013	0.963
2014	0.952
2015	0.959
2016	0.974
2017	0.981
2018	0.952
2019	0.952

Για το σύνολο των δεδομένων του Συστήματος και τον δείκτη **πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (political stability and absence of violence/terrorism - %)**, έχουμε:

Max	82,54
Min	17,62

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, τα δεδομένα μας για τον δείκτη **πολιτική σταθερότητα**

και απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (political stability and absence of violence/terrorism - %) διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 14: Μετασηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism - %) του Υποσυστήματος 1: ΗΠΑ

Έτος	Πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism - %)
2000	1.000
2001	0.784
2002	0.568
2003	0.448
2004	0.304
2005	0.402
2006	0.666
2007	0.607
2008	0.758
2009	0.678
2010	0.663
2011	0.721
2012	0.751
2013	0.758
2014	0.741
2015	0.763
2016	0.645
2017	0.609
2018	0.659
2019	0.542

Για το σύνολο των δεδομένων του Συστήματος και τον δείκτη **διαφθορά (corruption perception index - %)**, έχουμε:

Max	78,00
Min	28,00

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, τα δεδομένα μας για τον δείκτη **διαφθορά (corruption perception index - %)** διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 15: Μετασηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Διαφθορά (Corruption Perception Index - %) του Υποσυστήματος 1: ΗΠΑ

Έτος	Διαφθορά (Corruption Perception Index - %)
2000	1.000
2001	0.960
2002	0.980
2003	0.940
2004	0.940
2005	0.960
2006	0.900
2007	0.880
2008	0.900
2009	0.940
2010	0.860
2011	0.860
2012	0.900
2013	0.900
2014	0.920
2015	0.960
2016	0.920
2017	0.940
2018	0.860
2019	0.820

Έτσι, καταρτίζουμε τον παρακάτω συγκεντρωτικό πίνακα μετασηματισμένων δεδομένων:

Πίνακας 16: Μετασχηματισμένα δεδομένα του Υποσυστήμα 1: ΗΠΑ για τον Πυλώνα της Πολιτικής

Υποσύστημα 1: ΗΠΑ			
Έτος	Κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)	Πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism - %)	Διαφθορά (Corruption Perception Index - %)
2000	1.000	1.000	1.000
2001	0.996	0.784	0.960
2002	0.992	0.568	0.980
2003	1.000	0.448	0.940
2004	0.967	0.304	0.940
2005	0.974	0.402	0.960
2006	0.996	0.666	0.900
2007	0.982	0.607	0.880
2008	0.988	0.758	0.900
2009	0.983	0.678	0.940
2010	0.990	0.663	0.860
2011	0.970	0.721	0.860
2012	0.977	0.751	0.900
2013	0.963	0.758	0.900
2014	0.952	0.741	0.920
2015	0.959	0.763	0.960
2016	0.974	0.645	0.920
2017	0.981	0.609	0.940
2018	0.952	0.659	0.860
2019	0.952	0.542	0.820

Β. Σε επόμενο στάδιο ακολουθεί η ανάλυση του **Υποσυστήματος 2: Μεξικό** και του μετασχηματισμού των δεδομένων του.

Για το σύνολο των δεδομένων του Συστήματος και τον δείκτη **κανόνας δικαίου (rule of law - %)**, έχουμε:

Max	93,069
Min	27,400

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, τα δεδομένα μας για τον δείκτη **κανόνας δικαίου (rule of law - %)** διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 17: Μετασηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Κανόνας δικαίου (rule of law - %) του Υποσυστήματος 2: Μεξικό

Έτος	Κανόνας δικαίου (rule of law) Percentile Rank (0-100)
2000	0.193
2001	0.224
2002	0.254
2003	0.246
2004	0.202
2005	0.231
2006	0.217
2007	0.158
2008	0.037
2009	0.124
2010	0.124
2011	0.105
2012	0.148
2013	0.126
2014	0.161
2015	0.168
2016	0.066
2017	0.066
2018	0.022
2019	0.000

Για το σύνολο των δεδομένων του Συστήματος και τον δείκτη **πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (political stability and absence of violence/terrorism - %)**, έχουμε:

Max	82,54
Min	17,62

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, τα δεδομένα μας για τον δείκτη **πολιτική σταθερότητα**

και απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (political stability and absence of violence/terrorism - %) διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 18: Μετασχηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism - %) του Υποσυστήματος 2: Μεξικό

Έτος	Πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism - %)
2000	0.332
2001	0.381
2002	0.429
2003	0.348
2004	0.319
2005	0.245
2006	0.138
2007	0.093
2008	0.025
2009	0.072
2010	0.086
2011	0.130
2012	0.108
2013	0.086
2014	0.000
2015	0.059
2016	0.095
2017	0.000
2018	0.085
2019	0.019

Για το σύνολο των δεδομένων του Συστήματος και τον δείκτη **διαφθορά (corruption perception index - %)**, έχουμε:

Max	78,00
Min	28,00

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, τα δεδομένα μας για τον δείκτη **διαφθορά (corruption perception index - %)** διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 19: Μετασηματισμένα δεδομένα για τον δείκτη Διαφθορά (Corruption Perception Index - %) του Υποσυστήματος 2: Μεξικό

Έτος	Διαφθορά (Corruption Perception Index - %)
2000	0.100
2001	0.180
2002	0.160
2003	0.160
2004	0.160
2005	0.140
2006	0.100
2007	0.140
2008	0.160
2009	0.100
2010	0.060
2011	0.040
2012	0.120
2013	0.120
2014	0.140
2015	0.060
2016	0.040
2017	0.020
2018	0.000
2019	0.020

Έτσι, καταρτίζουμε τον παρακάτω συγκεντρωτικό πίνακα μετασηματισμένων δεδομένων:

Πίνακας 20: Μετασηματισμένα δεδομένα του Υποσυστήμα 2: Μεξικό για τον Πυλώνα της Πολιτικής

Υποσύστημα 2: Μεξικό			
Έτος	Κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)	Πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism - %)	Διαφθορά (Corruption Perception Index - %)
2000	0.193	0.332	0.100
2001	0.224	0.381	0.180
2002	0.254	0.429	0.160
2003	0.246	0.348	0.160
2004	0.202	0.319	0.160
2005	0.231	0.245	0.140
2006	0.217	0.138	0.100
2007	0.158	0.093	0.140
2008	0.037	0.025	0.160
2009	0.124	0.072	0.100
2010	0.124	0.086	0.060
2011	0.105	0.130	0.040
2012	0.148	0.108	0.120
2013	0.126	0.086	0.120
2014	0.161	0.000	0.140
2015	0.168	0.059	0.060
2016	0.066	0.095	0.040
2017	0.066	0.000	0.020
2018	0.022	0.085	0.000
2019	0.000	0.019	0.020

3.6 Υπολογισμός Επιδόσεως Ισχύος ενός Πυλώνα¹⁵⁹

Στην συνέχεια, αφού έχουν μετασχηματιστεί οι τιμές και οι δείκτες έχουν καταστεί συγκρίσιμοι, η αναλύτρια μπορεί να προβεί στον υπολογισμό της Επιδόσεως Ισχύος ανά Πυλώνα.

Ο υπολογισμός της Επιδόσεως Ισχύος μπορεί να γίνει με την πρόσθεση των επιμέρους μετασχηματισμένων τιμών των δεικτών, που χαρακτηρίζουν τον εκάστοτε Πυλώνα, κατ' έτος. Η απλουστευμένη όμως αυτή πράξη, θεωρεί δεδομένο ότι κάθε δείκτης συνεισφέρει ισάξια στην περιγραφή του Πυλώνα, κάτι που στην πραγματικότητα δεν είναι αληθές. Ορισμένοι δείκτες απεικονίζουν πληροφορία, η οποία κατά περίπτωση μπορεί να έχει ιδιαίτερη σημασία και σημαντικότητα κατά τη διενέργεια ανάλυσης ενός Πυλώνα.

Για τον λόγο αυτό, ενδεδειγμένη μέθοδος για τον υπολογισμό της Επιδόσεως Ισχύος ενός Πυλώνα προτείνεται η **πρόσθεση των επιμέρους δεικτών με συντελεστές βαρύτητας**.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την εμπειρία και την κρίση της, η αναλύτρια αποδίδει συντελεστές βαρύτητας σε κάθε έναν από τους δείκτες που συμμετέχουν στον Πυλώνα, έτσι ώστε να προσδώσει σημαντικότητα σε εκείνους τους δείκτες που θεωρεί κρίσιμους. Με αυτόν τον τρόπο, οι μεταβολές των δεικτών με τον μεγαλύτερο συντελεστή βαρύτητας θα επηρεάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό την Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το άθροισμα όλων των συντελεστών βαρύτητας θα πρέπει να είναι η μονάδα.

---

¹⁵⁹ Μάζης, Ι. Θ. et al, "Special Issue, Εφαρμογή Απλών και Σύνθετων Δεικτών των Τεσσάρων Γεωπολιτικών Πυλώνων στην Μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: Η Περίπτωση της Συρίας", ό.π., σ. 50-51

3.6.1 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως - Υπολογισμός Επιδόσεως Ισχύος του Πυλώνα της Οικονομίας

Στην συνέχεια, η αναλύτρια για τον υπολογισμό της Επιδόσεως Ισχύος του Πυλώνα της Οικονομίας προσθέτει ανά έτος τα δεδομένα, που έχουν προκύψει, από κάθε δείκτη αποδίδοντας παράλληλα συντελεστές βαρύτητας σε κάθε έναν από αυτούς, που κατά την κρίση και την εμπειρία της, θεωρούνται οι κατάλληλοι.

Για την συγκεκριμένη περίπτωση, η αναλύτρια αποφασίζει ότι στην ενιαία επίδοση του Πυλώνα της Οικονομίας ο κάθε δείκτης συμμετέχει με την ακόλουθη βαρύτητα:

- Κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP) – 50% ή 0,5
- Καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων – 20% ή 0,2
- Παραγωγικότητα (GDP per hour worked) – 30% ή 0,3

Όπως προαναφέρθηκε και στην προηγούμενη παράγραφο, σύμφωνα με **την εμπειρία και την κρίση της**, η αναλύτρια απέδωσε τους ανωτέρω συντελεστές βαρύτητας σε κάθε έναν από τους δείκτες που συμμετέχουν στον Πυλώνα της Οικονομίας, έτσι ώστε να προσδώσει σημαντικότητα σε εκείνους τους δείκτες που θεωρεί κρίσιμους.

Πιο συγκεκριμένα, αποφάσισε να προσδώσει το μεγαλύτερο συντελεστή βαρύτητας (50%) στο γεωπολιτικό δείκτη **κρατικά έσοδα από φόρους (% of GDP)**, καθώς κατά την άποψή της θα επηρεάζει σε μεγαλύτερο βαθμό την Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα. Η επιλογή της βαρύτητας του 50% έγκειται στο γεγονός ότι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος είναι μια κακόβουλη πράξη, η οποία επηρεάζει άμεσα την απώλεια κρατικών εσόδων¹⁶⁰. Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων κατά τη διαδικασία αυτή μεταφέρεται υπογείως, αυτό προκαλεί με τη σειρά του μειωμένη ρευστότητα και μειωμένα φορολογικά έσοδα για τη χώρα¹⁶¹. Αυτό συμβαίνει, καθώς η κυβέρνηση δεν δύναται να εντοπίσει και

---

¹⁶⁰ FIU, 'Consequences of Money Laundering', ό.π. και,

Anderson M. J. & Anderson T. A., 'Anti-Money Laundering: History and Current Developments', ό.π., σ. 521

¹⁶¹ Clark D., 'What are the Effects of Money Laundering?', ό.π. και,

Sanction Scanner, 'Negative Effects of Money Laundering on the Economy', ό.π.

να φορολογήσει τα “παράνομα χρήματα” και να εισπράξει έσοδα από σχετικές συναλλαγές με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να μετατρέπονται από νόμιμες σε παράνομες και σε λιγότερο παραγωγικές μονάδες¹⁶² με στόχο το ξέπλυμα μαύρου χρήματος¹⁶³.

Σε δεύτερο στάδιο, για τον δεύτερο δείκτη **καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων**, η βαρύτητα που επιλέχθηκε είναι το 20% και είναι η μικρότερη εκ των τριών. Όπως έχει προαναφερθεί και στο κεφάλαιο 2.5, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θέτει σε κίνδυνο την οικονομική φήμη της κάθε χώρας, καθώς δημιουργεί ένα κλίμα αμφιβολίας στους επενδυτές και σταδιακή απώλεια εμπιστοσύνης και καλής θέλησης¹⁶⁴. Παρόλα αυτά, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος αυτό καθ’ αυτό δεν εμποδίζει σε κάθε περίπτωση τις καθαρές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων σε κάθε χώρα, αφού οι επενδυτές προσελκύονται και από άλλους παράγοντες, όπως η χαμηλή φορολογία επιχειρήσεων, οι καλές υποδομές, το φθηνό εργατικό δυναμικό κλπ.

Τέλος, η αναλύτρια επέλεξε να προσδώσει βαρύτητα 30% στον δείκτη της **παραγωγικότητας (GDP per hour worked)**, καθώς, όπως έχει αναλυθεί λεπτομερώς και στο κεφάλαιο 2.5, θεωρείται ότι σχετίζεται και επηρεάζεται άμεσα από το ξέπλυμα μαύρου χρήματος¹⁶⁵. Πιο συγκεκριμένα, η νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες κλονίζει την οικονομία μειώνοντας την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του εκάστοτε συστήματος και θέτει σε κίνδυνο την ύπαρξη και λειτουργία των νόμιμων επιχειρήσεων, οι οποίες δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τις παράνομες¹⁶⁶. Η **παραγωγικότητα (GDP per hour worked)**, πρόκειται δηλαδή για βασική πηγή μέτρησης της παραγωγικής ικανότητας, οικονομικής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας¹⁶⁷, αφού αντικατοπτρίζει την συνεισφορά της παραγωγικότητας ανά ώρα εργασίας σε σχέση με το συνολικό ΑΕΠ της χώρας.

---

¹⁶² Clark D., ‘What are the Effects of Money Laundering?’, ό.π. και, Sanction Scanner, ‘Negative Effects of Money Laundering on the Economy’, ό.π.

¹⁶³ FIU, ‘Consequences of Money Laundering’, ό.π.

¹⁶⁴ ‘Ο.π. και,

Clark D., ‘What are the Effects of Money Laundering?’, ό.π.

¹⁶⁵ Clark D., ‘What are the Effects of Money Laundering?’, ό.π.

¹⁶⁶ ‘Ο.π.

¹⁶⁷ Krugman P., ‘Defining and Measuring Productivity’, ό.π.

Σημείωση: Για την απόδοση συντελεστών βαρύτητας, θα πρέπει να επισημανθεί ότι όλοι οι συντελεστές, αν προστεθούν, θα πρέπει να ισούνται με την μονάδα. Κάτι, που επαληθεύεται και στην δική μας περίπτωση, καθώς: $0,3 + 0,5 + 0,2 = 1$

Επομένως, η Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα της Οικονομίας για το έτος 2000, είναι:

$$2000 = 0,5*1_{\text{κ.ε.φ.}} + 0,2*0,67_{\text{κ.ε.ξ.α.ε}} + 0,3*0_{\text{π}} = 0,63$$

Ομοίως και για τα υπόλοιπα έτη:

$$2001 = 0,5*0,93_{\text{κ.ε.φ.}} + 0,2*0,31_{\text{κ.ε.ξ.α.ε}} + 0,3*0,07_{\text{π}} = 0,55$$

$$2002 = 0,5*0,80_{\text{κ.ε.φ.}} + 0,2*0,18_{\text{κ.ε.ξ.α.ε}} + 0,3*0,15_{\text{π}} = 0,48$$

$$2003 = 0,5*0,77_{\text{κ.ε.φ.}} + 0,2*0,20_{\text{κ.ε.ξ.α.ε}} + 0,3*0,26_{\text{π}} = 0,50$$

$$2004 = 0,5*0,79_{\text{κ.ε.φ.}} + 0,2*0,39_{\text{κ.ε.ξ.α.ε}} + 0,3*0,34_{\text{π}} = 0,58$$

$$2005 = 0,5*0,87_{\text{κ.ε.φ.}} + 0,2*0,25_{\text{κ.ε.ξ.α.ε}} + 0,3*0,42_{\text{π}} = 0,61$$

$$2006 = 0,5*0,91_{\text{κ.ε.φ.}} + 0,2*0,56_{\text{κ.ε.ξ.α.ε}} + 0,3*0,45_{\text{π}} = 0,70$$

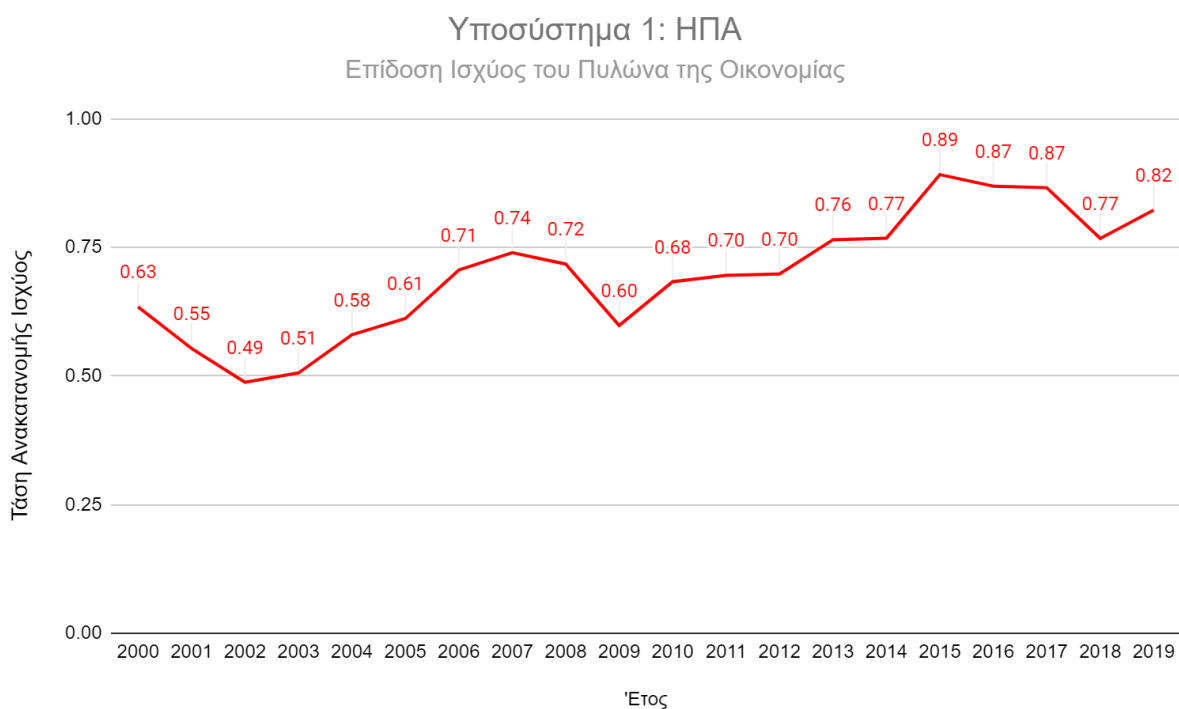
Και ομοίως υπολογίζεται για τα υπόλοιπα έτη

Από τους παραπάνω υπολογισμούς, καταρτίζεται ο Πίνακας με την Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα της Οικονομίας για το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ.

Υποσύστημα 1: ΗΠΑ	
Έτος	Επίδοση Ισχύος Πυλώνα Οικονομίας
2000	0.634
2001	0.554
2002	0.488
2003	0.506
2004	0.580
2005	0.612
2006	0.706
2007	0.739
2008	0.718
2009	0.598
2010	0.683
2011	0.696
2012	0.698
2013	0.765
2014	0.768
2015	0.891
2016	0.869
2017	0.866
2018	0.767
2019	0.822

Αναπαριστούμε τις παραπάνω τιμές σε διάγραμμα, ώστε να γίνει πιο κατανοητή η ιστορική εξέλιξη του Πυλώνα της Οικονομίας για το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ.

Διάγραμμα 1: Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα της Οικονομίας για το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ

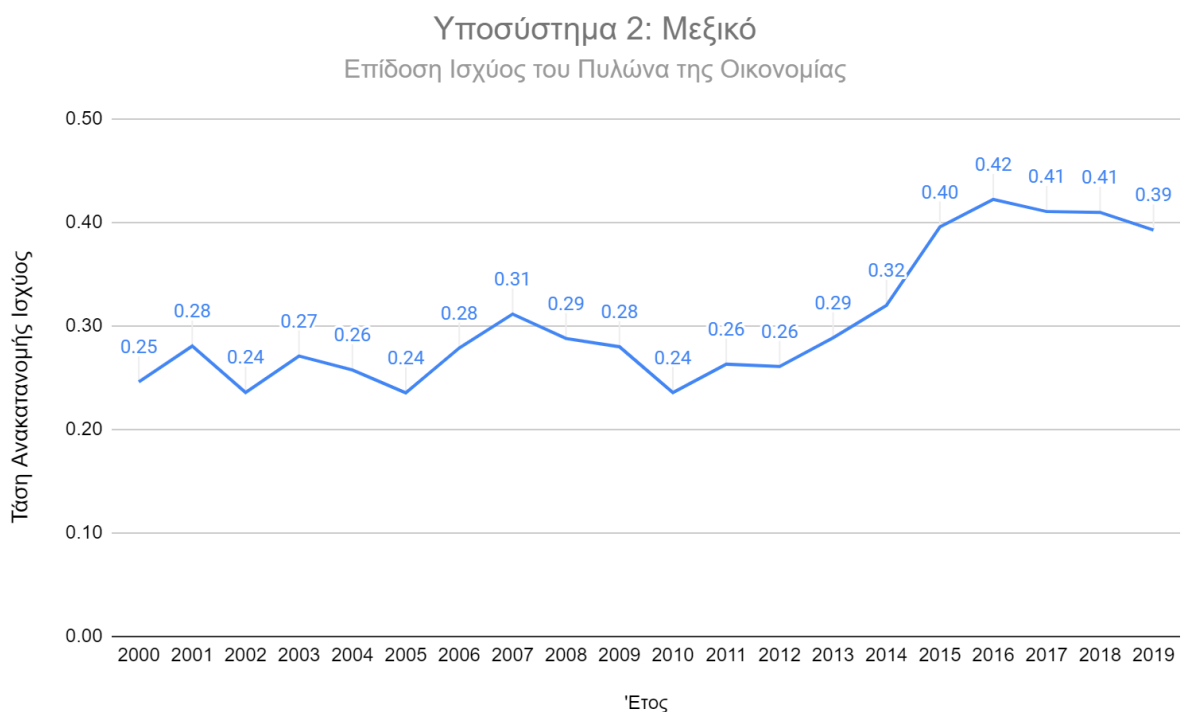

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, καταρτίζεται ο Πίνακας με την Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα της Οικονομίας και για το Υποσύστημα 2: Μεξικό.

Υποσύστημα 2: Μεξικό	
Έτος	Επίδοση Ισχύος Πυλώνα Οικονομίας
2000	0.246
2001	0.281
2002	0.236
2003	0.271
2004	0.257
2005	0.235
2006	0.279
2007	0.311
2008	0.288
2009	0.280
2010	0.236
2011	0.263
2012	0.261
2013	0.288
2014	0.320
2015	0.395
2016	0.422
2017	0.410
2018	0.409
2019	0.392

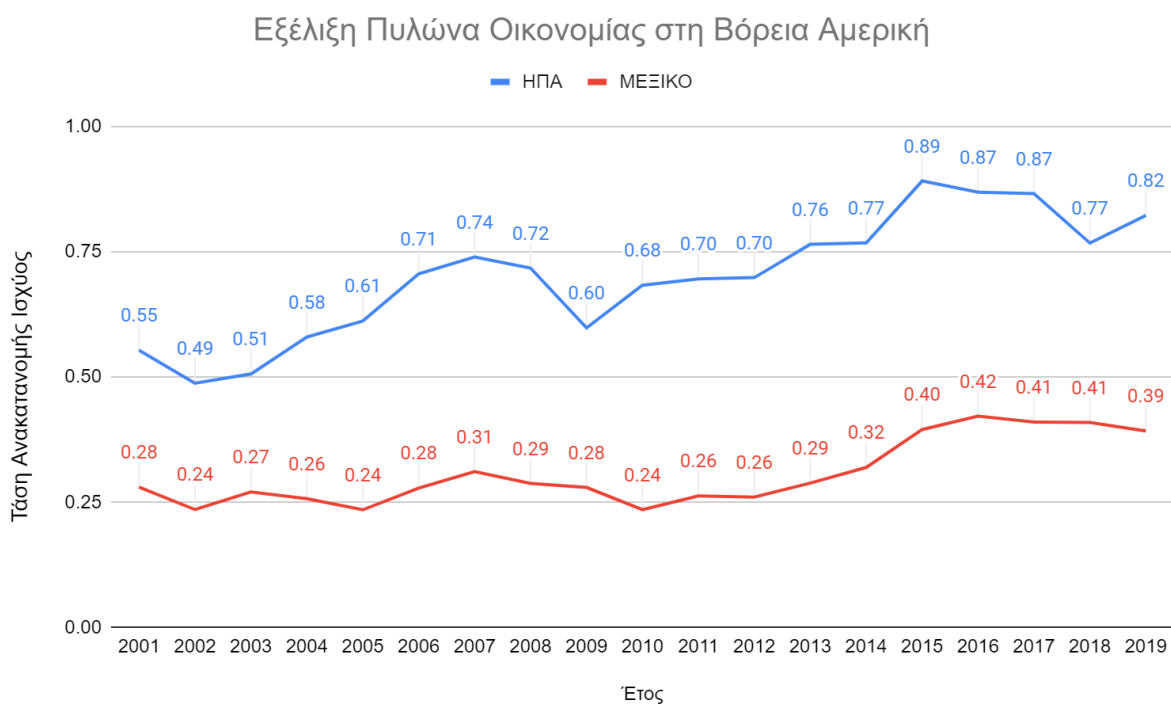
Αναπαριστούμε τις παραπάνω τιμές σε διάγραμμα, ώστε να γίνει πιο κατανοητή η ιστορική εξέλιξη του Πυλώνα της Οικονομίας για το Υποσύστημα 2: Μεξικό.

Διάγραμμα 2: Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα της Οικονομίας για το Υποσύστημα 2: Μεξικό

Μια συνολική εικόνα για την **Τάση Ανακατανομής Ισχύος του Πυλώνα της Οικονομίας στη Βόρεια Αμερική** παρουσιάζεται συγκεντρωτικά στο ακόλουθο γράφημα.

Διάγραμμα 3: Τάση Ανακατανομής Ισχύος του Πυλώνα της Οικονομίας στη Βόρεια Αμερική

3.6.2 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως - Υπολογισμός Επιδόσεως Ισχύος του Πυλώνα της Πολιτικής

Σε δεύτερη φάση, η αναλύτρια για τον υπολογισμό της Επιδόσεως Ισχύος του Πυλώνα της Πολιτικής προσθέτει ανά έτος τα δεδομένα, που έχουν προκύψει, από κάθε δείκτη αποδίδοντας παράλληλα συντελεστές βαρύτητας σε κάθε έναν από αυτούς, που κατά την κρίση και την εμπειρία του, θεωρούνται οι κατάλληλοι.

Για την συγκεκριμένη περίπτωση, η αναλύτρια αποφασίζει ότι στην ενιαία επίδοση του Πυλώνα της Πολιτικής ο κάθε δείκτης συμμετέχει με την ακόλουθη βαρύτητα:

- Κανόνας δικαίου (rule of law - percentile rank (0-100)) – 30% ή 0,3
- Πολιτική σταθερότητα και η απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (political stability and absence of violence/terrorism) – 30% ή 0,3
- Διαφθορά (corruption perception index - %) – 40% ή 0,4

Όπως προαναφέρθηκε και στην προηγούμενη παράγραφο, σύμφωνα με **την εμπειρία και την κρίση της**, η αναλύτρια απέδωσε τους ανωτέρω συντελεστές βαρύτητας σε κάθε έναν από τους δείκτες που συμμετέχουν στον Πυλώνα της Πολιτικής, έτσι ώστε να προσδώσει σημαντικότητα σε εκείνους τους δείκτες που θεωρεί κρίσιμους.

Πιο συγκεκριμένα, αποφάσισε να προσδώσει τον μεγαλύτερο συντελεστή βαρύτητας (40%) στον γεωπολιτικό δείκτη **διαφθορά (corruption perception index - %)**, καθώς κατά την άποψή της θα επηρεάζει σε μεγαλύτερο βαθμό την Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα. Η επιλογή της βαρύτητας του 40% έγκειται στο γεγονός ότι ο δείκτης της **διαφθοράς (corruption perception index - %)** αποτελεί τροφοδοτικό παράγοντα διατήρησης, ενίσχυσης και εξέλιξης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και έναν σύνθετο δείκτη μελέτης. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται και στο κεφάλαιο 2.3, ο συγκεκριμένος δείκτης υποδεικνύει το αντιληπτό επίπεδο διαφθοράς του δημόσιου τομέα σε κλίμακα μηδέν-εκατό (0-100), όπου το μηδέν (0) σημαίνει ότι μια χώρα θεωρείται πολύ

διεφθαρμένη και το εκατό (100) καθόλου διεφθαρμένη¹⁶⁸. Για να γίνει όσο το δυνατόν πιο αντικειμενική η μελέτη του παρόντος δείκτη, αυτός συνδυάζει δεδομένα δεκατριών (13) ερευνών και αξιολογήσεων περί διαφθοράς από ποικιλία αξιόπιστων ιδρυμάτων¹⁶⁹ και καλύπτει ευρεία περιστατικών και δεδομένων διαφθοράς¹⁷⁰.

Σε επόμενο στάδιο, για τους δείκτες **πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας/διάπραξης τρομοκρατικών ενεργειών (political stability and absence of violence/terrorism)** και **κανόνας δικαίου (rule of law - percentile rank (0-100))** η αναλύτρια έχει επιλέξει να προσδώσει σε κάθε έναν από αυτούς τον ίδιο συντελεστή βαρύτητας, 30%, καθώς θεωρεί ότι θα επηρεάζουν στον ίδιο βαθμό την Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα. Αυτή η επιλογή έγκειται στο γεγονός ότι και αυτοί δείκτες αποτελούν τους δύο από τους έξι βασικούς δείκτες σύνθεσης του Παγκόσμιου Δείκτη Διακυβέρνησης¹⁷¹. Η έρευνα και περαιτέρω μελέτη, λοιπόν, του πυρήνα της διαδικασίας αξιολόγησης διακυβέρνησης της εκάστοτε χώρας δικαιολογείται από το γεγονός ότι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος θεωρείται ισοδύναμο της πολιτικής ανισορροπίας και αναταραχής. Αυτό συμβαίνει καθώς, οι περισσότερες παράνομες δραστηριότητες¹⁷², όπως παράνομο εμπόριο όπλων, λαθρεμπόριο, οργανωμένο έγκλημα, εμπόριο λευκής σαρκός, πορνεία, εμπόριο ναρκωτικών και τρομοκρατικές ομάδες, χρηματοδοτούνται από το ξέπλυμα μαύρου χρήματος με αποτέλεσμα να υπονομεύεται η δημοκρατία και το κράτος δικαίου¹⁷³.

---

¹⁶⁸ Transparency International, 'Corruption Perceptions Index 2020: Frequently Asked Questions', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://images.transparencycdn.org/images/2020_CPI_FAQs_ENv2.pdf (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

¹⁶⁹ Transparency International, 'Corruption Perceptions Index 2020: Full Source Description', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://images.transparencycdn.org/images/CPI_20_SourceDescription_EN.pdf (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

¹⁷⁰ Transparency International, 'Corruption Perceptions Index 2020: Frequently Asked Questions', ό.π.

¹⁷¹ World Bank, 'Worldwide Governance Indicators, Documentation', ό.π.

¹⁷² FATF, 'Money Laundering', ό.π. και,

Sanction Scanner, 'Negative Effects of Money Laundering on the Economy', ό.π. και,

FIU, 'Consequences of Money Laundering', ό.π.

¹⁷³ FATF, 'Money Laundering', ό.π.

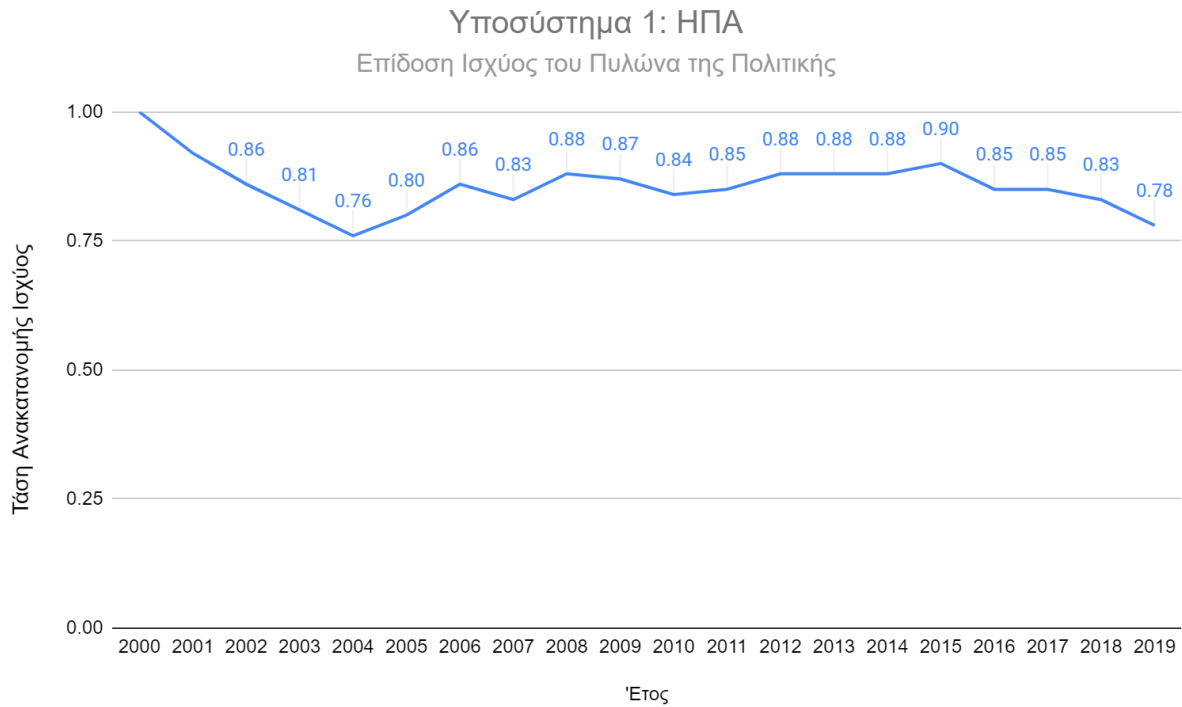
Σημείωση: Για την απόδοση συντελεστών βαρύτητας, θα πρέπει να επισημανθεί ότι όλοι οι συντελεστές, αν προστεθούν, θα πρέπει να ισούνται με την μονάδα. Κάτι, που επαληθεύεται και στην δική μας περίπτωση, καθώς: $0,3 + 0,3 + 0,4 = 1$

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, καταρτίζεται ο Πίνακας με την Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα της Πολιτικής και για το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ.

Υποσύστημα 1: ΗΠΑ	
Έτος	Επίδοση Ισχύος Πυλώνα Πολιτικής
2000	1.00
2001	0.92
2002	0.86
2003	0.81
2004	0.76
2005	0.80
2006	0.86
2007	0.83
2008	0.88
2009	0.87
2010	0.84
2011	0.85
2012	0.88
2013	0.88
2014	0.88
2015	0.90
2016	0.85
2017	0.85
2018	0.83
2019	0.78

Αναπαριστούμε τις παραπάνω τιμές σε διάγραμμα, ώστε να γίνει πιο κατανοητή η ιστορική εξέλιξη του Πυλώνα της Πολιτικής για το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ.

Διάγραμμα 4: Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα της Πολιτικής για το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ

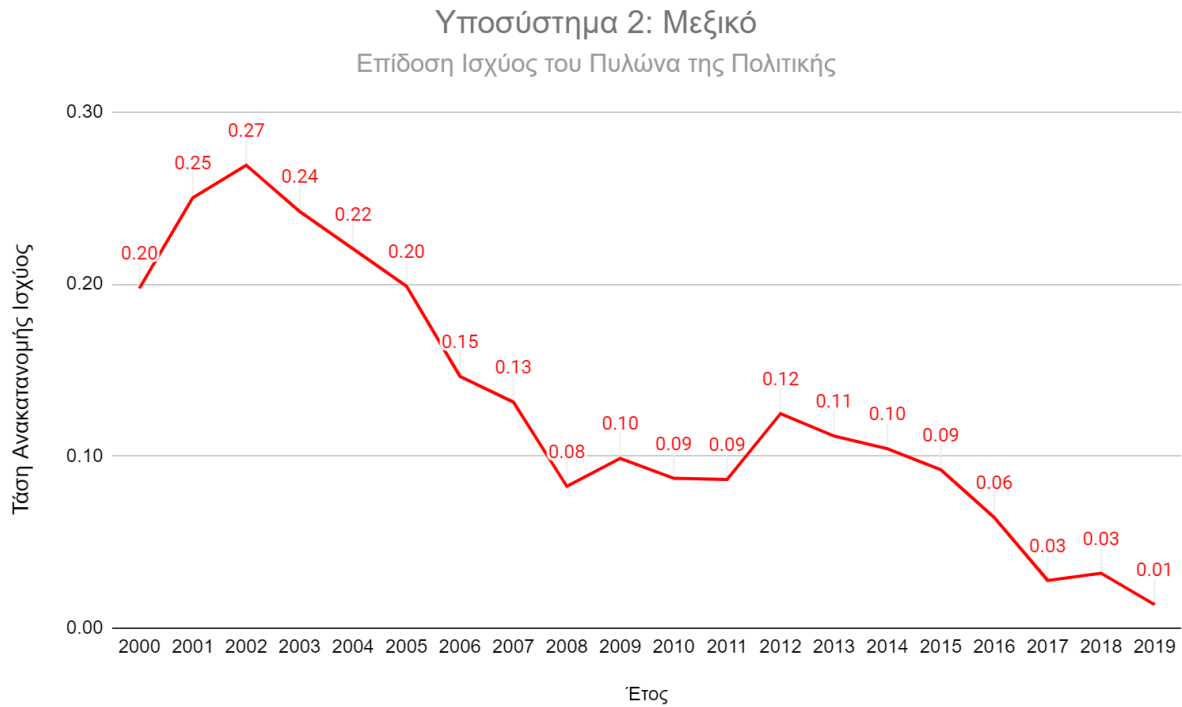

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, καταρτίζεται ο Πίνακας με την Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα της Πολιτικής και για το Υποσύστημα 2: Μεξικό.

Υποσύστημα 2: Μεξικό	
Έτος	Επίδοση Ισχύος Πυλώνα Πολιτικής
2000	0.20
2001	0.25
2002	0.27
2003	0.24
2004	0.22
2005	0.20
2006	0.15
2007	0.13
2008	0.08
2009	0.10
2010	0.09
2011	0.09
2012	0.12
2013	0.11
2014	0.10
2015	0.09
2016	0.06
2017	0.03
2018	0.03
2019	0.01

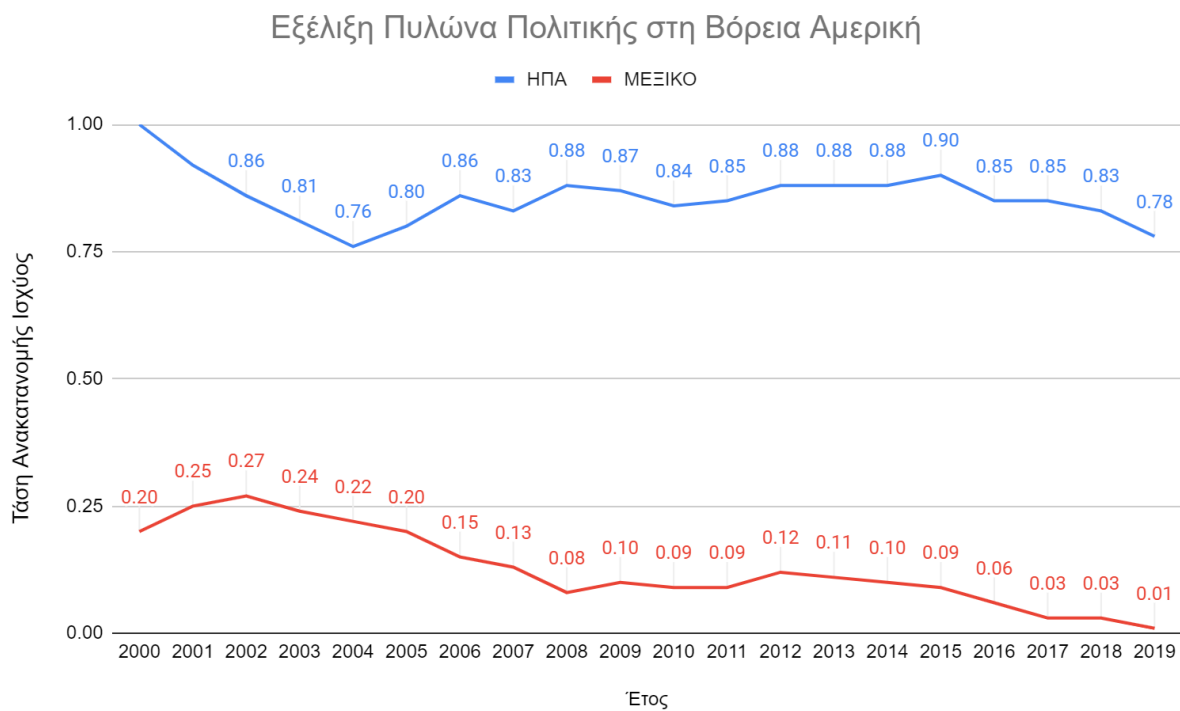
Αναπαριστούμε τις παραπάνω τιμές σε διάγραμμα, ώστε να γίνει πιο κατανοητή η ιστορική εξέλιξη του Πυλώνα της Πολιτικής για το Υποσύστημα 2: Μεξικό.

Διάγραμμα 5: Επίδοση Ισχύος του Πυλώνα της Πολιτικής για το Υποσύστημα 2: Μεξικό

Μια συνολική εικόνα για την **Τάση Ανακατανομής Ισχύος του Πυλώνα της Πολιτικής στη Βόρεια Αμερική** παρουσιάζεται συγκεντρωτικά στο ακόλουθο γράφημα.

Διάγραμμα 6: Τάση Ανακατανομής Ισχύος του Πυλώνα της Πολιτικής στη Βόρεια Αμερική

3.7 Υπολογισμός Συνολικής Επιδόσεως Ισχύος Υποσυστήματος υπό την επίδραση του δοθέντος γεωπολιτικού παράγοντος¹⁷⁴

Αφού έχουν υπολογισθεί όλες οι Επιδόσεις Ισχύος των τεσσάρων Πυλώνων, που χαρακτηρίζουν ένα Υποσύστημα, θα πρέπει όλες αυτές οι επιδόσεις να διαμορφώσουν τη Συνολική Επίδοση ισχύος του Υποσυστήματος.

Και σε αυτό το σημείο, ο υπολογισμός της Συνολικής Επίδοσης Υποσυστήματος μπορεί να γίνει με την πρόσθεση των επιμέρους Επιδόσεων των Πυλώνων. Το πρόβλημα όμως, που αντιμετωπίσαμε στον υπολογισμό της Επιδόσεως Ισχύος, ανακύπτει ξανά, καθώς μια απλή πρόσθεση θεωρεί δεδομένο ότι κάθε Πυλώνας συνεισφέρει ισάξια στην περιγραφή του Υποσυστήματος, κάτι όμως, το οποίο στο πλαίσιο μιας αναλύσεως, μπορεί να μην είναι ενδεδειγμένο και συνήθως δεν εκπροσωπεί την πραγματικότητα.

Για την σύνθεση, λοιπόν, των Επιδόσεων Ισχύος των επιμέρους Πυλώνων σε μια Συνολική Επίδοση Υποσυστήματος, προτείνεται η **πρόσθεση των Επιδόσεων Ισχύος των επιμέρους Πυλώνων με συντελεστές βαρύτητας**.

Σύμφωνα λοιπόν με την εμπειρία και την κρίση της, η αναλύτρια αποδίδει συντελεστές βαρύτητας στην Επίδοση Ισχύος εκάστου Πυλώνα του Υποσυστήματος, έτσι ώστε να προσδώσει βαρύτητα σε εκείνους που θεωρεί κρίσιμους. Με αυτόν τον τρόπο, οι μεταβολές των Πυλώνων με τον μεγαλύτερο συντελεστή βαρύτητας θα επηρεάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό τη Συνολική Επίδοση του Υποσυστήματος.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το άθροισμα όλων των συντελεστών βαρύτητας θα πρέπει να είναι η μονάδα.

---

¹⁷⁴ Μάζης, Ι. Θ. et al, “Special Issue, Εφαρμογή Απλών και Σύνθετων Δεικτών των Τεσσάρων Γεωπολιτικών Πυλώνων στην Μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: Η Περίπτωση της Συρίας”, ό.π., σ. 56

3.7.1 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως: εύρεση Συνολικής Επίδοσης Ισχύος των τεσσάρων Πυλώνων για το Υποσύστημα 1

Η αναλύτρια για τον υπολογισμό της Συνολικής Επίδοσης Ισχύος για κάθε ένα από τα δύο Υποσυστήματα προσθέτει ανά έτος τα δεδομένα, που έχουν προκύψει, από κάθε έναν από τους τέσσερις Πυλώνες αποδίδοντας παράλληλα συντελεστές βαρύτητας σε κάθε έναν από αυτούς, που κατά την κρίση και την εμπειρία της, θεωρούνται οι κατάλληλοι.

Για την συγκεκριμένη περίπτωση, η αναλύτρια επιλέγει στη Συνολική Επίδοση του Υποσυστήματος 1 & 2 ο κάθε Πυλώνας να συμμετέχει με την ακόλουθη βαρύτητα:

- Οικονομίας – 60% ή 0,6
- Πολιτικής – 40% ή 0,4

Όπως προαναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, σύμφωνα με την εμπειρία και την κρίση της, η αναλύτρια απέδωσε τους ανωτέρω συντελεστές βαρύτητας σε κάθε έναν από τους προεπιλεγμένους Πυλώνες, έτσι ώστε να προσδώσει σημαντικότητα σε εκείνους που θεωρεί πιο κρίσιμους λόγω της σημαντικότερης επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα σε αυτούς. Πιο συγκεκριμένα, αποφάσισε να προσδώσει μεγαλύτερο συντελεστή βαρύτητας **(60%) στο γεωπολιτικό Πυλώνα της Οικονομίας**, καθώς κατά την άποψή της η δράση του γεωπολιτικού παράγοντα έχει άμεσο αντίκτυπο στο οικονομικό σύστημα του κάθε Υποσυστήματος, δηλαδή οι συνέπειες του ξεπλύματος μαύρου χρήματος διαφαίνονται αμεσότερα στα οικονομικά δεδομένα σε σχέση με τα πολιτικά. Εξού και ο συντελεστής βαρύτητας, που έχει επιλεγεί, για τον γεωπολιτικό **Πυλώνα της Πολιτικής είναι χαμηλότερος (40%)**. Ο δεύτερος λόγος απόδοσης μεγαλύτερου συντελεστή βαρύτητας στον Πυλώνα της Οικονομίας από την αναλύτρια αποδίδεται στο γεγονός της αντικειμενικής συλλογής δεδομένων για τους προεπιλεγμένους οικονομικούς δείκτες. Πιο συγκεκριμένα, η συλλογή δεδομένων των προεπιλεγμένων πολιτικών δεικτών εμπεριέχει σε ένα βαθμό το υποκειμενικό στοιχείο της ερευνήτριας, ή τουλάχιστον δεν είναι τόσο αντικειμενική συγκριτικά με αυτή του

οικονομικού Πυλώνα, δεδομένης και της κανονικοποίησης, που έχουν υποστεί τα δεδομένα για να καταστούν μετρήσιμα.

Σημείωση: Για την απόδοση συντελεστών βαρύτητας, θα πρέπει να επισημανθεί ότι όλοι οι συντελεστές, αν προστεθούν, θα πρέπει να ισούται με την μονάδα. Κάτι, που επαληθεύεται και στην δική μας περίπτωση, καθώς: $0,6 + 0,4 = 1$

Επομένως, η Συνολική Επίδοση Ισχύος του Υποσυστήματος 1: ΗΠΑ, για το έτος 2000, είναι:

$$2000 = 0,6 * 0,63_{\text{π.ο.}} + 0,4 * 1_{\text{π.π.}} = 0,78$$

Ομοίως και για τα υπόλοιπα έτη:

$$2001 = 0,6 * 0,55_{\text{π.ο.}} + 0,4 * 0,92_{\text{π.π.}} = 0,70$$

$$2002 = 0,6 * 0,49_{\text{π.ο.}} + 0,4 * 0,86_{\text{π.π.}} = 0,64$$

$$2003 = 0,6 * 0,51_{\text{π.ο.}} + 0,4 * 0,81_{\text{π.π.}} = 0,63$$

$$2004 = 0,6 * 0,58_{\text{π.ο.}} + 0,4 * 0,76_{\text{π.π.}} = 0,65$$

$$2005 = 0,6 * 0,61_{\text{π.ο.}} + 0,4 * 0,8_{\text{π.π.}} = 0,69$$

$$2006 = 0,6 * 0,71_{\text{π.ο.}} + 0,4 * 0,86_{\text{π.π.}} = 0,77$$

Και ομοίως υπολογίζεται για τα υπόλοιπα έτη

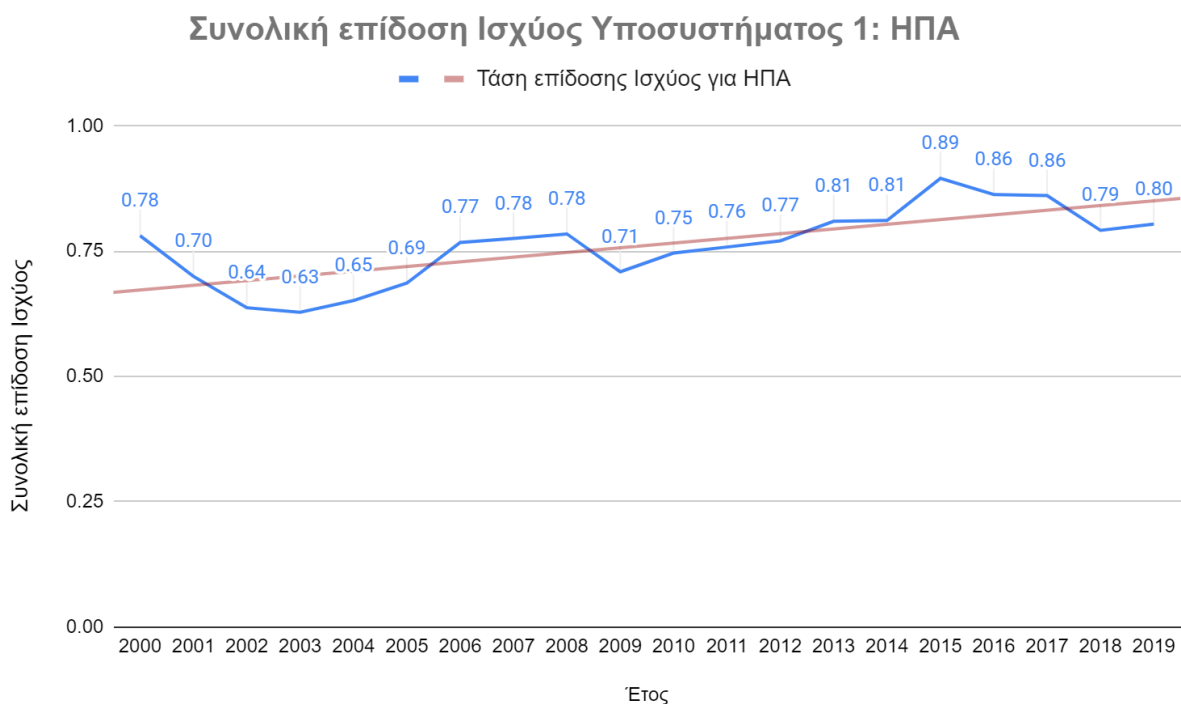
Από τους παραπάνω υπολογισμούς καταρτίζεται ο Πίνακας με την Συνολική Επίδοση Ισχύος για το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ.

Πίνακας 21: Συνολική Επίδοση Ισχύος για το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ

Υποσύστημα 1: ΗΠΑ	
Έτος	Συνολική Επίδοση Ισχύος Υποσυστήματος
2000	0.78
2001	0.70
2002	0.64
2003	0.63
2004	0.65
2005	0.69
2006	0.77
2007	0.78
2008	0.78
2009	0.71
2010	0.75
2011	0.76
2012	0.77
2013	0.81
2014	0.81
2015	0.89
2016	0.86
2017	0.86
2018	0.79
2019	0.80

Αναπαριστούμε τις παραπάνω τιμές σε διάγραμμα, ώστε να γίνει πιο κατανοητή η ιστορική εξέλιξη της Συνολικής Επίδοσης Ισχύος του Υποσυστήματος 1: ΗΠΑ.

Διάγραμμα 7: Συνολική Επίδοση Ισχύος Υποσυστήματος 1: ΗΠΑ

3.7.2 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως: εύρεση Συνολικής Επίδοσης Ισχύος των τεσσάρων Πυλώνων για το Υποσύστημα 2

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις, καταρτίζεται ο Πίνακας με την Συνολική Επίδοση Ισχύος για το Υποσύστημα 2: Μεξικό.

Πίνακας 22: Συνολική Επίδοση Ισχύος για το Υποσύστημα 2: Μεξικό

Υποσύστημα 2: Μεξικό	
Έτος	Συνολική Επίδοση Ισχύος Υποσυστήματος
2000	0.23
2001	0.27
2002	0.25
2003	0.26
2004	0.24
2005	0.22
2006	0.23
2007	0.24
2008	0.21
2009	0.21
2010	0.18
2011	0.19
2012	0.21
2013	0.22
2014	0.23
2015	0.27
2016	0.28
2017	0.26
2018	0.26
2019	0.24

Αναπαριστούμε τις παραπάνω τιμές σε διάγραμμα, ώστε να γίνει πιο κατανοητή η ιστορική εξέλιξη της Συνολικής Επίδοσης Ισχύος του Υποσυστήματος 2: Μεξικό.

Διάγραμμα 8: Συνολική Επίδοση Ισχύος Υποσυστήματος 2: Μεξικό

3.8 Πρόβλεψη Ανακατανομής Ισχύος στο Σύστημα¹⁷⁵

Η αναλύτρια στη συγκεκριμένη εργασία επέλεξε να χρησιμοποιήσει για την πρόβλεψή της την ευρέως γνωστή μέθοδο των Σταθμισμένων Κινούμενων Μέσων. Η συγκεκριμένη μέθοδος διενεργεί πρόβλεψη, η οποία βασίζεται σε συγκεκριμένο πλήθος παλαιότερων χρονικών περιόδων, ο πληθικός αριθμός των οποίων ορίζεται από τον αναλυτή.

Το σφάλμα της πρόβλεψης είναι άμεσα συνυφασμένο με το πλήθος των περιόδων, που θα επιλέξει ο αναλυτής. Γενικά ισχύει ότι, όσο μειώνεται το πλήθος, τόσο μειώνεται και το σφάλμα της πρόβλεψης, αυξάνεται όμως η ευαισθησία σε τυχαίες διακυμάνσεις και ακραίες τιμές, που μπορεί να εμπεριέχονται στις τιμές των δεικτών.

Πιο συγκεκριμένα, για τη μεθοδολογία, αν ορίσουμε:

t: η παρούσα χρονική στιγμή

N: το πλήθος των περιόδων που έχει ορίσει ο αναλυτής για την διενέργεια της πρόβλεψης

Π: η χρονική περίοδος για την οποία διενεργείται η πρόβλεψη

A: οι τιμές που λαμβάνει ο δείκτης για μια συγκεκριμένη περίοδο

n: οι συντελεστές βαρύτητας που αποδίδει ο αναλυτής σε κάθε περίοδο

Τότε:

$$\Pi_{t+1} = (n_t A_t + n_{t-1} A_{t-1} + \dots + n_{t-N+1} A_{t-N+1}) / N$$

Η ονομασία της μεθόδου περιέχει τον όρο «Κινούμενος», διότι οι περίοδοι, που συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό της πρόβλεψης, συνεχώς ανανεώνονται, ώστε ο τελικός αριθμός των περιόδων να παραμένει σταθερός.

Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα της είναι ότι δίνει την δυνατότητα στον αναλυτή να αποδώσει συντελεστές βαρύτητας στις παλαιότερες χρονικές περιόδους επιτρέποντας έτσι την πολύ γρήγορη ενσωμάτωση νέων πληροφοριών.

---

¹⁷⁵ Μάζης, Ι. Θ. et al, "Special Issue, Εφαρμογή Απλών και Σύνθετων Δεικτών των Τεσσάρων Γεωπολιτικών Πυλώνων στην Μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: Η Περίπτωση της Συρίας", ό.π., σ. 59-60

Κατά την διενέργεια της προβλέψεως, ο αναλυτής αρχικά ορίζει:

1. το χρονικό ορίζοντα για τον οποίο θα διενεργήσει τις προβλέψεις του,
2. τον αριθμό των παλαιότερων περιόδων επί των οποίων θα βασίσει την πρόβλεψη του,
3. τους συντελεστές βαρύτητας σε κάθε μια από τις παλαιότερες περιόδους ανάλογα με την σημαντικότητα, που θέλει να προσδώσει, σε καθεμιά από αυτές.

Για το υπολογισμό της πρόβλεψης, προσθέτουμε τα γινόμενα των συντελεστών βαρύτητας με τις τιμές των αντίστοιχων παλαιότερων περιόδων και διαιρούμε με το πλήθος των παλαιότερων περιόδων.

3.8.1 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως: πρόβλεψη για το Υποσύστημα 1

Όπως προαναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, η αναλύτρια επέλεξε να διενεργήσει πρόβλεψη **με ορίζοντα το 2020** ενώ ορίζει τον αριθμό των παλαιότερων περιόδων, που θα βασίσει την πρόβλεψη της, σε **πέντε**. Σύμφωνα με την εμπειρία της, η αναλύτρια επέλεξε να αποδώσει **συντελεστή βαρύτητας 0,20** σε κάθε μια από αυτές τις περιόδους, το άθροισμα των οποίων ισούται με τη μονάδα (1). Έστω περίοδος N, η περίοδος που θέλουμε να διενεργήσουμε μια πρόβλεψη, τότε:

- Συντελεστής 0,20 $\Rightarrow$ για περίοδο N-1 (2019)
- Συντελεστής 0,20 $\Rightarrow$ για περίοδο N-2 (2018)
- Συντελεστής 0,20 $\Rightarrow$ για περίοδο N-3 (2017)
- Συντελεστής 0,20 $\Rightarrow$ για περίοδο N-4 (2016)
- Συντελεστής 0,20 $\Rightarrow$ για περίοδο N-5 (2015)

Για την Συνολική Επίδοση Ισχύος του Υποσυστήματος 1: ΗΠΑ έχουμε τα παρακάτω δεδομένα:

Υποσύστημα 1: ΗΠΑ	
Έτος	Συνολική Επίδοση Ισχύος Υποσυστήματος
2015	0.89 (Περίοδος N-5)
2016	0.86 (Περίοδος N-4)
2017	0.86 (Περίοδος N-3)
2018	0.79 (Περίοδος N-2)
2019	0.80 (Περίοδος N-1)

Για την περίοδο 2020, η πρόβλεψη θα βασιστεί στα έτη 2019, 2018, 2017, 2016, 2015 και σύμφωνα με τους συντελεστές βαρύτητας, που έχει ορίσει ο αναλυτής, ισχύουν τα ακόλουθα:

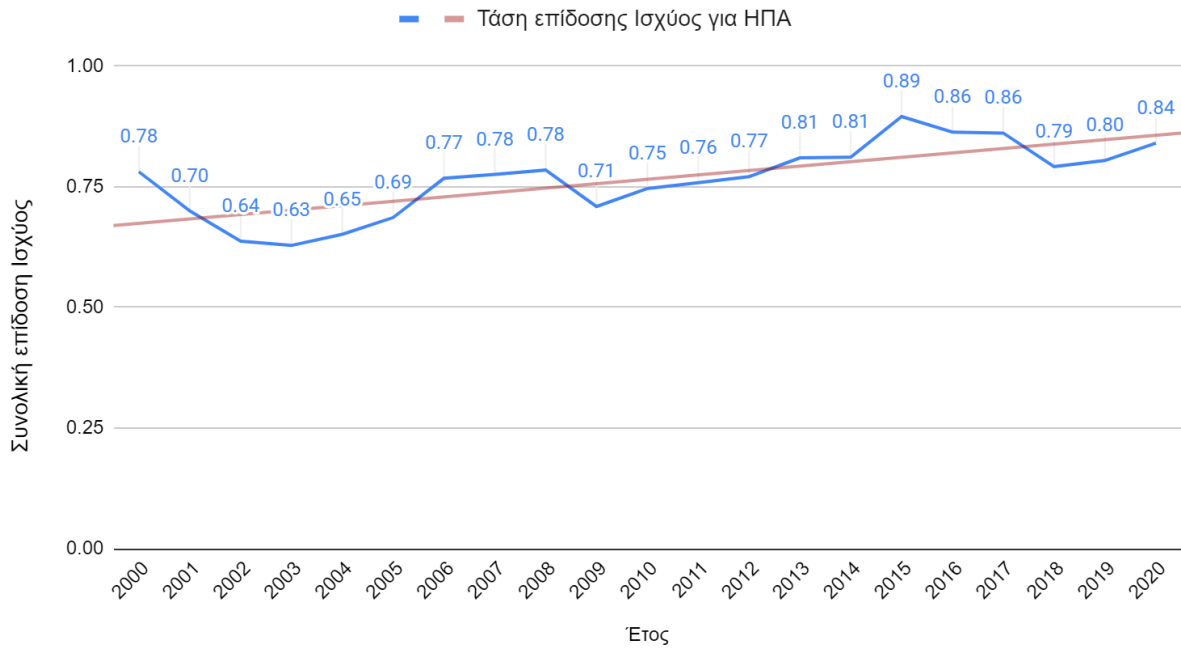
$$\mathbf{\Pi_{2020}}=0,2*0,80_{N-1}+0,2*0,79_{N-2}+0,2*0,86_{N-3}+0,2*0,86_{N-4}+0,2*0,89_{N-5}= \mathbf{0,84}$$

Παρακάτω παρατίθεται ο σχετικός πίνακας 21 με την πρόβλεψη για τη Συνολική Επίδοση Ισχύος του Υποσυστήματος 1 και το αντίστοιχο γράφημα:

Πίνακας 23: Δεδομένα πρόβλεψης για το έτος 2020 για το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ

Υποσύστημα 1: ΗΠΑ		
Έτος	Συνολική Επίδοση Ισχύος Υποσυστήματος	Πρόβλεψη
2000	0.78	-
2001	0.70	-
2002	0.64	-
2003	0.63	-
2004	0.65	-
2005	0.69	-
2006	0.77	-
2007	0.78	-
2008	0.78	-
2009	0.71	-
2010	0.75	-
2011	0.76	-
2012	0.77	-
2013	0.81	-
2014	0.81	-
2015	0.89	-
2016	0.86	-
2017	0.86	-
2018	0.79	-
2019	0.80	-
2020	-	0.84

Συνολική επίδοση Ισχύος Υποσυστήματος 1: ΗΠΑ

3.8.2 Εφαρμογή στη μελέτη περιπτώσεως: πρόβλεψη για το Υποσύστημα 2

Για την Συνολική Επίδοση Ισχύος του Υποσυστήματος 2: Μεξικό έχουμε τα παρακάτω δεδομένα:

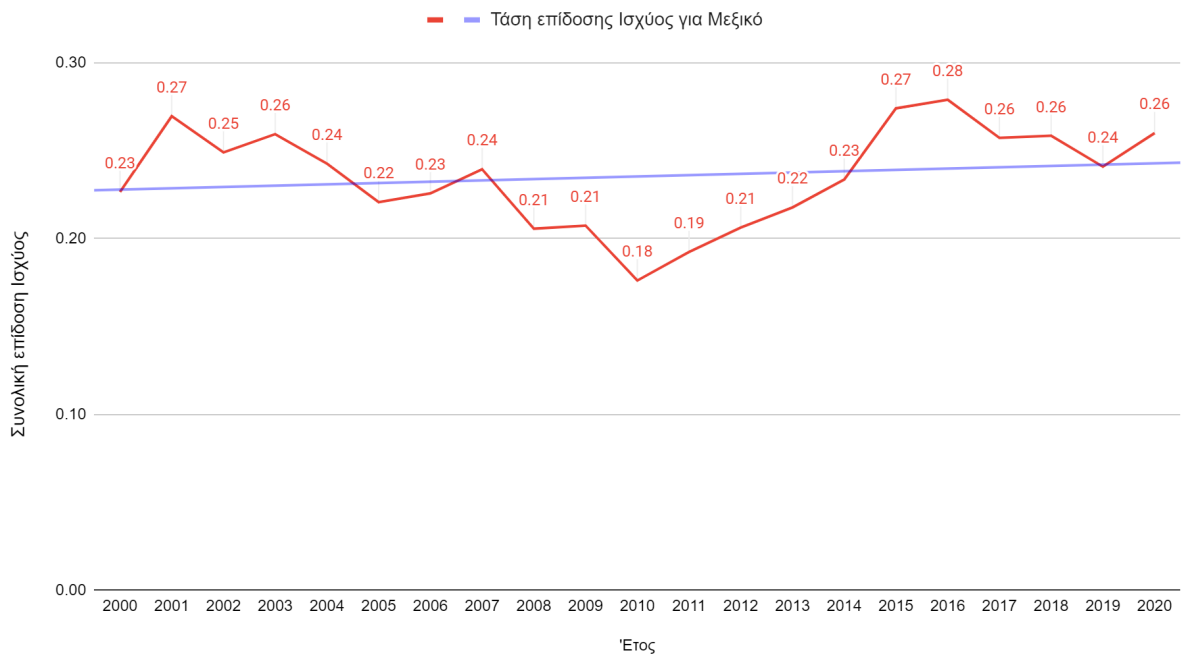
Υποσύστημα 2: Μεξικό	
Έτος	Συνολική Επίδοση Ισχύος Υποσυστήματος
2015	0.27 (Περίοδος N-5)
2016	0.28 (Περίοδος N-4)
2017	0.26 (Περίοδος N-3)
2018	0.26 (Περίοδος N-2)
2019	0.24 (Περίοδος N-1)

Έπειτα από τις ανάλογες πράξεις για την πρόβλεψη της περιόδου 2020 παρουσιάζεται παρακάτω ο σχετικός πίνακας 22 με την πρόβλεψη για τη Συνολική Επίδοση Ισχύος του Υποσυστήματος 2 και το αντίστοιχο γράφημα:

Πίνακας 24: Δεδομένα πρόβλεψης για το έτος 2020 για το Υποσύστημα 2: Μεξικό

Υποσύστημα 2: Μεξικό		
Έτος	Συνολική Επίδοση Ισχύος Υποσυστήματος	Πρόβλεψη
2000	0.23	-
2001	0.27	-
2002	0.25	-
2003	0.26	-
2004	0.24	-
2005	0.22	-
2006	0.23	-
2007	0.24	-
2008	0.21	-
2009	0.21	-
2010	0.18	-
2011	0.19	-
2012	0.21	-
2013	0.22	-
2014	0.23	-
2015	0.27	-
2016	0.28	-
2017	0.26	-
2018	0.26	-
2019	0.24	-
2020	-	0.26

Συνολική επίδοση Ισχύος Υποσυστήματος 2: Μεξικό

4. Γεωπολιτικό υπόδειγμα

Από τα νούμερα, που προέκυψαν τόσο από την ανάλυση των δεδομένων όσο και από την διενέργεια προβλέψεων για τις Συνολικές Επιδόσεις Ισχύος των Υποσυστημάτων, αποκτάμε μια σφαιρική εικόνα για την επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο κάθε ένα από αυτά στο πλαίσιο του δοθέντος γεωπολιτικού Συμπλόκου.

Μελετώντας περαιτέρω τους πίνακες 21 & 22, που αντικατοπτρίζουν τη Συνολική Επίδοση Ισχύος κάθε Υποσυστήματος, διακρίνουμε αυξομειώσεις στην επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα ανά τα διάφορα έτη οφειλόμενες στην εκάστοτε πολιτική και οικονομική κατάσταση της χώρας.

4.1 Ανάλυση Τάσεων Ανακατανομής Ισχύος για το Υποσύστημα 1

Σύμφωνα με τον πίνακα 21 σε συνδυασμό με το διάγραμμα 7, στο Υποσύστημα 1: ΗΠΑ παρουσιάζεται μια αυξητική Τάση (Ισχύος), εμφανίζεται δηλαδή μια σταδιακά ανοδική επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο συγκεκριμένο Υποσύστημα. Παρόλα αυτά, σημειώθηκαν σημαντικές προσπάθειες ανά τη δεκαετία για τη μείωση της επίδρασης αυτού στο οικονομικό και πολιτικό σύστημα της χώρας.

Όπως αναδεικνύεται και στο διάγραμμα, **από το 2001 έως και το 2005** παρουσιάζεται ιδιαίτερα χαμηλή, αρκετά χαμηλότερη από το μέσο όρο, η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα. Η μειωμένη αυτή επίδραση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην υιοθέτηση του **νόμου “USA Patriot Act”** λειτουργώντας ως ραχοκοκαλιά της νομοθεσίας απέναντι στην αποτροπή και καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος¹⁷⁶ σε συνδυασμό με τη δημιουργία της **Υπηρεσίας Τελωνείων και Προστασίας των Συνόρων των ΗΠΑ (United States Bureau of Customs and Border Protection, εφεξής ως “CBP”)** μέρος

---

¹⁷⁶ Fincen, ‘USA PATRIOT Act’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.fincen.gov/resources/statutes-regulations/usa-patriot-act> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

του Υπουργείου Εσωτερικής Ασφάλειας, “Department of Homeland Security”¹⁷⁷ ως μηχανισμός επιβολής του νόμου και ελέγχου των συνόρων¹⁷⁸. Ακόμη, η υιοθέτηση του νόμου “**IRTPA**”, ως τροποποίηση του νόμου “**BSA**” του 1970 με την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Οικονομικών¹⁷⁹, συνέβαλε σημαντικά στην ανωτέρω μείωση.

Το **2008** η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 7, εμφανίζει αύξηση και αυτό φαίνεται να οφείλεται στο ξέσπασμα της παγκόσμιας **οικονομικής κρίσης και το πρόβλημα ρευστότητας**¹⁸⁰. Η αύξηση αυτή εμφανίζει ξανά πτωτική πορεία το **2009** με την άνοδο του Ομπάμα στην εξουσία και την υπογραφή του νόμου “**FERA**”¹⁸¹ και τη δημιουργία της ομάδας “**Financial Fraud Enforcement Task Force**” για την πρόληψη και καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος¹⁸². **Από το 2016 και ύστερα**, εμφανίζεται πτωτική πορεία επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα, γεγονός που οφείλεται στην υιοθέτηση **σειρά νέων μέτρων** από την κυβέρνηση Ομπάμα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της διαφθοράς¹⁸³.

---

¹⁷⁷ US Customs & Border Protection, ‘CBP Timeline’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://www.cbp.gov/about/history/timeline-static-view> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

¹⁷⁸ US Customs & Border Protection, ‘About CBP’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.cbp.gov/about> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

¹⁷⁹ Fincen, ‘History of Anti-Money Laundering Laws’, ό.π.

¹⁸⁰ Ferwerda J., *Criminals saved our Banks: The Effect of Money Laundering during the Financial Crisis*, , Paper for the course Inclusion and Exclusion in Contemporary European Societies Challenges of a New Europe: Chances in Crisis, Utrecht University School of Economics, 21-24/04/2010, σ. 2-3, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.inclusionexclusion.eu/site/wp-content/uploads/2010/03/Paper-Joras-Ferwerda.pdf> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

¹⁸¹ Samuel A. C., Grail E. M., Bernstein L. A, Goodman T. S., ‘President Obama signs Fraud Enforcement and Recovery Act of 2009 into law’, ReedSmith, 05/06/2009, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://s3.amazonaws.com/documents.lexology.com/9a34c62f-b39e-43d9-802f-c543b5dc0099.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAVYILUYJ754JTDY6T&Expires=1653238837&Signature=b%2F6OOIq%2F2ZOzc1Mt4c0hSiktMg4%3D> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης) και Gordon S. D., ‘President Obama Signs Landmark Anti-Fraud Bill Into Law’, Holland & Knight, 27/05/2009, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://www.hklaw.com/en/insights/publications/2009/05/president-obama-signs-landmark-antifraud-bill-into> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης) και US Congress, ‘S.386 - Fraud Enforcement and Recovery Act of 2009’, Congress.gov, 20/05/2009, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.congress.gov/bill/111th-congress/senate-bill/386> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

¹⁸² US. Securities & Exchange Commission, ‘President Obama Establishes Interagency Financial Fraud Enforcement Task Force’, 17/11/2009, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.sec.gov/news/press/2009/2009-249.htm> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

¹⁸³ Office of the Press Secretary, ‘Fact Sheet: Obama Administration Announces Steps to Strengthen Financial Transparency, and Combat Money Laundering, Corruption, and Tax Evasion’, The White House, 05/05/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3z7Dc9W> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης) και Somander T., ‘President

4.2 Ανάλυση Τάσεων Ανακατανομής Ισχύος για το Υποσύστημα 2

Η ανάλυση συνεχίζεται με το **Υποσύστημα 2: Μεξικό**, στο οποίο παρουσιάζεται μια σταθερή Τάση (Ισχύος), εμφανίζεται δηλαδή μια γενικά σταθερή επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο συγκεκριμένο Υποσύστημα. Παρακάτω παρουσιάζεται η ανάλυση ανά τα διάφορα χρονικά έτη και η ερμηνεία της επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα σε συνδυασμό με τα τότε γεγονότα.

Σύμφωνα με τον πίνακα 22 σε συνδυασμό με το διάγραμμα 8, το έτος **2000** παρατηρείται σημαντική μείωση της επίδρασης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος στο πλαίσιο του Υποσυστήματος, η οποία συμπίπτει με την εκλογή του νέου μεξικανού προέδρου Vicente Fox του κόμματος “PAN” τερματίζοντας την περισσότερο από εξήντα χρόνια επικράτηση του κόμματος “PRI”. Οι μεγάλες προσπάθειες του Fox για μείωση του εγκλήματος και της διαφθοράς, για ανάπτυξη και γενικότερη βελτίωσης της κατάστασης στο εσωτερικό της χώρας δεν φάνηκε να αποδίδουν, καθώς μεγάλο κύμα διαμαρτυριών ξέσπασε το 2001¹⁸⁴ λόγω της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου Βόρειας Αμερικής, “North American Free Trade Agreement”¹⁸⁵, γεγονός που δικαιολογεί τη σημαντική αύξηση της επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα το έτος **2001**.

Ακόμα, παρόλο που **από το 2002 και μέχρι το 2005** η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα εμφανίζει πτωτική πορεία, αυτό αλλάζει **το 2006** με το ξέσπασμα νέων

Obama's Efforts on Financial Transparency and Anti-Corruption: What You Need to Know', The White House, 06/05/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3wWREzV> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης) και Cheng R. et al, 'Obama Administration Issues Broad Anti-Money Laundering and Anti-Corruption Reforms, but Questions Still Remain', O'Melveny, 12/07/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3t3eYJZ> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

¹⁸⁴ Tampa Bay Times, 'Suffering Mexican farmers rally against Fox, free trade', 09/08/2001, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3NIBFuR> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

¹⁸⁵ Η Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου Βόρειας Αμερικής (NAFTA) αποτελεί μια εμπορική συμφωνία μεταξύ του Μεξικού των ΗΠΑ και του Καναδά για καθιέρωση ελεύθερου εμπορίου μεταξύ τους μέσω κατάργησης των φόρων στα εμπορευόμενα προϊόντα και προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων.

Βλ. 'Ο.π. και The Associated Press, 'Farmers Protest Against Fox in Mexico City', The New York Times, 09/08/2001, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://nyti.ms/3N1cjZk> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

πολιτικών αναταραχών στη χώρα λόγω της νίκης του Felipe Calderón του “PAN” στις προεδρικές εκλογές¹⁸⁶, γεγονός που είχε συνέπειες και στο έτος **2007**.

Η σημαντικότερη μείωση της επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα σημειώνεται το **2010** και δικαιολογείται με την υιοθέτηση των παρακάτω μέτρων. Αρχικά, οι ΗΠΑ και το Μεξικό υιοθέτησαν ένα πρόγραμμα ενίσχυσης 330 εκατομμυρίων δολαρίων, που αποσκοπούσε στην επέκταση της Πρωτοβουλίας “Mérida Initiative”, η οποία ξεκίνησε υπό τον Πρόεδρο Μπους, για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και ανακοινώθηκε η κατάργηση του τοπικού αστυνομικού τμήματος της χώρας με σκοπό τη δημιουργία μιας ενοποιημένης μονάδας¹⁸⁷.

Σύμφωνα με επίσημη αναφορά του αμερικανικού Κογκρέσου τον Ιούνιο του 2017 σημειώνεται μείωση της βίας, που σχετίζεται με το οργανωμένο έγκλημα, το διάστημα **2011-2014**¹⁸⁸. Αυτή η μείωση αντιπαραβάλλεται και στο διάγραμμα 8 για το ίδιο διάστημα, κατά τη διάρκεια του οποίου η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα φαίνεται μειωμένη και αρκετά χαμηλότερη από το μέσο όρο. Παρόλα αυτά, η σταδιακά ανοδική πορεία, που ακολουθείται, οφείλεται σε ένα βαθμό σε σειρά γεγονότων, που επηρέασαν την εσωτερική κατάσταση της χώρας και την πολιτική της σταθερότητα.

Η προαναφερθείσα αναφορά του 2017 του αμερικανικού Κογκρέσου αναφέρει ότι “άνθισε” σημαντικά η βία, που σχετίζεται με το οργανωμένο έγκλημα, τα έτη **2015** και **2016**¹⁸⁹, γεγονός που αντικατοπτρίζεται και στο διάγραμμα 8 με τη σημαντικά αυξημένη επιρροή του γεωπολιτικού παράγοντα στο Υποσύστημα του Μεξικού. Με τους θανάτους, που οφείλονται στη βία, να ξεπερνούν τους 109.000 χιλιάδες από το 2006 και με τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τα γεγονότα διαφθοράς να αυξάνονται, η κατάσταση κλιμακώθηκε¹⁹⁰.

---

¹⁸⁶ History.com editors, ‘Mexico Timeline’, History, 27/01/2010, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://bit.ly/3LRLHsp> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης) και Infoplease, ‘Mexico News & Current Events’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3LSJ4X3> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

¹⁸⁷ History.com editors, ‘Mexico Timeline’, ό.π. και Infoplease, ‘Mexico News & Current Events’, ό.π.

¹⁸⁸ Seelke C. R. & Finklea K., *U.S.-Mexican Security Cooperation: The Mérida Initiative and Beyond*, Congressional Research Service, 29/06/2017, summary, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3NCpTSG> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

¹⁸⁹ ‘Ο.π.

¹⁹⁰ ‘Ο.π.

4.3 Ανάλυση Πρόβλεψης

Όπως αποδεικνύεται από τα δεδομένα των διαγραμμάτων 23 & 24, και στις δύο περιπτώσεις για κάθε ένα από τα δύο Υποσυστήματα προβλέπεται αυξητική τάση στην επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα για το έτος 2020 στους Πυλώνες της Οικονομίας και Πολιτικής. Πιο συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι το 2020 το ξέπλυμα μαύρου χρήματος θα επηρεάζει σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τα προηγούμενα (υπό μελέτη) έτη το οικονομικό και πολιτικό σύστημα της κάθε χώρας. Παρόλα αυτά, εντοπίζεται διαφορά στο βαθμό επίδρασης αυτού. Στο Υποσύστημα των ΗΠΑ φαίνεται ότι ο γεωπολιτικός παράγων επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον Οικονομικό και Πολιτικό Πυλώνα των ΗΠΑ, ενώ στο Υποσύστημα του Μεξικού φαίνεται ότι η επίδραση αυτού είναι χαμηλότερη.

5. Συμπεράσματα - Γεωστρατηγική σύνθεση

5.1 Σχετικά με το Υποσύστημα 1: ΗΠΑ

Έπειτα από την ανωτέρω ανάλυση η αναλύτρια συμπεραίνει ότι **η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο οικονομικό και πολιτικό σύστημα της χώρας είναι αυξημένη για το Υποσύστημα των ΗΠΑ**. Απαντώντας λοιπόν, στο διερευνητικό ερώτημα που έχει τεθεί αρχικώς από την ερευνήτρια, **φαίνεται ότι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον Οικονομικό και Πολιτικό Πυλώνα των ΗΠΑ**.

Αν εμβαθύνουμε και αναλύσουμε περαιτέρω το διάγραμμα 7 και τον πίνακα 21 παρατηρείται ότι παρά την αυξητική Τάση Ισχύος, που εμφανίζει η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο Υποσύστημα 1: ΗΠΑ, αυτή παρουσιάζεται ιδιαίτερα χαμηλή, αρκετά χαμηλότερη από το μέσο όρο, **από το 2001 έως και το 2005**. Τα παρακάτω γεγονότα, που σημειώθηκαν μέσα στο διάστημα αυτό, συνέβαλαν σε σημαντικό βαθμό κατά την άποψη την ερευνήτριας στην προαναφερθείσα μείωση και στη διατήρηση αυτής για τα επόμενα 4 έτη.

Το 2001 υιοθετήθηκε ο **νόμος “USA Patriot Act”**, ένας από τους σημαντικότερους νόμους για τις ΗΠΑ, καθώς στοχεύει στην αποτροπή και καταπολέμηση της τρομοκρατίας και ενίσχυση των ερευνητικών εργαλείων επιβολής του νόμου. Σκοπός αυτού είναι η πρόληψη, ο εντοπισμός και η δίωξη των ατόμων, που δραστηριοποιούνται με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, η ενίσχυση των μέτρων αποτροπής εκμετάλλευσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και έγκαιρης ενημέρωσης από αυτά για ενδεχόμενη περίπτωση ξεπλύματος μαύρου χρήματος¹⁹¹.

Την **1η Μαρτίου 2003** δημιουργήθηκε η **Υπηρεσία “CBP”**¹⁹². Με περισσότερους από 60.000 υπαλλήλους, η “CBP” αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους οργανισμούς επιβολής του νόμου στον κόσμο και είναι υπεύθυνη για τη διατήρηση εκτός των αμερικανικών συνόρων των τρομοκρατών και των όπλων τους διευκολύνοντας

¹⁹¹ Fincen, ‘USA PATRIOT Act’, ό.π.

¹⁹² US Customs & Border Protection, ‘CBP Timeline’, ό.π.

παράλληλα τα νόμιμα διεθνή ταξίδια και το διεθνές εμπόριο¹⁹³. Ως η πρώτη ενοποιημένη συνοριακή οντότητα των ΗΠΑ, η “CBP” ακολουθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση διαχείρισης και ελέγχου των συνόρων συνδυάζοντας τα τελωνεία, τη μετανάστευση, την ασφάλεια των συνόρων και τη γεωργική προστασία σε μια συντονισμένη και υποστηρικτική δραστηριότητα¹⁹⁴.

Επιπλέον, το **2004** υιοθετήθηκε ο **νόμος “IRTPA”** ως τροποποίηση του νόμου “BSA” του 1970, μια προσπάθεια ενίσχυσης των αρμοδιοτήτων του Υπουργού Οικονομικών. Με τη δυνατότητα να ορίζει ο ίδιος κανονισμούς, που απαιτούν από ορισμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αναφέρουν ύποπτα γεγονότα μεταφοράς χρημάτων και να συντάσσουν σχετικές αναφορές, υποβοηθάται η προσπάθεια καταπολέμησης ξεπλύματος μαύρου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας¹⁹⁵.

Ακόμη, σημαντική αύξηση της επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα εμφανίζεται το **2008** με το ξέσπασμα της **παγκόσμιας οικονομικής κρίσης**. Σύμφωνα με την άποψη της αναλύτριας, αφετηρία της κρίσης αυτής ήταν το **πρόβλημα ρευστότητας**, που αντιμετώπισαν πολλές τράπεζες λόγω του μεγάλου αριθμού δανείων (sub-prime loans), που προσφέρονταν στις ΗΠΑ, της αδυναμίας αποπληρωμής των δανείων αυτών και της μεγάλης πτώσης των τιμών των ακινήτων. Για να αντιμετωπιστεί η ανωτέρω ανάγκη, να αυξηθούν τα αποθεματικά κεφάλαια του τραπεζικού συστήματος και οι τράπεζες να επιβιώσουν, οι εγκληματίες εκμεταλλεύτηκαν αυτή την κρίση ρευστότητας με στόχο το ξέπλυμα τεράστιων ποσών δισεκατομμυρίων δολαρίων¹⁹⁶.

Για το **2009** η ερευνήτρια παρατηρεί ότι η σημαντική μείωση της επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα συνδυάζεται σε μεγάλο βαθμό με την **ανάληψη των καθηκόντων της προεδρίας του Ομπάμα** και επηρεάζεται από την υιοθέτηση δύο

---

¹⁹³ US Customs & Border Protection, ‘About CBP’, ό.π.

¹⁹⁴ Η τελωνειακή υπηρεσία των ΗΠΑ, μαζί με τη Συνοριακή Περιπολία των ΗΠΑ, το Υπουργείο Γεωργίας, την Υπηρεσία Επιθεώρησης Υγείας Ζώων και Φυτών των ΗΠΑ και τη λειτουργία επιθεώρησης της Υπηρεσίας Μετανάστευσης και Πολιτογράφησης των ΗΠΑ μεταφέρονται στη νέα υπηρεσία CBP την 1η Μαρτίου 2003. Βλ. US Customs & Border Protection, ‘CBP Timeline’, ό.π.

¹⁹⁵ Fincen, ‘History of Anti-Money Laundering Laws’, ό.π.

¹⁹⁶ Ferwerda J., *Criminals saved our Banks: The Effect of Money Laundering during the Financial Crisis*, , *Paper for the course Inclusion and Exclusion in Contemporary European Societies Challenges of a New Europe: Chances in Crisis*, ό.π σ. 2-3

σημαντικών μέτρων. Στις 20 Μαΐου 2009, υπογράφηκε από τον Ομπάμα ο **νόμος “FERA”**, ο οποίος στοχεύει στη βελτίωση της καταπολέμησης διαφόρων μορφών απάτης¹⁹⁷ με κύριο στόχο την ανάκτηση κεφαλαίων, που χάθηκαν από αυτές, και τη μείωση της διαφθοράς¹⁹⁸. Σε συνέχεια του ανωτέρω μέτρου, στις 17 Νοεμβρίου 2009, ανακοινώθηκε από τον Ομπάμα η ίδρυση με Εκτελεστικό Διάταγμα της **διυτηρεσιακής¹⁹⁹ ομάδας “Financial Fraud Enforcement Task Force”** για την ενίσχυση των προσπαθειών καταπολέμησης του οικονομικού εγκλήματος. Η ηγεσία της ειδικής ομάδας μαζί με εκπροσώπους από ένα ευρύ φάσμα ομοσπονδιακών υπηρεσιών, ρυθμιστικών αρχών και γενικών επιθεωρητών θα συνεργαστεί με κρατικούς και τοπικούς συνεργάτες για τη διερεύνηση και τη δίωξη σημαντικών οικονομικών εγκλημάτων²⁰⁰.

Από το έτος **2016 και ύστερα**, όπως αναπαριστάται και στο διάγραμμα 7, εμφανίζεται πτωτική πορεία επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα, γεγονός που οφείλεται σύμφωνα με την άποψη της αναλύτριας στην **υιοθέτηση σημαντικών μέτρων από την κυβέρνηση Ομπάμα**. Στις 5 Μαΐου **2016**, ανακοινώθηκε **σειρά πρωτοβουλιών για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος**, της διαφθοράς και της φοροδιαφυγής και **το Κογκρέσο κλήθηκε για τη λήψη πρόσθετων μέτρων** με σκοπό την αντιμετώπιση αυτών των κρίσιμων ζητημάτων. Οι ενέργειες αυτές αποτελούν προσπάθεια ενίσχυσης του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και παροχής μεγαλύτερης διαφάνειας, έτσι ώστε οι εγκληματίες και οι φοροφυγάδες να μην δύναται να αποκρύψουν τις δραστηριότητές τους χρησιμοποιώντας ανώνυμες εταιρείες ως κάλυψη. Οι ανωτέρω προσπάθειες είναι κρίσιμες για την αποτροπή της διαφθοράς, του ξεπλύματος μαύρου

---

¹⁹⁷ Αναλυτικότερες μορφές απάτης είναι οι ακόλουθες: απάτη που αφορά χρηματοπιστωτικά ή τραπεζικά ιδρύματα, απάτη ενυπόθηκων δανείων, απάτη σε τίτλους ή απάτη εμπορευμάτων και απάτη που σχετίζεται με ομοσπονδιακά προγράμματα βοήθειας και αρωγής.

¹⁹⁸ Samuel A. C., Grail E. M., Bernstein L. A, Goodman T. S., ‘President Obama signs Fraud Enforcement and Recovery Act of 2009 into law’, ό.π. και Gordon S. D., ‘President Obama Signs Landmark Anti-Fraud Bill Into Law’, ό.π. και US Congress, ‘S.386 - Fraud Enforcement and Recovery Act of 2009’, ό.π.

¹⁹⁹ Το Υπουργείο Δικαιοσύνης ηγείτο της ειδικής ομάδας και το Υπουργείο Οικονομικών υπηρετεί στη διευθύνουσα επιτροπή.

²⁰⁰ US. Securities & Exchange Commission, ‘President Obama Establishes Interagency Financial Fraud Enforcement Task Force’, ό.π.

χρήματος ή άλλων παράνομων δραστηριοτήτων, της χρηματοδότησης εγκληματικής δραστηριότητας ή τρομοκρατίας και την αποφυγή διεθνών κυρώσεων ή φοροδιαφυγής²⁰¹.

Καταληκτικά, η αναλύτρια υποστηρίζει ότι η υιοθέτηση αυστηρότερων μέτρων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος μπορεί να επιφέρει μείωση της επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα στον πολιτικό και οικονομικό τομέα της κάθε χώρας και να βελτιώσει μελλοντικά την κατάσταση στο εσωτερικό της καθεμιάς. Κατά την άποψη της σημαντικό ορόσημο της νέας αυτής προσπάθειας αποτελεί η υιοθέτηση του **νόμου “Anti-Money Laundering Act of 2020”**²⁰² ως η πιο σημαντική από το 2001²⁰³ αναθεώρηση του καθεστώτος τραπεζικού απορρήτου και καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Στο πλαίσιο υιοθέτησης της πράξης αυτής, σημειώθηκαν ποικίλες μεταρρυθμίσεις, οι οποίες υποστηρίζεται από την αναλύτρια ότι θα αποφέρουν ελπιδοφόρα αποτελέσματα απέναντι στην καταπολέμηση του μαύρου χρήματος. Πιο συγκεκριμένα, δημιουργείται μια βάση πραγματικών δεδομένων δικαιούχων ιδιοκτησίας με αποτέλεσμα οι αρχές επιβολής του νόμου να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες αυτές και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να τις ελέγχουν και να τις τεκμηριώνουν²⁰⁴. Ακόμα, διευρύνονται οι αρμοδιότητες των υπηρεσιών επιβολής του νόμου, οι οποίες έχουν την εξουσία να κλητεύουν διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, που διατηρούν λογαριασμούς στις ΗΠΑ, για πληροφορίες σχετικά με συναλλαγές, που υπόκεινται σε επεξεργασία, με σκοπό την καταπολέμηση διαφόρων μορφών οικονομικού εγκλήματος²⁰⁵. Επιπρόσθετα, η νέα

---

²⁰¹ Office of the Press Secretary, ‘Fact Sheet: Obama Administration Announces Steps to Strengthen Financial Transparency, and Combat Money Laundering, Corruption, and Tax Evasion’, ό.π. και Somander T., ‘President Obama’s Efforts on Financial Transparency and Anti-Corruption: What You Need to Know’, ό.π. και Cheng R. et al, ‘Obama Administration Issues Broad Anti-Money Laundering and Anti-Corruption Reforms, but Questions Still Remain’, ό.π.

²⁰² ως μέρος του νόμου National Defense Authorization Act (NDAA)

²⁰³ Με την υιοθέτηση του “USA Patriot Act” του 2001

²⁰⁴ Thomson Reuters, ‘Four takeaways on BSA/AML reform under the Anti-Money Laundering Act of 2020’, 09/08/2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://legal.thomsonreuters.com/en/insights/articles/4-takeaways-on-bsa-aml-reform><https://www.thomsonreuters.com/en-us/posts/investigation-fraud-and-risk/anti-money-laundering-legislation/> (ημερ. πρόσβασης 01/12/21) και Mikkelsen R., ‘US tightens anti-money laundering measures in legislation approved over Trump’s veto’, Thomson Reuters, 08/01/2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://legal.thomsonreuters.com/en/insights/articles/4-takeaways-on-bsa-aml-reform> (ημερ. πρόσβασης 01/12/21)

²⁰⁵ Thomson Reuters, ‘Four takeaways on BSA/AML reform under the Anti-Money Laundering Act of 2020’, ό.π

νομοθεσία δίνει έμφαση στη χρήση δεδομένων και νέων αυτοματοποιημένων τεχνολογιών για τον εντοπισμό οικονομικών εγκλημάτων και της απάτης και εντάσσει πλέον το εμπόριο αντικών και έργων τέχνης στο πλαίσιο ελέγχου και συμμόρφωσης απέναντι στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος²⁰⁶.

---

²⁰⁶ Thomson Reuters, 'Four takeaways on BSA/AML reform under the Anti-Money Laundering Act of 2020', ό.π

5.2 Σχετικά με το Υποσύστημα 2: Μεξικό

Έπειτα από την ανωτέρω ανάλυση, η αναλύτρια συμπεραίνει ότι **η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο οικονομικό και πολιτικό σύστημα της χώρας είναι μειωμένη για το Υποσύστημα του Μεξικού**. Απαντώντας λοιπόν, στο διερευνητικό ερώτημα που έχει τεθεί αρχικώς από την ερευνήτρια, **φαίνεται ότι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος επηρεάζει σε χαμηλό βαθμό τον Οικονομικό και Πολιτικό Πυλώνα του Μεξικού, χαμηλότερο βαθμό σε σχέση με τα αποτελέσματα της έρευνας για τις ΗΠΑ**.

Αν εμβαθύνουμε και αναλύσουμε περαιτέρω το διάγραμμα 8 και τον πίνακα 22 παρατηρείται ότι στο **Υποσύστημα 2: Μεξικό**, παρουσιάζεται μια σταθερή Τάση (Ισχύος), εμφανίζεται δηλαδή μια γενικά σταθερή επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα στο συγκεκριμένο Υποσύστημα.

Πιο συγκεκριμένα, η εκλογή του **νέου μεξικανού προέδρου Vicente Fox του κόμματος “PAN”** αποτέλεσε κατά την άποψη της ερευνήτριας σημαντικό συντελεστή μείωσης της επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα για **το έτος 2000**. Ο Fox αναλαμβάνει τα καθήκοντά του ως συντηρητικός μεταρρυθμιστής, εστιάζοντας τις πρώτες προσπάθειές του στη βελτίωση των εμπορικών σχέσεων με τις ΗΠΑ, στην ηρεμία των εμφυλίων αναταραχών σε περιοχές, όπως η Τσιάπας, και στη μείωση της διαφθοράς, του εγκλήματος και της διακίνησης ναρκωτικών. Ακόμα, προσπαθεί να βελτιώσει την κατάσταση εκατομμυρίων παράνομων Μεξικανών μεταναστών, που ζουν στις ΗΠΑ, αλλά οι προσπάθειές του σταματούν μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001²⁰⁷. Με τις μεταρρυθμίσεις να επιβραδύνονται και τους αντιπάλους του να κερδίζουν έδαφος, ο Fox αντιμετωπίζει, επίσης, μεγάλης κλίμακας **διαμαρτυρίες από αγρότες**, που είναι απογοητευμένοι από τις ανισότητες της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου Βόρειας Αμερικής, “North American Free Trade Agreement”²⁰⁸ ζητώντας επιδοτήσεις, και

²⁰⁷ History.com editors, ‘Mexico Timeline’, ό.π.

²⁰⁸ Η Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου Βόρειας Αμερικής (NAFTA) αποτελεί μια εμπορική συμφωνία μεταξύ του Μεξικού των ΗΠΑ και του Καναδά για καθιέρωση ελεύθερου εμπορίου μεταξύ τους μέσω κατάργησης των φόρων στα εμπορευόμενα προϊόντα και προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων.

Βλ. ‘Ο.π. και The Associated Press, ‘Farmers Protest Against Fox in Mexico City’, ό.π

διακοπή του ελεύθερου εμπορίου και επιστροφή στο “παλιό Μεξικό” με την επικράτηση των κοινοτικών φάρμων, που λειτουργούσαν ως πολιτική ραχοκοκαλιά του πρώην κυβερνώντος κόμματος²⁰⁹. Εξού και κατά την άποψη της ερευνήτριας, όλα τα ανωτέρω συντελούν σε σημαντική αύξηση της επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα το έτος **2001**.

Από το 2002 και μέχρι το 2005 η επίδραση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος εμφανίζει σταδιακή πτωτική πορεία, ενώ το **2006** αυτή αυξάνεται πάλι με τον **ξέσπασμα νέων πολιτικών αναταραχών** στη χώρα κατά την άποψη της αναλύτριας, οι οποίες φαίνεται να επηρεάζουν και το έτος **2007**. **Στις προεδρικές εκλογές του Ιουλίου 2006, ο Felipe Calderón του “PAN” κερδίζει** με λιγότερο από μία ποσοστιαία μονάδα τον Andrés Manuel López Obrador του κόμματος “PRD”²¹⁰. Η ταξική αυτή πάλη επέφερε έντονο διχασμό στη χώρα και μια **σειρά εσωτερικών αντιπαραθέσεων** με αφετηρία την αμφισβήτηση της αυθεντικότητας των εκλογών από τον López Obrador και τους υποστηρικτές του και την οργάνωση μαζικών διαδηλώσεων. Μετά από απόφαση του ανώτατου εκλογικού δικαστηρίου στις 28 Αυγούστου 2006 να καταρριφθούν οι κατηγορίες του Obrador περί νοθείας, σημειώθηκε **νέο κύμα διαδηλώσεων**. Η ένταση κορυφώθηκε την 1η Δεκεμβρίου, μόλις ο Calderón ανέλαβε επίσημα τα καθήκοντά του με τη συγκέντρωση περισσότερων από 100.000 διαδηλωτών στην πόλη του Μεξικού²¹¹.

Σημαντική προσπάθεια για την μείωση της επίδρασης του γεωπολιτικού παράγοντα φαίνεται να σημειώνεται το **2010** με την υιοθέτηση των παρακάτω δύο σημαντικών μέτρων σύμφωνα με την άποψη της αναλύτριας. Με τη βία (που σχετίζεται με τα ναρκωτικά) να μαστίζει τη χώρα, οι ΗΠΑ και το Μεξικό αναθεώρησαν τη στρατηγική τους για την καταπολέμηση των ναρκωτικών με ένα πρόγραμμα ενίσχυσης 330 εκατομμυρίων δολαρίων, που αποσκοπούσε **στην επέκταση της Πρωτοβουλίας “Mérida Initiative”**, η οποία ξεκίνησε υπό τον Πρόεδρο Μπους. Το σχέδιο περιλαμβάνει την ενίσχυση των φτωχών κοινοτήτων με σκοπό την ύπαρξη εναλλακτικών λύσεων απέναντι στο έγκλημα,

---

²⁰⁹ Tampa Bay Times, ‘Suffering Mexican farmers rally against Fox, free trade’, ό.π

²¹⁰ Ο πρώτος υπόσχεται να συνεχίσει την επιχειρηματική και τεχνολογική ανάπτυξη της χώρας ως εκπρόσωπος του κεντροδεξιού κόμματος ενώ ο δεύτερος στοχεύει να εκπροσωπήσει τους φτωχούς του Μεξικού εκπροσωπώντας το κεντροαριστερό κόμμα.

²¹¹ History.com editors, ‘Mexico Timeline’, ό.π. και Infoplease, ‘Mexico News & Current Events’, ό.π.

βελτίωση ελέγχου των συνόρων και μετατόπιση της χρηματοδότησης από το στρατιωτικό εξοπλισμό σε μια πολιτική αστυνομία, που θα περιπολεί την Τιχουάνα και το Σιουδάδ Χουαρέζ. Επιπλέον, τον Οκτώβριο του 2010, η κυβέρνηση ανακοίνωσε το σχέδιό της να **καταργήσει το τοπικό αστυνομικό τμήμα** των 2.200 ατόμων της χώρας και να θέσει όλους τους αξιωματικούς υπό μια **ενοποιημένη διοίκηση**²¹².

Σύμφωνα με το διάγραμμα 8, η επίδραση του γεωπολιτικού παράγοντα φαίνεται μειωμένη το διάστημα **2011-2014** και αρκετά χαμηλότερη από το μέσο όρο. Σύμφωνα με την άποψη της ερευνήτριας αυτό μεταφράζεται σε μείωση της βίας, που σχετίζεται με το οργανωμένο έγκλημα για το ίδιο διάστημα, σύμφωνα με επίσημη αναφορά του αμερικανικού Κογκρέσου τον Ιούνιο του 2017²¹³. Παρόλα αυτά, η σταδιακά ανοδική πορεία, που ακολουθείται, οφείλεται σε σειρά γεγονότων, που σχετίζονται και επηρεάζουν την εσωτερική κατάσταση της χώρας και την πολιτική της σταθερότητα. Αφετηρία αυτών αποτελεί η **αποστολή από τις ΗΠΑ το 2011 μη επανδρωμένων αεροχημάτων (drones) στο Μεξικό** με στόχο την περισυλλογή και παράδοση πληροφοριών (για ύποπτους) στις μεξικανικές αρχές επιβολής του νόμου²¹⁴. Στις 11 Νοεμβρίου 2011, ο **Francisco Blake Mora, υπουργός Εσωτερικών του Μεξικού, πέθανε σε συντριβή ελικοπτέρου**, γεγονός που έπληξε σημαντικά την προεδρία του Calderón και την 1η Ιουλίου 2012, ο Enrique Peña Nieto του κόμματος "PRI" εξελέγη πρόεδρος του Μεξικού. Με τη χώρα να μαστίζεται από το βίαιο και συνεχιζόμενο πόλεμο των ναρκωτικών, στις 24 Φεβρουαρίου 2014 **συνελήφθη ο επικεφαλής του καρτέλ ναρκωτικών Sinaloa, ο Joaquin Guzman Loera**, από Μεξικανούς πεζοναύτες και πράκτορες των ΗΠΑ, το οποίο έχει καταταγεί από τις ΗΠΑ ως η ισχυρότερη οργάνωση διακίνησης ναρκωτικών στον κόσμο. Ακόμη, καθ' όλη τη διάρκεια του φθινοπώρου του 2014, **χιλιάδες διαδηλωτές βγήκαν στους δρόμους στο Μεξικό βάζοντας φωτιές και κλείνοντας αυτοκινητόδρομους ως εκδήλωση διαμαρτυρίας για την απαγωγή και τον θάνατο σαραντατριών φοιτητών από από την Ιγκουάλα**. Η εξαφάνιση αυτών σημειώθηκε στις 26 Σεπτεμβρίου μετά από

---

²¹² History.com editors, 'Mexico Timeline', ό.π. και Infoplease, 'Mexico News & Current Events', ό.π.

²¹³ Seelke C. R. & Finklea K., *U.S.-Mexican Security Cooperation: The Mérida Initiative and Beyond*, Congressional Research Service, ό.π., summary

²¹⁴ Infoplease, 'Mexico News & Current Events', ό.π

σύγκρουση με την αστυνομία και οδήγησε στη **σύλληψη είκοσι δύο αστυνομικών** που αποδείχτηκε ότι ήταν μέλη τοπικής συμμορίας²¹⁵.

Η κατάσταση φαίνεται ότι κλιμακώθηκε τα έτη **2015** και **2016**, όπως αντικατοπτρίζεται και στο διάγραμμα 8, με τους θανάτους, που οφείλονται στη βία, και τα γεγονότα διαφθοράς να αυξάνονται²¹⁶. Σύμφωνα με την άποψη της ερευνήτριας, τα παρακάτω γεγονότα μαρτυρούν την “άνθιση” της βίας για τη συγκεκριμένη περίοδο²¹⁷. Αρχικά, οι **ανθρωποκτονίες**, που σχετίζονται με το οργανωμένο έγκλημα στο Μεξικό, **αυξήθηκαν** το 2015 και κορυφώθηκαν το 2016 με βάση τα στοιχεία της Lantia Consultores, μιας μεξικανικής εταιρείας ασφαλείας²¹⁸. Επίσης, η **αυξημένη διακίνηση και χρήση ναρκωτικών** στις ΗΠΑ και οι αυξημένες κατασχέσεις μεταξύ των συνόρων ΗΠΑ-Μεξικό προκαλούν ιδιαίτερες ανησυχίες και στις δύο χώρες. Οι **κατασχέσεις μεθαμφεταμίνης** στα νοτιοδυτικά σύνορα των ΗΠΑ από το 2010 έως το 2015 αυξήθηκαν κατά 305%. Ακόμα, με την **αυξανόμενη διαθεσιμότητα ηρωίνης μεξικανικής παραγωγής** στις ΗΠΑ συμπεριλαμβανομένων των ανατολικών πολιτειών, όπου κυριαρχούσε η ηρωίνη κολομβιανής παραγωγής, η **κατασχεμένη ποσότητα ηρωίνης στα σύνορα των δύο χωρών υπερδιπλασιάστηκε από το 2010 έως το 2015**. Επόμενο ήταν η αυξανόμενη ζήτηση στις ΗΠΑ να τροφοδοτήσει την **αυξανόμενη καλλιέργεια οπίου και την παραγωγή ηρωίνης** στο Μεξικό, καθώς και τη βία, που σχετίζεται με τη διακίνηση ναρκωτικών σε περιοχές όπου κάθε καρτέλ αγωνίζεται να ελέγξει την παραγωγή. Τον Ιούνιο του 2016, η μεξικανική κυβέρνηση υπολόγισε ότι η μέση καλλιέργεια παπαρούνας στο Μεξικό ήταν 24.000 εκτάρια για το 2014-2015²¹⁹. Ακόμη, η **κατάρριψη από το καρτέλ Jalisco New Generation Cartel ενός στρατιωτικού ελικοπτήρου** το 2015, ενός **αστυνομικού ελικοπτήρου** τον Σεπτέμβριο του 2016²²⁰ και η **αύξηση των δολοφονιών των δημοσιογράφων** από το 2013, με επτά δολοφονίες το 2017 και κορυφαία αυτή του

---

²¹⁵ Infoplease, ‘Mexico News & Current Events’, ό.π

²¹⁶ ‘Ο.π.

²¹⁷ Seelke C. R. & Finklea K., *U.S.-Mexican Security Cooperation: The Mérida Initiative and Beyond*, ό.π, summary

²¹⁸ ‘Ο.π. σ. 3, 4

²¹⁹ Seelke C. R. & Finklea K., *U.S.-Mexican Security Cooperation: The Mérida Initiative and Beyond*, ό.π, σ. 2

²²⁰ ‘Ο.π. σ. 4

Javier Valdez²²¹, συνέβαλαν στην εξάπλωση της εσωτερικής αστάθειας και διαφθοράς στη χώρα.

---

²²¹ Reporters Without Borders, "MEXICO: Abducted Journalist's Body Found in Michoacán State," 27/06/2017, στο Seelke C. R. & Finklea K., *U.S.-Mexican Security Cooperation: The Mérida Initiative and Beyond*, ό.π, σ. 28

Επίλογος

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί φαινόμενο παγκόσμιας εμβέλειας με συνέπεια την υπονόμηση της οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας κάθε κράτους. Λειτουργώντας υπό συνθήκες μυστικότητας, συνήθως φυσικά ή νομικά πρόσωπα υπεράνω υποψίας εκμεταλλεύονται τα διάφορα νομοθετικά κενά για να νομιμοποιήσουν τις παράνομες δραστηριότητες τους μέσω "νομότυπων" διαδικασιών.

Συμπερασματικά, η αναλύτρια υποστηρίζει ότι η αύξηση της διαφάνειας, η ενίσχυση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων και η κάλυψη των αδυναμιών του νομικού πλαισίου απέναντι στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος σε συνδυασμό με τη διαρκή βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας του ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου απέναντι στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, θα συμβάλλουν σημαντικά στη μείωση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος²²². Κατ' επέκταση, αυτό θα αποφέρει και μείωση της επιρροής του γεωπολιτικού παράγοντα στον Οικονομικό και Πολιτικό Πυλώνα της κάθε χώρας και θα λειτουργήσει ως οδηγός και χάρτης για την πρόληψη και καταπολέμησή του στοχεύοντας σε ένα καλύτερο αύριο. Η βάση της παρούσας εργασίας και η εφαρμογή της ΣΓΑ θα είχε ενδιαφέρον να εφαρμοστεί και στην περίπτωση της Εσθονίας με τη Ρωσία και στις χώρες που αποτελούν το "Association of Southeast Asian Nations" (ASEAN)²²³, οι οποίες πλήττονται από διασυνοριακά προβλήματα.

---

²²² A. Bussey & T. Fishman & E. Ingoglia, Active U.S. Enforcement of Anti-Money Laundering Rules Continues Unabated, Allen & Overy, 09/06/2020, p. 2, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.allenoverly.com/en-gb/global/news-and-insights/publications/active-us-enforcement-of-anti-money-laundering-rules-continues-unabated> (ημερ. πρόσβασης 01/12/21)

²²³ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα κράτη μέλη του ASEAN βλ. The Association of Southeast Asian Nations, *ASEAN Member States*, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://asean.org/member-states/> (ημερ. πρόσβασης 1/12/22)

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

Μάζης Ι. Θ. & Δήγκας Α., “Ολοκληρωμένη μεθοδολογία κατασκευής σύνθετων δεικτών στην σύγχρονη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση”, *Civitas Gentium* 7:1 (2019), 159-204

Μάζης Ι. Θ., ‘Εισαγωγή στη θεωρία: η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση’, Παρουσίαση από Τμήμα Τουρκικών Σπουδών & Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ανακτήθηκε στις 26/11/2017

Μάζης, Ι. Θ. et al, “Special Issue, Εφαρμογή Απλών και Σύνθετων Δεικτών των Τεσσάρων Γεωπολιτικών Πυλώνων στην Μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: Η Περίπτωση της Συρίας”, *Civitas Gentium* 5:2 (04/2017), 9-78

Μάζης, Ι. Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής: Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2012

Μάζης, Ι. Θ. & Στογιάννος Α., Στοιχεία από τη διάλεξη «Περί Γεωπολιτικών Δεικτών» στο ΠΜΣ «Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύθεση και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας» του Τμήματος Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ανακτήθηκε στις 26/11/2017

Τράπεζα της Ελλάδος, ‘Άμεσες Ξένες Επενδύσεις’, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.bankofgreece.gr/statistika/ekswterikos-tomeas/ameses-ependyseis> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Ξένη βιβλιογραφία

A. Bussey & T. Fishman & E. Ingoglia, Active U.S. Enforcement of Anti-Money Laundering Rules Continues Unabated, Allen & Overy, 09/06/2020, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.allenoverly.com/en-gb/global/news-and-insights/publications/active-us-enforcement-of-anti-money-laundering-rules-continues-unabated>

Anderson M. J. & Anderson T. A., 'Anti-Money Laundering: History and Current Developments', *Journal of International Banking Law and Regulation* 10 (2015), 521-531

Arnone M. & Borlini L. S., 'International Anti-Money Laundering Programs-Empirical Assessment and Issues in Criminal Regulation', *Journal of Money Laundering Control* 13:3 (2010), 226-271

Cheng R. et al, 'Obama Administration Issues Broad Anti-Money Laundering and Anti-Corruption Reforms, but Questions Still Remain', O'Melveny, 12/07/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3t3eYJZ> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Clark D., 'What are the Effects of Money Laundering?', Engage in Learning, 01/08/2019, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://engageinlearning.com/faq/compliance/anti-money-laundering/what-are-the-effects-of-money-laundering/> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Comply Advantage, 'AML Regulations in the United States: Compliance and Noncompliance with AML', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://complyadvantage.com/knowledgebase/aml-regulations-united-states/> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

CountryRisk.io, AML Risk Scores, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://countryrisk.io/app/dashboard/risk-scores/aml/> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

European Commission, 'Money laundering', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/money-laundering_en (ημερ. πρόσβασης 20/10/20)

FATF, 'Money Laundering', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/> (ημερ. πρόσβασης 20/10/20)

FATF, 'Who we are', Fatf, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.fatf-gafi.org/about/> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

FATF, 'Terrorist Financing, FATF's global efforts on combating terrorist financing', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/terroristfinancing.html#:~:text=The%20FATF%20plans%20a%20central,terrorism%2C%20and%20evaluating%20countries%27%20ability> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Farfán-Méndez C., 'The Structure of Drug Tracking Organizations and Money Laundering Practices: A Risk Appetite Hypothesis', *Journal of Illicit Economies and Development* 1:3 (2019), 294–311

Ferwerda J., *Criminals saved our Banks: The Effect of Money Laundering during the Financial Crisis, Paper for the course Inclusion and Exclusion in Contemporary European Societies Challenges of a New Europe: Chances in Crisis*, Utrecht University School of Economics, 21-24/04/2010, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.inclusionexclusion.eu/site/wp-content/uploads/2010/03/Paper-Joras-Ferwerda.pdf> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Financial Action Task Force (ed.), Remarks by the FATF President Bjørn S. Aamo on the importance of the global network in suppressing the financing of terrorism at the United Nations Special meeting of the Counter-Terrorism Committee with Member States and relevant international and regional organizations on preventing and suppressing terrorist financing, 20/11/2012, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.un.org/sc/ctc/wp-content/uploads/2016/10/president-fatf-session1.pdf> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Fincen, 'History of Anti-Money Laundering Laws', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.fincen.gov/history-anti-money-laundering-laws> (ημερ. πρόσβασης 20/10/20)

Fincen, 'USA PATRIOT Act', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.fincen.gov/resources/statutes-regulations/usa-patriot-act> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

FIU, 'Consequences of Money Laundering', Republic of Mauritius, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.fiumauritius.org/English/Pages/Consequences-of-Money-Laundering.aspx> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Gascoigne C., 'What does the US election result mean for anti-money laundering efforts?', Centro de Información sobre Empresas y Derechos Humanos, 01/12/2020, διαθέσιμο στην

ιστοσελίδα: <https://www.business-humanrights.org/es/blog/what-does-the-us-election-result-mean-for-anti-money-laundering-efforts/>

Geographic Guide, Map of North America, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: [Map of North America geographicguide.com](http://geographicguide.com) (ημερομ. πρόσβασης 01/02/21)

Geology.com, North America Map and Satellite Image, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://geology.com/world/north-america-satellite-image.shtml> (ημερομ. πρόσβασης 01/02/21)

Gordon S. D., 'President Obama Signs Landmark Anti-Fraud Bill Into Law', Holland & Knight, 27/05/2009, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.hklaw.com/en/insights/publications/2009/05/president-obama-signs-landmark-antifraud-bill-into> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Healy N. M., "The Impact of September 11th on Anti-Money Laundering Efforts, and the European Union and Commonwealth Gatekeeper Initiatives", *The International Lawyer* 36:2 (2002), 733–749

History.com editors, 'Mexico Timeline', History, 27/01/2010, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3LRLHsp> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

ICAS Practice Support, 'AML Awareness: Three stages of money laundering', ICAS, 9/11/19, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.icas.com/professional-resources/anti-money-laundering-resources/latest-developments/aml-awareness-three-stages-of-money-laundering> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Infoplease, 'Mexico News & Current Events', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3LSJ4X3> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Know Your Country, Mexico', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.knowyourcountry.com/mexico1111> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

KnowYourCountry, 'Country Reports', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.knowyourcountry.com/copy-of-country-reports> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

Krugman P., 'Defining and Measuring Productivity', OECD, 1994, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.oecd.org/sdd/productivity-stats/40526851.pdf> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

Lewis D., 'Speech on the importance of the FATF Global Network', FATF Executive Secretary, 12/04/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfgeneral/documents/moneyval-speech-importance-of-fatf-global-network.html> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/2020)

Metropolitana, Economía Teoría y Práctica, n. 44, 01-06/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://economiatyp.uam.mx/index.php/ETYP/article/view/238>

Mikkelsen R., 'US tightens anti-money laundering measures in legislation approved over Trump's veto', Thomson Reuters, 08/01/2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://legal.thomsonreuters.com/en/insights/articles/4-takeaways-on-bsa-aml-reform> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Natech Financial Software, *Poseidon AML*, Youtube, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.youtube.com/watch?v=ZuDRVlpsXI0> (ημερ. πρόσβασης 20/10/20)

Nation Online, Political Map of North America, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: [Political Map of North America \(1200 px\)](#) (ημερομ. πρόσβασης 01/02/21)

OECD, 'OECD Data, GDP per hour worked', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://data.oecd.org/lprdy/gdp-per-hour-worked.htm> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

OECD, 'Tax revenue', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://data.oecd.org/tax/tax-revenue.htm> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

OECD & European Commission, "Handbook on Constructing Composite Indicators", 2008, 1-69

Office on Drugs and Crime, 'Money Laundering', UN, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/overview.html> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Office of the Press Secretary, 'Fact Sheet: Obama Administration Announces Steps to Strengthen Financial Transparency, and Combat Money Laundering, Corruption, and Tax Evasion', The White House, 05/05/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3z7Dc9W> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Papanicolaou G., 'Stages of money laundering', Compliance Alert, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://calert.info/details.php?id=1239> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Quarterly Bulletin, *Countering money laundering*, Bank of England, 11/1992, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/quarterly-bulletin/1992/countering-money-laundering.pdf> (ημερ. πρόσβασης 20/10/20)

Ramirez Chimal M., 'Mexico passes anti-money laundering law Combating drug gangs but also tackling fraud', Association of Certified Fraud Examiners (ACFE), 3-4/2014, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.acfe.com/article.aspx?id=4294981898> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Realuyo C. B., *It's All about the Money: Advancing Anti-Money Laundering Efforts in the U.S. and Mexico to Combat Transnational Organized Crime*, Woodrow Wilson Center's Mexico Institute, 05/2012, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/Realuyo_U.S.-Mexico_Money_Laundering.pdf (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Reider-Gordon M., 'U.S. and International Anti-Money Laundering Developments', *The International Lawyer* 45:1 (2011), 365–379

Ronald P. F., 'Anti-money laundering: The world's least effective policy experiment? Together, we can fix it', *Policy Design and Practice* 3:1 (2020), 1-22

Sagastume W. Z. & Moreno-Brid J. C. & Garry S., *Money Laundering and Financial Risk Management in Latin America, with Special Reference to Mexico*, Universidad Autónoma Metropolitana, Economía Teoría y Práctica, n. 44, 01-06/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://economiatyp.uam.mx/index.php/ETYP/article/view/238> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Samuel A. C., Grai I.E. M., Bernstein L. A. & Goodman T. S., 'President Obama signs Fraud Enforcement and Recovery Act of 2009 into law', ReedSmith, 05/06/2009, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://s3.amazonaws.com/documents.lexology.com/9a34c62f-b39e-43d9-802f-c543b5dc0099.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAVYILUYJ754JTDY6T&Expires=1653238837&Signature=b%2F6OOIq%2F2ZOzc1Mt4c0hSiktMg4%3D> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Sanction Scanner, 'Anti-Money Laundering (AML) in Mexico', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3Z7zMyt> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Sanction Scanner, 'Negative Effects of Money Laundering on the Economy', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://sanctionsscanner.com/blog/negative-effects-of-money-laundering-on-the-economy-132> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Secretaría de Hacienda y Crédito Público & Comisión Nacional Bancaria y de Valores, *Overview of the Mexican Financial System and its AML/CFT regulation and supervision*, SHCP, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://www.gob.mx/cms/uploads/attachment/file/196042/SFM_230217.pdf (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

Seelke C. R. & Finklea K., *U.S.-Mexican Security Cooperation: The Mérida Initiative and Beyond*, Congressional Research Service, 29/06/2017, summary, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3NCpTSG> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Shepherd K. L., 'The USA PATRIOT Act: The Complexities of Imposing Anti-Money Laundering Obligations on the Real Estate Industry', *Real Property, Probate and Trust Journal* 39:2 (2004), 403–438

Somander T., 'President Obama's Efforts on Financial Transparency and Anti-Corruption: What You Need to Know', The White House, 06/05/2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3wWREzV> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Tampa Bay Times, 'Suffering Mexican farmers rally against Fox, free trade', 09/08/2001, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://bit.ly/3NIBFuR> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

The Associated Press, 'Farmers Protest Against Fox in Mexico City', The New York Times, 09/08/2001, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://nyti.ms/3N1cjZk> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

The Association of Southeast Asian Nations, *ASEAN Member States*, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://asean.org/member-states/> (ημερ. πρόσβασης 1/12/22)

Thomson Reuters, 'Four takeaways on BSA/AML reform under the Anti-Money Laundering Act of 2020', 09/08/2021, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://legal.thomsonreuters.com/en/insights/articles/4-takeaways-on-bsa-aml-reform> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Transparency International, 'Corruption Perceptions Index', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

Transparency International, 'Corruption Perceptions Index 2020: Frequently Asked Questions', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://images.transparencycdn.org/images/2020_CPI_FAQs_ENv2.pdf (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

Transparency International, 'Corruption Perceptions Index 2020: Full Source Description', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://images.transparencycdn.org/images/CPI_20_SourceDescription_EN.pdf (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

Unger B., Siegel M., Ferwerda J., De Kruijf W., Busuioic M., Wokke K., Rawlings G., *The Ammonuts and the Effects of Money Laundering, Report for the Ministry of Finance*, Utrecht University School of Economics (U.S.E.), 16/02/2006, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www2.econ.uu.nl/users/unger/Ferwerda/Amounts%20and%20Effects%20ML.pdf> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

US Customs & Border Protection, 'CBP Timeline', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.cbp.gov/about/history/timeline-static-view> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

US Customs & Border Protection, 'About CBP', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.cbp.gov/about> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

US Congress, 'S.386 - Fraud Enforcement and Recovery Act of 2009', Congress.gov, 20/05/2009, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.congress.gov/bill/111th-congress/senate-bill/386> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

US. Securities & Exchange Commission, 'President Obama Establishes Interagency Financial Fraud Enforcement Task Force', 17/11/2009, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.sec.gov/news/press/2009/2009-249.htm> (ημερ. 01/12/21 πρόσβασης)

Woodfolk B., 'Money laundering and its effects on the American economy', Fiance 101, 14/09/2019, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.finance101.com/money-laundering-effects-american-economy/> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

World Atlas, North America, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: [North America Map / Map of North America - Facts, Geography, History of North America - Worldatlas.com](https://www.worldatlas.com/north-america-facts-geography-history-of-north-america) (ημερομ. πρόσβασης 01/02/21)

World Bank, 'Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) - Mexico, United States', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?locations=MX-US> (ημερομ. πρόσβασης 20/10/20)

World Bank, 'Worldwide Governance Indicators, Interactive Data Access', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

World Bank, 'Worldwide Governance Indicators, Documentation', πεδίο 'Rule of Law', διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Documents> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)

World Bank, 'Worldwide Governance Indicators, Documentation', πεδίο "Political Stability and Absence of Violence/Terrorism", διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Documents> (ημερομ. πρόσβασης 10/11/20)